

De brief aan de Galaten

A.Lukkien

Gepubliceerd in het bijbelstudieblad
Onnaspeurlijke Rijkdom, ca. 1937

Inleiding

Galatië is een landstreek in het binnenland van Klein-Azië. In de dagen van Paulus was het een provincie van het Romeinsche rijk. Tot honderd jaar vóór dien tijd was het een zelfstandig land geweest, eerst een republiek, daarna een koninkrijk. De bewoners waren Grieken, vermengd met Galliërs, die er in de derde eeuw vóór Christus een inval hadden gedaan en er de macht in handen hadden gekregen. De naam Galatië herinnert aan de Galliërs.

Van Paulus' bezoek aan Galatië en het naburige Frygië spreekt Hand.16:6 met deze enkele woorden: "En als zij Frygië en het land van Galatië doorgereisd hadden". Dat was bij gelegenheid van wat we gewoonlijk Paulus' tweede zendingsreis noemen. De eerste reis had Paulus en Barnabas gebracht in Pisidië en Lycaonië, in het Oosten van Klein-Azië (Hand.13 en 14). Vandaar waren ze teruggekeerd naar Antiochië. Daar ontstond ten gevolge van het optreden van Joodsche broeders een conflict over de besnijdenis, en om dat op te lossen ging Paulus naar Jeruzalem (Hand.15). Met Silas deed hij daarop de tweede reis door dezelfde landstreken, waar hij aan de geloovigen de verordeningen van Jeruzalem overgaf, en dan trekt hij verder naar het Westen, door Galatië en Frygië. Vervolgens wordt hij voortgedreven naar Troas, en dan naar Filippi, Thessalonika, Berea, Athene en Korinthe (Hand.16,17,18). Vandaar keert hij terug naar Antiochië, en dan trekt hij weer naar het Westen, om een langen tijd door te brengen te Efeze (Hand.19). Op de reis daarheen, door de "bovenste", hooger gelegen, deelen des lands, doorreist Paulus nogmaals het land van Galatië en Phrygië, waar hij de gemeenten versterkt (Hand.18:23).

Dat is alles, wat we van Paulus' verblijf in Galatië hooren. Hand.16:6 en 18:23 noemen beide dat verblijf een doorreizen. Uit Gal.4:13 en 14 blijkt, dat Paulus bij het eerste doorreizen ziekelijk was. Van de uitwendige omstandigheden der gemeenten van Galatië weten we niets. Het is ons niet bekend, of er veel of weinig gemeenten waren; of ze groot waren of klein. Van geen mensch in Galatië wordt ons een naam genoemd. Groeten aan personen ontbreken in den brief geheel. Alleen hooren we nog in 2 Tim.4:10, dat Crescens, een ons onbekende medewerker van Paulus, naar Galatië reisde.

Maar kennen we de Galatiërs niet naar het uitwendige, naar den geestelijken toestand kennen wij ze zooveel te beter.

En voor ons, die zoo vele eeuwen later leven, is de brief daardoor van het grootste belang, omdat het kwaad, dat Paulus in Galatië moest bestrijden in eenigszins gewijzigden vorm de gemeente van alle tijden

heeft beheerscht. Aan de waarschuwingen van den Galatenbrief is niet genoeg gehoor gegeven, en daarom moeten we er altijd weer aan herinnerd worden. God heeft ons dezen brief gegeven tot onze leering en vermaning ook nu.

Wij kunnen ons na zooveel eeuwen van Christendom bijna niet meer indenken, dat in het begin twee gemeenten naast elkander hebben bestaan, een Joodsche en een Heidensche. De Joodsche was eerst alleen. En ze was zoo zuiver Joodsch, dat ze in den tempel vergaderde (Hand.2:46), waar een Heiden op straffe des doods niet mocht komen. De twaalf apostelen hielden zich aan de opdracht, hun gegeven in Hand.1:8: "Gij zult mijn getuigen zijn, zoo te Jeruzalem als in geheel Judea en Samaria en tot aan het uiterste des lands". [Der aarde, zegt de gewone vertaling, maar het Grieksche woord *gè* beteekent zoowel land als aarde, en de geheele geschiedenis, in het byzonder Hand.15, doet zien, dat het terrein van de twaalf beperkt bleef tot het land Kanaän. Er was een byzondere verschijning aan Petrus noodig, om hem er toe te brengen, den vromen proseliet Cornelius op te nemen in de gemeente, en die van Jeruzalem konden slechte met groote moeite overtuigd worden, dat hij goed gedaan had (Hand.10 en 11)].

Naast die Joodsche gemeenten ontstaan de gemeenten van geloovige Heidenen uit de bediening van Paulus. Tusschen die twee soorten van gemeenten bestaat een verschil van beteekenis. Beide zijn gemeenten, *ekklesia*'s. Het woord *ekklesia* noemt hen, die uit het groote geheel uitgeroepen zijn om een byzonder lichaam te vormen. De geloovige Joden vormen een lichaam, en de geloovige heidenen vormen een lichaam. Maar de eerste zijn een gemeente van eerstelingen, eerstgeborenen, (Hebr.12:23) die zich zal uitbreiden, tot eenmaal het geheele Joodsche volk, gansch Israël, er toe zal behooren, en dus een groote gemeente zal vormen, zooals ze in de Psalmen reeds genoemd worden (Ps.22:26; 35:18; 40:10,11). En daarbij blijven ze een *ekklesia*, een uitroepsel. Israël is een volk, uit alle volken uitgeroepen, en zal dat blijven, zoo lang de eeuwen duren. De gemeente uit de Heidenen daarentegen is geen gemeente van eerstgeborenen; zij breidt zich niet uit, tot ze alle volken omvat. Wanneer eenmaal alle Heidenen God zullen loven, dan zal het zijn in aansluiting bij Israël (Ps.22:28; 86:9; 102:16,23), niet bij de gemeente uit de Heidenen.

Paulus is de apostel van de gemeente uit de natiën. Onder den naam Saulus werkt hij een tijd lang met de twaalf apostelen samen (Hand.9:26-30 en 11:25,26). Maar dan wordt hij afgezonderd van de anderen en geroepen tot het byzondere werk van de evangelieprediking onder de Heidenen. Hij predikt op Cyprus en in Klein-Azië (Hand.13 en 14), en de eerste gemeenten uit de Heidenen ontstaan. En dan komt het conflict, waarvan Hand.15 vertelt. Joodsche, Farizeesche broeders zeggen

tot de Heidensche geloovigen, dat het ter behoudenis noodig is, besneden te worden naar de wijze van Mozes. Paulus en Barnabas staan deze bewering tegen; Antiochië brengt de zaak voor de twaalf, die erkend worden als gezaghebbers in de gemeente en in de vergadering, die over de vraag wordt gehouden, wordt op voorstel van Jakobus besloten:

1^e dat de besnijdenis niet noodig is voor de geloovigen uit de Heidenen;

2^e dat deze geloovigen zich zullen houden aan eenige regels van het verbond, dat God met Noach heeft gesloten.

Paulus accepteert dat, en als hij weer op reis gaat, geeft hij aan de gemeenten de verordeningen over, die te Jeruzalem vastgesteld zijn (Hand.16:4).

Op deze reis sticht hij de Galatische gemeenten. Deze weten dus van het begin af, dat het voor hen niet noodig is, besneden te worden en de wet te onderhouden (Hand.15:24).

Maar de geloovig geworden Farizeërs geven het nog niet op. Te Jeruzalem winnen zij. De invloed van Petrus vermindert; hij zelf verdwijnt uit de geschiedenis, en als Paulus in Hand.21 weer te Jeruzalem komt, vindt hij, dat de leiding in handen is van Jakobus, en van de vele tienduizenden van Joden, die daar gelooven, wordt getuigd, dat ze allen ijveraars zijn voor de wet. Die richting geeft het ook onder de gelovige Heidenen nog niet op. Dat de besnijdenis noodzakelijk is tot behoudenis, durven zij niet meer prediken; daarvoor is het gezag van de twaalf apostelen nog te groot. Ze leggen het voorzichtiger aan in hun ijveren om Mozes te doen heerschen in de Heidensche gemeenten. Ze prediken thans, dat besnijdenis wenschelijk is; dat ze leidt tot een hooger trap; dat een gelovige, die de wet onderhoudt, hooger staat dan een, die het niet doet. Daarbij vertellen ze, dat Paulus eigenlijk geen apostel is. Paulus immers leert, dat de gelovige niet onder de wet is, maar onder de genade (Rom.6:14); dat hij der wet gedood is (Rom.7:4); dat Christus het einde is der wet (Rom.10:4).

Wanneer de gelovigen uit de volken naar deze predikers luisteren, dan zullen ze afwijken van wat Paulus hun geleerd heeft. Dat gevaar is in Galatië op dit oogenblik groot, en daarom schrijft Paulus dezen brief, waarin hij de Joodsche dwaalleeraars bestrijdt, en waarin hij nader toelicht en verdedigt, wat hij in den brief aan de Romeinen leert. Die brief is waarschijnlijk korten tijd na dien aan de Galatiërs geschreven, en deze kunnen hem dus nog niet hebben gelezen, maar het is te begrijpen, dat Paulus aan de Romeinen, die hij niet gezien heeft, hetzelfde schreef, wat hij met den mond leerde in de gemeenten, die hij zelf stichtte.

De Galatiërs kenden het evangelie van den Romeinenbrief; nu werd hun een evangelie verkondigd, dat daarvan verschilde. Paulus, die de dagelijksche zorg heeft over al de gemeenten (2 Kor.11:28) en die gesteld is tot verantwoording van het evangelie (Fil.1:17), ziet het gevaar, dat de Galatiërs bedreigt, en waar hij zelf op dit oogenblik niet tot hen kan gaan schrijft hij hun een brief, en God heeft gezorgd, dat wij dien brief nog hebben, tot onderwijzing van ons, wanneer ons hetzelfde gevaar dreigt.

Welk gevaar? Dit gevaar, dat wij overgebracht worden naar een ander evangelie, dat geen ander is. Dit gevaar, dat wij meenen, gedeeltelijk uit genade en gedeeltelijk uit de werken gerechtvaardigd te worden. Dit gevaar, dat het evangelie van Christus veranderd wordt. Dat gevaar bedreigt ons tegenwoordig van twee kanten. In de eerste plaats van Rome, en van dat deel van het Protestantisme, dat naar Rome neigt. Maar in niet mindere mate van Boeddha en van dat deel van het Protestantisme, dat naar Boeddha neigt.

Over Rome behoef ik niet te spreken; Rome leert uitdrukkelijk, dat de goede werken noodig zijn ter behoudenis. Maar ook de Heidelbergsche Catechismus kent in zijn eerste en zijn derde deel aan de wet een andere waarde toe dan Paulus doet in zijn brieven aan de Romeinen en de Galatiërs. En aan den anderen kant komt tegenwoordig een evangelie tot ons, vol van goede werken en ledig aan genade, een "social gospel", een maatschappelijk evangelie, waarbij Christen-leeraars en Boeddha-heiligen aan de ronde tafel aanzitten als geestverwanten. Daarom is het ook voor ons in dezen tijd goed, dat Gods geïnspireerde apostel ons zegt, wat Gods evangelie is.

Paulus moet in zijn brief in de eerste plaats aantonen, dat hij een apostel is, niet van dezelfde groep als Petrus, ook niet een apostel tegenover Petrus, maar een apostel naast Petrus, en evenzeer gezaghebbend, ook bij verschil van leer. Vervolgens moet hij "zijn" evangelie blootleggen, het evangelie van de belofte tegenover de wet. Ten slotte wijst hij op de vruchten van zijn evangelie, vruchten des geestes in tegenstelling met de vruchten des vleesches.

Reeds eeuwen geleden heeft men de boeken der Schrift in hoofdstukken en verzen verdeeld, wat voor het aanhalen van een gedeelte van groot praktisch nut is. Maar dat verdelen is dikwijls geschied zonder veel op den inhoud te letten. Naar den inhoud krijgen we van den Galatenbrief de volgende indeeling:

Begroeting 1:1-5.

Verschillende evangeliën, verschillend in aard. 1:6-9.

Persoonlijke verdediging. Paulus contra Petrus. 1:10 - 2:21.

Verdediging der leer. Belofte contra wet. 3:1 - 5:12.

Toepassing op den wandel. Geest contra vleesch. 5:13 - 6:10.

Verschillende predikers, verschillend in gedrag. 6:11-17.

Groet 6:18.

Zooals men ziet, is de brief zeer regelmatig gebouwd. Van het grootste belang is het middenstuk, de verdediging van het evangelie, de tegenstelling van belofte en wet. Van dat belangrijke deel volge hier ook een overzicht:

De Galatiërs. 3:1a.

Christus-prediking. 3:1b.

Wet of geloof. 3:2-5.

Abrahams geloof. 3:6-9.

Vloek der wet. 3:10-14.

Belofte voor Abraham. 3:15-18.

Wet voor kinderen. 3:19-25.

Belofte voor zonen. 3:25-4:7.

Terug naar wet. 4:8-21.

Abrahams zonen. 4:22-31.

Wet of geloof. 5:1-10.

Besnijdenis-prediking. 5:11.

De dwaalleeraars. 5:12.

* * * * *

Begroeting

Galaten 1:1-5.

Paulus, een apostel, niet van menschen, noch door een mensch maar door Jezus Christus en God den Vader, die Hem uit de dooden opwekte, en al de broeders met mij, aan de gemeenten van Galatië: genade zij u en vrede van God onzen Vader, en den Heer Jezus Christus, die Zich geeft voor onze zonden, opdat Hij ons zou uitrusten uit de tegenwoordige booze eeuw, overeenkomstig den wil van onzen God en Vader, Wien de heerlijkheid zij gedurende de eeuwen der eeuwen. Amen.

De mannen uit de Farizeërs, die de gemeenten van Galatië verontrustten, hadden zeer goed opgemerkt, dat Paulus de wet als grond voor rechtvaardiging ter zijde had gesteld, en dat zijn evangelie anders was dan dat van de twaalf. Waar zij trouw aan Mozes vasthielden, moesten zij wel ergernis nemen aan wat Paulus leerde.

Mozes had hun geleerd: "Het zal ons gerechtigheid zijn, als wij zullen waarnemen te doen al deze geboden voor het aangezicht van Jehovah onzen God, gelijk als Hij ons geboden heeft" (Deut.6:25). Paulus leerde: "Wij besluiten dan, dat de mensch door het geloof gerechtvaardigd wordt, zonder de werken der wet" (Rom.3:28).

Die tegenstelling was hun te groot. De twaalf van Jerusalem wilden ze wel als apostelen erkennen, daar deze zelf de wet onderhielden, en juist als apostelen van Christus onder Israël aan de wet haar juiste plaats aanwezen, al waren deze apostelen in het oog van de Farizeesche geloovigen misschien niet streng genoeg in haar handhaving. Maar wat Paulus leerde, ging naar hun meening zoo lijnrecht tegen Mozes in, dat zij tot het vonnis kwamen: Paulus is eenvoudig geen apostel; gij, geloovigen uit de natiën, moet niet langer naar hem luisteren. Dat hadden ze in Galatië verkondigd, gelijk ook in Korinthe (1 Kor.9; 2 Kor.11, 12).

Wil Paulus dus tot de Galatiërs spreken met gezag, dan moet hij beginnen met te verzekeren, dat hij een apostel is. In zijn andere brieven noemt hij zich ook een apostel en een geroepen apostel, maar hier zegt hij het in den breedte. Hij is een apostel niet van menschen, niet door menschen gekozen om zijn groote gaven. Hij is ook niet een apostel door een mensch. Onwillekeurig denkt men bij dien eenen mensch aan Petrus, het hoofd van de twaalf. Was Paulus, gelijk Matthias, met gemeene toestemming tot de elf apostelen gekozen (Hand.1:26), dan zouden zijn tegenstanders hem nog willen erkennen, en dan zouden ze bij Petrus over hem kunnen klagen. Maar Paulus zegt het hun zoo duidelijk mogelijk, dat hij in zijn apostelschap onafhankelijk is van de menschen, onafhankelijk ook van Petrus. Hij is een apostel apart en behoort niet tot de twaalf.

Hij is een apostel door Jezus Christus en God den Vader. Het is Jezus Christus, die hem geroepen heeft op den weg naar Damaskus, en die hem afgezonderd heeft te Antiochië door het woord der profetie (Hand.13:2). Maar als hij door Jezus Christus een apostel is, dan is hij het ook door God den Vader. Want Christus doet het werk, dat de Vader Hem te doen geeft. Dat deed Hij niet alleen, toen Hij op aarde was (Joh.4:34; 9:4; 17:4), maar Hij deed het van den beginne, en Hij doet het ook nu in de heerlijkheid. Dat Hij Paulus tot apostel nam, daarin deed Hij, wat de Vader Hem te doen gegeven had. Paulus' afzondering tot het apostelambt was een daad van den wil van God den Vader.

Wanneer Paulus er den nadruk op legt, dat hij een apostel is door Jezus Christus en door God Zelf, dan zegt hij daarmee niets ten nadeele van Petrus en de anderen. Hij erkent zeer zeker het gezag van deze apostelen, maar hij wil laten uitkomen, dat hij een ander apostelambt heeft dan zij. Hij is niet van hen afhankelijk, maar hij is ook niet een dertiende apostel naast hen. Dat moet van te voren vaststaan. Wanneer hij iets anders leert dan Petrus of Johannes, dan doet hij het evenzeer als zij op Goddelijk gezag. Zij zijn apostelen geworden, toen de Heer nog op aarde was (Luk.6:13), en hij is het geworden door den Heer, die in de hemelen verhoogd is. Paulus stelt daarom zijn apostelschap toch niet hooger dan dat van de anderen; hij staat met hen op één lijn, maar op een geheel ander terrein. Hij heeft een ander evangelie en een anderen werkkring, zooals hij in hoofdstuk twee ons zeggen zal.

"Die Hem uit de dooden opwekte." Wel eigenaardig hier aan het begin van den brief dit woord. Maar voor wie Paulus kent, is het niet vreemd. Ook al, omdat de opstanding van Christus de grondslag is van zijn evangelieprediking (1 Kor.15:4), maar ook, omdat het verwijt hem niet moet treffen, dat hij niet als de anderen door den Heer tijdens Diens aardsche leven geroepen is; hij is een apostel, geroepen door Hem die door den Vader is opgewekt uit de dooden.

"Al de broeders met mij" voegen hun groet bij dien van Paulus. Wie die broeders zijn, wordt ons niet gemeld; het is dus voor ons van geen belang. We weten alleen, dat die broeders Paulus wel erkennen als apostel, en dat zij instemmen met hetgeen hij aan de Galatiërs te zeggen heeft. De verantwoordelijkheid van den brief nemen ze niet mede op zich; die rust, blijkens den ik-vorm van het schrijven, alleen op Paulus. Het is een apostolisch schrijven. Het is opmerkelijk, dat Paulus in zijn eigen naam alleen, zonder andere broeders, de drie brieven geschreven heeft, waarin hij in het bijzonder de door hem gepredikte leer uiteenzet: Romeinen, Galatiërs en Efeziërs.

"Genade zij u en vrede van God onzen Vader en den Heer Jezus Christus." Dat is de groet in al de brieven aan de gemeenten. In de brieven aan de Romeinen, de Filippensen, de Thessalonicensen heeft Paulus veel te prijzen; bij de Korinthiërs en de Galatiërs moet hij veel berispen en afkeuren, maar de groet en zegenwensch blijft dezelfde: Genade voor hen, die uit genade gerechtvaardigd zijn; vrede voor wie vrede met God hebben. Volle bewustheid dus van de genade en den vrede, die reeds hun deel zijn. En dat wederom van God onzen Vader en den Heer Jezus Christus. Die Twee zijn bij onzen apostel niet te scheiden.

"Die Zich geeft voor onze zonden." Daar hebben we de andere helft van het evangelie, dat Paulus predikte: "dat Christus gestorven is voor onze zonden naar de Schriften, en dat Hij is begraven, en dat Hij is opgewekt ten derden dage naar de Schriften" (1 Kor.15:3,4). Wanneer ons een Jezus gepredikt wordt, die ons in Zijn levens-voorschriften den wil van God bekend heeft gemaakt, en die in Zijn levenswandel ons tot een voorbeeld is, dan is het een Jezus, die ons ongelukkig maakt. Want Zijn voorschriften staan zoo hoog, dat wij ze niet kunnen opvolgen, en Zijn wandel was zoo heilig, dat wij Hem niet kunnen nadoen; wanneer we het in vollen ernst trachten te doen, dan loopt het op niets uit dan op teleurstelling, en we komen tot de klacht: "Ik ellendig mensch!" Maar de Christus, dien Paulus predikt, geeft Zich voor onze zonden; Hij liet Zich maken tot zonde en tot zondoffer, en Hij werd door God opgewekt uit de dooden, zoodat Hij leeft om voor ons te bidden en ons te sterken en te leiden. Daarom is Paulus' evangelie inderdaad een evangelie, een blijde boodschap.

"Opdat Hij ons zou uitrukken uit de tegenwoordige booze eeuw". Niet uit de wereld, zooals de Statenvertaling het zegt, want in de wereld blijven we voorloopig nog. Maar uit de tegenwoordige booze eeuw.

De eeuw, waarin wij leven, is een booze eeuw, omdat de toestanden boos zijn. Satan is de vorst dezer eeuw; hij regeert door vorsten en overheden de wereld op zulk een wijze, dat ze onder den schijn van vooruitgang steeds verder van God wordt afgevoerd. Maar tot die eeuw behooren wij niet meer; we zijn er uitgerukt. Naar den geest. Naar den geest zijn wij reeds opgestaan met Christus en met Hem onder de hemelingen gezet; naar den geest behooren wij reeds tot de nieuwe hemelen, die Paulus zag, 2 Kor.12:2, en Johannes, Openb.21:1. Dat is de eerste vrucht van Christus' dood en opstanding: een gemeente, die, ofschoon ze nog in deze wereld is, toch reeds uitgerukt is uit de tegenwoordige booze eeuw, en reeds in den geest met Christus in de heerlijkheid is.

“Overeenkomstig den wil van onzen God en Vader”. Dat er zulk een gemeente van verlostten bestaat, dat is Gods wil. We moeten ons wel in acht nemen, dat we geen tegenstelling denken tusschen Gods wil en Christus' wil. Volgens de gangbare voorstelling is God de strenge Rechter, die vonnissen en straffen wil, en is Christus de liefderijke Heiland, die voor ons in den dood ging om den Rechter te verzoenen en die thans aan Gods rechterhand zit, om die rechterhand tegen te houden, dat ze niet toeslaat. Van Paulus is die voorstelling verre. Dat Christus Zich geeft voor onze zonden, om ons uit de tegenwoordige booze eeuw uit te rukken, dat is overeenkomstig den wil van onzen God en Vader. Het is het welbehagen der gansche Volheid geweest, in Christus te wonen, en in Hem het heelal te verzoenen tot zichzelf (Kol.1:20). God verzoende in Christus de wereld tot Zich zelf (2 Kor.5:19).

Daarom ook zij God de heerlijkheid in de eeuwen der eeuwen, de betere eeuwen, die op de tegenwoordige booze eeuw zullen volgen. Christus is daartoe gekomen, dat God weer geëerd wordt. Hij heeft Zijn eigen eer niet gezocht, maar de eer des Vaders. En Hij wil, dat ook wij den Vader eeren in de eerste plaats. Dan eeren we meteen den Zoon, Die door Zijn overgave in de dood ons Zijn groote liefde heeft getoond, maar ons tevens het hart des Vaders heeft geopenbaard.

* * * * *

Verschillende evangeliën

Galaten 1:6-9.

Ik verwonder mij, dat gij zoo snel overgebracht wordt van hem, die u roept in de genade van Christus, tot een andersoortig evangelie, dat niet een ander (evangelie) is, tenzij sommigen, die u verontrusten, ook het evangelie van Christus willen omkeeren! Maar indien ook wij of een engel uit den hemel u een evangelie zou verkondigen naast wat wij u verkondigen, vervloekt zij hij! Zoals wij te voren verklaard hebben, zeg ik ook nu weer: Indien iemand u een evangelie verkondigt naast wat gij ontvingt, vervloekt zij hij!

Een andersoortig evangelie, dat niet een ander evangelie is. Daar hebben we het onderwerp van den Galatenbrief. Deze brief spreekt namelijk over drie evangeliën:

- 1e. het evangelie van Paulus;
- 2e. het evangelie der besnijdenis;
- 3e. het evangelie, dat onder de Galatiërs verkondigd was door valsche leeraars.

Dat laatste is geen evangelie; de twee eerste wel.

Het is in de eerste plaats noodig, de uitdrukking: "een andersoortig evangelie, dat niet een ander is", nader te bekijken.

De Statenvertaling heeft hier: "een ander evangelie, daar er geen ander is". Ze doet het dus voorkomen, alsof het evangelie van Paulus het eenige evangelie is. Maar dat de vertaling hier onjuist is, blijkt duidelijk uit Gal.2:7, waar naast het evangelie van Paulus wél een ander evangelie wordt genoemd: het evangelie der besnijdenis.

Zooals de Statenvertaling vertaalt ook Menge: "ein andersartiges Evangelium, während es doch kein anderes Evangelium gibt", een andersoortig evangelie, terwijl er toch geen ander evangelie is. Alleen zijn hier twee woorden gebruikt: andersoortig en ander.

Tekst en Uitleg vertaalt: "een ander evangelie, dat geen ander is", en zegt dus met andere woorden, dat het evangelie, waardoor de Galatiërs in de war werden gebracht, hetzelfde was als het evangelie van Paulus. Zoo zegt ook de Leidsche Vertaling: "Een andere heilsleer. Het is geen anderen", en Van Tichelen: "een ander evangelie; een ander is dat eigenlijk niet". En Paulus klaagt er juist over, dat ze zijn evangelie verlaten hebben om naar een ander evangelie over te gaan!

Voorhoeve en Elberfeld doen het beter. Ze zeggen wel: "een ander evangelie, dat geen ander is", maar teekenen beide in een noot bij het eerste ander aan: andersoortig.

The 20 Century N.T. vertaalt eenigszins vrij: "a different good news, which is really no good news at all", een verschillend evangelie, dat in werkelijkheid in het geheel geen evangelie is.

De zaak is deze, dat het Grieksch voor ander twee verschillende woorden gebruikt: een *heteros* evangelie, dat geen *allos* is. Die twee woorden weer te geven door hetzelfde woord dat heeft, gelijk zoo dikwijls, de onduidelijkheid veroorzaakt. *Heteros* is een ander van een andere soort, *allos* een ander van dezelfde soort. De juiste vertaling is dus: een andersoortig evangelie, dat niet een ander (evangelie) is.

De Schrift noemt verschillende evangeliën. Het evangelie aan Abraham: "In u zullen al de volkeren gezegend worden" (Gal.3:8). Het evangelie aan Israël in de woestijn (Hebr.4:2 en 6). Het eeuwig evangelie: "Vreest God en geeft Hem heerlijkheid" (Openb.14:6,7). Het evangelie des koninkrijks (Mark.1:14). Voorts, zooals we reeds zagen, het evangelie der besnijdenis en het evangelie der voorhuid. Alle deze zijn evangeliën van God, al zijn ze bestemd voor verschillende personen en verschillende tijden. Wie naast het evangelie van Paulus een van deze evangeliën noemt, noemt een ander van dezelfde soort en gebruikt dus het woord *allos*. Maar wat de farizeesche predikers aan de Galatiërs als evangelie verkondigden, was een *heteros* evangelie, een evangelie van een andere groep: niet een van Gods evangeliën, maar een van eigen maaksel. Men kan daarvan zeggen met 20 Century, dat het eigenlijk in het geheel geen evangelie is; men heeft dan intusschen iets gezegd, dat Paulus niet zei. Hij schreef alleen: een evangelie van een andere soort, dat niet een evangelie was van dezelfde soort als het zijne. Het was een valsch evangelie.

Wat deze predikers brachten, was niet het evangelie van Paulus, maar ook niet dat van Petrus en evenmin een van Gods andere evangeliën. En dat het zich toch voordeed als een evangelie van God, dat maakte het gevaarlijk. Het was de leer, dat de geloovigen uit de volken niet genoeg hadden aan Paulus' evangelie der rechtvaardiging uit genade, maar dat ze bovendien de wet van Mozes moesten onderhouden, liefst met de besnijdenis inclus.

Paulus verwondert zich. Al zijn andere brieven beginnen na den groet met een woord van dank en van aanbidding over het goede, dat hij van de gemeente hoort; zelfs die aan de Korinthische gemeente, waar hij zooveel te bestraffen heeft. Maar de brief aan de Galatiërs begint met het woord: "Ik verwonder mij". Wel een bewijs, dat de afwijking van deze gemeente van zeer ernstigen aard is. In Korinthe moet Paulus bestraffingen geven aangaande den wandel, en dat was treurig genoeg. Maar in Galatië wijkt men af van het evangelie van Christus. Inplaats van de rechtvaardiging uit genade, die Paulus hen had leeren kennen, wilden

ze een rechtvaardiging door de wet, en dan zou Christus hun ijdel zijn: dan zou Christus geen betekenis meer voor hen hebben. Grooter gevaar kon er toch niet bestaan voor een gemeente van Christus, dan dat Christus hun ijdel werd.

Ze werden van Paulus overgebracht naar een andersoortig evangelie. Paulus vereenzelvigd zich zoo met zijn evangelie, dat hij schrijft: "Gij wordt van *mij* overgebracht naar een andersoortig evangelie, van mij, die u in de genade van Christus roept". De genade van Christus, dat is het onderwerp van Paulus' evangelie, en die genade willen zij verlaten. En dat, waar het nog maar zoo kort is, dat hij hen heeft geroepen. Het evangelie van Christus verandert toch zeker niet?

Paulus veronderstelt een oogenblik de mogelijkheid: "tenzij sommigen, die u verontrusten, ook het evangelie van Christus omkeeren". Ja, indien dat mogelijk was, dan mocht men gerust Paulus verlaten, om bij Christus te blijven. Maar het is te dwaas om te meenen, dat die predikers het evangelie van Christus zouden kunnen veranderen, en daarom gaat Paulus op die mogelijkheid niet verder in. Het is een valsch evangelie, dat tegenover het zijne wordt geplaatst. Naast het evangelie, dat Paulus verkondigt, bestaat er voor de Heidenen geen ander evangelie.

En dan spreekt Paulus met de kracht en het gezag van een profeet Gods den vloek uit over den prediker van zulk een evangelie naast het zijne, ook al zou hij zelf, ja, al zou een engel uit den hemel die prediker zijn.

Men heeft het in onze dagen Paulus kwalijk genomen, dat hij zulk een prediker vervloekt. Een mensch mag zijn naaste niet vervloeken, zegt men. Maar daarbij vergeet men, dat hier niet de mensch Paulus spreekt, maar de apostel, die opdracht heeft van zijn Heer. Het is niet Paulus, die den vloek uitspreekt, maar het is Christus in den naam van God. Paulus is de apostel door Jezus Christus en door God den Vader.

Bovendien moeten we het woord vervloeken verstaan. Laten we er toch niet de bijgedachte aan verbinden van "in de eeuwige verdoemenis werpen". Daaraan denkt Paulus niet. Hij gebruikt het woord *anathema*, en dat beteekent letterlijk: omhoogplaatsing. De Septuaginta gebruikt dat woord voor het Hebreeuwsche woord *cherem*, dat in de Statenvertaling geregeld vertaald is door verbannen. En dat doet ons verstaan, wat Paulus bedoelt. Verbannen is: aan God toewijden. Lev.27 spreekt er over, dat iemand zichzelf of een lid van zijn gezin of zijn huis of een akker of een stuk vee aan God toezegt; met een ander woord: heiligt, en geeft de wijze aan, waarop het geheiligde weer gelost kan worden. En dan lees ik in vers 21: "Die akker, nadat zij, in het jubeljaar zal uitgegaan zijn, zal Jehovah heilig zijn, als een verbannen akker; de bezitting daarvan zal des priesters

zijn"; en in vers 28: "Niets dat verbannen is, dat iemand Jehovah zal verbannen hebben ... zal verkocht noch gelost worden; al wat verbannen is, zal Jehovah een heiligheid der heiligheden zijn."

Daar hebben we de beteekenis van verbannen: aan God toewijden, zoodat geen mensch er ooit meer recht op kan doen gelden. We lezen in het boek Jozua, dat Jericho verbannen werd: aan God gewijd, en Achan, die van het verbannene nam, maakte zichzelf tot een ban. Dat nu doet Paulus met de valsche leeraars. Hij plaatst ze omhoog; hij geeft ze aan God ter beoordeeling en ter bestraffing over en hij daagt ze voor geen menschelijke rechtbank, ook niet voor de twaalf apostelen. Ze zijn Gode gewijd, en God zal over hen beschikken naar Zijn welbehagen.

Laten we nog even opmerken, dat Paulus zijn *anathema* niet uitspreekt over wie het evangelie der besnijdenis prediken aan de Joden. Hij zegt tot driemaal toe: "Indien ook wij of een engel uit den hemel *u* een evangelie zou verkondigen naast wat wij *u* verkondigen...Indien iemand *u* een evangelie verkondigt naast wat gij ontvingt". Laat dat woord "u" weg, en Paulus vervloekt de prediking van Petrus. Neen, het is zoo, dat aan de Galatiërs, aan de Heidenen, geen ander evangelie mag worden verkondigd dan het evangelie van Paulus, zooals hij dat in den brief aan de Romeinen uiteengezet heeft.

* * * * *

Paulus' persoonlijke verdediging

Galaten 1:10-24

Want overreed ik nu mensen, of God? Of zoek ik mensen te behagen? Indien ik nog mensen behaagde, ware ik niet een slaaf van Christus. Want ik maak u, broeders, het door mij geëvangeliëerde evangelie bekend, dat het niet in overeenstemming is met den mensch. Want ik ontving het ook niet en het werd mij niet onderwezen door een mensch, maar door een onthulling van Jezus Christus. Want gij hoort van mijn gedrag eertijds in het Jodendom, dat ik buitengewoon de gemeente Gods vervolgde en haar verstoorde, en ik nam in het Jodendon toe boven velen van mijn leeftijd in mijn geslacht, nog meer ijver hebbende voor mijn vaderlijke overleveringen. Toen het echter God behaagde, Hem, die mij van mijn moeders schoot af afzonderde en door Zijn genade riep, Zijn Zoon in mij te onthullen, opdat ik Hem onder de natiën zou evangeliseeren, legde ik terstond het niet voor aan vleesch en bloed, en ik ging ook niet Jeruzalem, tot wie voor mij apostelen waren, maar ik ging heen naar Arabië, en ik keerde weer terug naar Damaskus. Daarna ging ik na drie jaren op naar Jeruzalem, om Kefas mijn geschiedenis te vertellen, en ik bleef bij hem vijftien dagen, en anderen van de apostelen zag ik niet dan Jakobus, den broeder van den Heer. En wat ik u schrijf, zie, bij God, ik lieg niet. Daarna kwam ik in de gewesten van Syrië en Cilicië. En ik was van aangezicht onbekend aan de gemeenten van Judea, die in Christus zijn; alleen echter hoorden zij: Hij, die ons eertijds vervolgde, evangeliseert nu het geloof, dat hij eertijds verstoorde. En zij verheerlijkten in mij God.

Het evangelie van Paulus is een afzonderlijk evangelie, anders dan dat van Petrus of van Johannes den Dooper. Over het algemeen wordt dat onder de geloovigen niet begrepen. De vrijzinnigen begrijpen het beter. Zij roepen u toe: we moeten van Paulus weer terug naar Jezus. Zij zeggen: Paulus is de eerste geweest, die het evangelie van Jezus vervalscht heeft. Laten wij daar tegenover niet beweren, dat het evangelie van Paulus, en het evangelie van Jezus, zooals het door Johannes den Dooper en de twaalf apostelen gepredikt werd, hetzelfde is. Paulus zegt, dat het niet hetzelfde is, en hij gebruikt een groot deel van den Galatenbrief om dat aan te toonen. Zijn evangelie is een afzonderlijk evangelie, en als wij dat niet willen erkennen, zullen wij zijn evangelie, *ons* evangelie, nooit verstaan.

En omdat Paulus' evangelie een afzonderlijk evangelie moest zijn, daarom is Paulus ook een afzonderlijk apostel. Zijn roeping tot apostel is een geheel andere dan die van de twaalf, en hij zelf heeft dat terstond begrepen en er naar gehandeld.

De twaalf zijn geroepen bij het eerste begin van Christus' openbaar optreden, en toen Judas heenging naar zijn eigen plaats, zag Petrus in, dat diens opvolger gekozen moest worden uit de mannen, die sedert den doop van Johannes met hen hadden omgegaan. Paulus daarentegen werd geroepen jaren lang na de opstanding, en hij was een man, die Christus naar het vleesch nauwelijks of in het geheel niet gekend heeft, en die de

gelijkenissen en de wonderen, waarvan de zoogenaamde evangeliën verhalen, niet gehoord of gezien heeft. In zijn brieven maakt hij op des Heeren aardsche leven dan ook geen enkele toespeling, anders dan Johannes: "hetgeen wij gezien en gehoord en getast hebben", of Petrus: "deze stem hebben wij gehoord".

De twaalf zijn Jezus van Nazareth gevolgd; Paulus heeft Hem vervolgd. De twaalf verlieten hun visschersschip of hun tolhuis, om met den Heer het land door te trekken; Paulus vervolgde de gemeente, tot de Heer hem greep (Fil.3). En toen hij gegrepen was, is hij niet tot de menschen gegaan om onderricht, maar hij is rechtstreeks door den Heer zelf onderwezen, opdat het duidelijk zou zijn, dat hij een afzonderlijk apostel was met een afzonderlijk evangelie. Wanneer hij een apostel moest zijn in de plaats van Judas - zooals de menschen vertellen, die het wagen de keuze van Matthias in Hand.1 af te keuren, hoewel de Heer in Hand.2 er Zijn zegel aan heeft gehecht - dan had de Heer hem naar Petrus gezonden om door dezen voorbereid te worden tot het apostelambt, en in te halen wat hij, bij Matthias vergeleken, te kort gekomen was. Paulus verhaalt het ons hier in den Galatenbrief in den breede, dat zijn apostelschap, en daarom ook zijn evangelie, iets aparts is, iets onvoorziens.

"Overreed ik nu de menschen of God?" Het woord *peithoo*, dat de Statenvertalers hier door prediken hebben overgezet, hebben ze elders vertaald door overreden, bewegen. Het wil zeggen: iemand zoo bepraten, dat hij toegeeft, of dat hij erkent, dat hetgeen gezegd wordt, goed is. Wat Paulus gezegd heeft, zijn vloek over de predikers van het valsche evangelie, dat heeft hij niet gezegd, om de goedkeuring van de menschen te verkrijgen; het is hem alleen te doen om de goedkeuring van God. Menschen te behagen, dat past niet aan een slaaf van Christus. Paulus heeft zich te Damaskus eens voor al aan Christus gesteld tot een slaaf ter gehoorzaamheid, en nu is hij een slaaf van den Heer, dien hij gehoorzaamt (Rom.6:16). Paulus is een krijgsknecht van Jezus Christus geworden, en nu heeft hij maar één begeerte meer: Hem te behagen, die hem tot den krijg aangeworven heeft. Zulk een man kan niet meer menschen behagen; hij kan niet meer iets doen, om hun goedkeuring te verwerven.

Want het evangelie, dat hij evangeliseert, de blijde boodschap, die hij als blijde boodschap predikt, is niet in overeenstemming met den mensch. Het evangelie van de valsche broeders, door wie de Galatiërs verontrust werden, was wél naar den mensch; het was in overeenstemming met de zeer menschelijke begeerte om zichzelf te verlossen, tot zijn verlossing althans het zijne bij te dragen, maar het evangelie van Paulus sluit alle zelfwerkzaamheid van den mensch geheel

buiten. Paulus zal daar in het vervolg over spreken; nu wijst hij alleen op het verband tusschen den aard van zijn evangelie en de wijze, waarop hij het heeft ontvangen. Hij ontving het niet van een mensch; hij werd door geen mensch onderwezen. Wat kon hij dan weten? Zeker, hij kende de Schriften, maar die Schriften spraken over den Messias van Israël, en Paulus was bestemd, om een evangelie te prediken, dat buiten Israël omging; een evangelie, dat ook de twaalf apostelen niet kenden. Hoe kende Paulus het dan?

"Door een onthulling van Jezus Christus". Het evangelie, dat Paulus zou prediken, bestond in Gods plan der eeuwen, maar in Zijn wijsheid had Hij het tot dusver verborgen gehouden, en het aan geen van Zijn apostelen of profeten onthuld. Nu onthulde Jezus Christus het aan Paulus. Op welke wijze, dat vermeldt de Schrift ons niet. Het is ons genoeg te weten, dat het aan Paulus onthuld werd, en dat het evangelie van Paulus dus niet hetzelfde is, dat de twaalf predikten aan Israël. Was het hetzelfde geweest, dan had God Paulus naar Petrus of een der anderen gezonden om het te leren kennen. Nu onthulde Jezus Christus het zelf aan dezen nieuwen apostel en profeet, omdat het een boodschap was, die tot dusver nog niet bekend was gemaakt. Ons evangelie, het evangelie der voorhuid, is het onderwerp van een afzonderlijke boodschap van den verhoogden Heer uit den hemel. Wanneer we dat in het oog houden, dan zullen we de brieven van Paulus nauwkeuriger gaan lezen, en we zullen niet meenen, dat hij hetzelfde predikt als Petrus of Johannes. Het is een afzonderlijk evangelie, onthuld aan een afzonderlijken apostel.

Wel een afzonderlijke apostel! De andere apostelen volgen den Heer, zoodra ze van Hem hooren of met Hem in aanraking komen; Paulus is een tegenstander, een felle tegenstander, die waarlijk bij zichzelf meende, dat hij tegen den naam van Jezus den Nazarener vele tegenpartijdige dingen moest doen. God wilde Paulus maken tot den prediker van absolute genade; daarom moest hij zelf van die absolute genade een toonbeeld zijn. Aan hem moest het gezien worden, dat God den goddelooze rechtvaardigt, den vijand verzoent. Paulus' prediking en Paulus' geschiedenis zijn één.

Paulus herinnert de Galatiërs aan hetgeen ze van hem hebben gehoord. Hij spreekt over zijn vroeger gedrag in het Jodendom; hij vertelt, hoe hij in het Jodendom toenam boven velen van zijn leeftijd in zijn geslacht. Paulus heeft het echt gevoeld, wat het was, een Jood te zijn. "Besneden ten achtsten dage, uit het geslacht Israëls, uit den stam Benjamin, een Hebreër uit de Hebreërs, naar de wet een farizeër, naar den ijver een vervolger der gemeente, naar de rechtvaardigheid, die in de wet is, zijnde onberispelijk" (Fil.3:5,6). Dat waren geen kleinigheden; Paulus

zegt, dat het hem gewin was. Wanneer zijn geloovige farizeesche tegenstanders voor het Jodendom opkomen, dan kan hij het nog beter dan zij, want Joodscher Jood dan Paulus was er niet.

Dat hij de gemeente Gods vervolgde, was immers geen wreedheid of bloeddorst, maar jaloersche ijver voor wat overgeleverd was van de vaders als heilig bezit.

Maar toen kwam de geschiedenis, die de menschen gewoonlijk de bekeering van Paulus noemen, ja, waarbij ze vertellen, dat Saulus een Paulus werd op den weg naar Damaskus. Paulus gebruikt dat woord bekeering niet; hij heeft er een anderen naam voor: het behaagde God, Zijn Zoon in mij te onthullen.

Het evangelie voor Israël luidt: "Bekeert u, want het koninkrijk der hemelen is nabij gekomen". Dat is de prediking van Johannes den Dooper en van de twaalf. Maar van Paulus staat er niet, dat hij zich bekeerde; dat zou nog een daad van hem zelf geweest zijn. God onthulde Zijn Zoon in Paulus, en dat niet omdat Paulus het zocht of begeerde: het behaagde God, en alle rijkdom, die Paulus voortaan bezit, heeft zijn oorsprong alleen in dat soevereine welbehagen van God.

"Zijn Zoon in mij te onthullen". Christus *in* u, dat is de rijkdom der heerlijkheid van deze verborgenheid onder de natiën, zooals Paulus het zegt aan de Kolossensen (1:27). Christus *over* u, dat is een heerlijke boodschap aan Gods schepselen, die eenmaal alle onder den scepter van Christus geplaatst zullen worden. Christus *voor* u, dat is het evangelie, dat Jesaja reeds predikte, dat door de twaalf aan Israël werd gepredikt, en dat eenmaal aan alle volkeren zal worden verkondigd (Matth.28:18-20). Maar Christus *in* u, dat is de boodschap, die Paulus te prediken heeft, en die hem zoo duidelijk wordt, dat hij zegt: "Ik leef niet meer, maar Christus leeft in mij". Op den weg naar Damaskus heeft Paulus het ervaren, dat God Zijn Zoon in hem onthulde.

Maar Paulus ziet verder terug. God had hem reeds van den moederschoot aan afgezonderd. Zijn gansche leven van zijn geboorte aan stond in verband met de taak, die God hem zou opdragen. Hij moest het heidendom kennen; daartoe werd hij geboren te Tarsen in Cilicië, ver buiten het Joodsche land. Hij moest de Schriften kennen; daartoe werd hij gezonden naar de schriftgeleerden van Jerusalem. Hij moest het echte Jodendom kennen; daartoe kwam hij bij de nauwgezetste sekte van den vaderlijken godsdienst terecht, zoodat zelfs de aandacht van den hoogepriester viel op den jeugdigen ijveraar. En het was Gods hand, die hem in dat alles leidde, al zag hij zelf daar niets van, tot het tijdstip, dat Gods genade hem riep.

En nog iets, dat Paulus van den beginne geweten heeft: God onthulde Zijn Zoon in hem niet, opdat Paulus daar nu eens prachtig van genieten zou en straks in dien heerlijken hemel zou komen; neen, het geschiedde, opdat Paulus dien Zoon onder de natiën zou evangeliseeren; de blijde boodschap aangaande den Zoon van God onder de natiën zou bekend maken. Hij evangeliseerde Christus; hij predikte het woord: Christus in u. Laten we ons toch herinneren, dat het evangelie niet een reeks voorschriften is voor onzen levenswandel, niet een reeks aanwijzingen tot verbetering van maatschappelijke toestanden. Paulus deed zelfs geen voorstel tot afschaffing der slavernij - het evangelie is bij hem Christus, de Zoon van God, die wonen wil in het hart van den mensch.

Toen Paulus aldus van Christus Jezus gegrepen was, heeft hij terstond zijn positie doorzien. Hij wist, dat hij de apostel der heidenen zou zijn; hij begreep, dat hij dus onafhankelijk was van de twaalf apostelen der besnijdenis. Hij ging dus geen overleg plegen met vleesch en bloed; hij ging geen raad en voorlichting inwinnen bij de mannen, die reeds zoo lang apostelen waren. Dat was niet, omdat hij dezen minachtte. Dat was alleen, omdat hij beseftte, dat zijn apostelschap niets te maken had met het apostelschap van de twaalf. In plaats van naar Jerusalem ging hij van Damaskus naar Arabië en keerde vandaar naar Damaskus terug. En eindelijk na drie jaren brengt hij een bezoek aan Kefas.

Het kost eenige moeite, dit bericht van Paulus over zijn eerste jaren overeen te doen stemmen met wat Lukas daarvan vermeldt in Hand.9:19-30. Lukas schijnt slechts te berichten van één verblijf van Paulus in Damaskus, en het verblijf in Arabië vermeldt hij niet. Volgens Lukas leidt Barnabas Paulus tot de apostelen en dan gaat Paulus met hen om en komt in botsing met de Grieksche Joden, die hem willen doden. De broeders zonden hem dan naar Tarsen, vanwaar Barnabas hem later naar Antiochië haalt. Volgens Galaten is Paulus twee maal in Damaskus; daar tusschenin vertoeft hij in Arabië, en dan brengt hij een bezoek van vijftien dagen aan Petrus, waarbij hij alleen Jakobus ontmoet en geen ander van de apostelen. Dat bevestigt hij met een eed.

Deze twee berichten schijnen elkander tegen te spreken. Om ze te rijmen, moeten we in het oog houden, dat Lukas in de Handelingen de geschiedenis schrijft van het Koninkrijk Gods. Daartoe behoorde Paulus' verblijf in Arabië niet; dat verblijf buiten Kanaän, in de heidenwereld dus, bereidde hem immers voor tot den arbeid, die buiten het Israëlietische koninkrijk om zou gaan. Daarom noemt Lukas Arabië niet, al heeft hij, de vriend van Paulus, er mogelijk wel van geweten. Maar bij nauwkeurige lezing van zijn bericht komt toch de gedachte op, dat Paulus twee maal in

Damaskus is geweest. In vers 19 staat, dat Saulus sommige dagen bij de Damaskeensche discipelen bleef. Maar in vers 22 volgt, dat Saulus meer en meer bekrachtigd werd, en dat hij niet sommige, maar vele dagen in Damaskus bleef. Heeft Lukas bij die bekrachtiging van vers 22 ook gedacht aan het verblijf in Arabië? Eerst dan sommige dagen in Damaskus, dan een tijd lang in Arabië, en dan nog vele dagen in Damaskus, totdat hij in een mand over den stadsmuur ontvluchten moest, omdat de Joden raad hielden om hem te dooden, waarbij ze zich de hulp verzekerden van den stadhouder van koning Aretas. Dat laatste vertelt Lukas niet; Paulus verhaalt het in 2 Kor.11:32,33.

Dan is Paulus vijftien dagen bij Petrus. Om hem te bezoeken, zegt de Statenvertaling. Het Grieksche woord *historeoo*, dat hier gebruikt wordt, komt maar éénmaal in het Nieuwe Testament voor. Het beteekent de geschiedenis, de historie, vertellen. Paulus kwam dus bij Petrus om zijn geschiedenis te vertellen en bij die gelegenheid ontmoette hij behalve Petrus alleen Jakobus. Dat kan zeer goed dezelfde gelegenheid zijn, waarvan Lukas in Hand.9:26-30 vertelt. We vernamen dan, dat het eenige moeite gekost heeft, om Saulus toegang te verschaffen; dat de vertrooster Barnabas Saulus tot Petrus brengt, dat Saulus terstond evenals te Damaskus Christus predikt, en dat hij dan naar Tarsen gaat. Het is volstrekt niet moeilijk ons voor te stellen, dat dit binnen vijftien dagen gebeurt. Het behoort al weer niet tot Lukas' boek, dat het vertellen van zijn geschiedenis het doel was van Paulus' bezoek aan Petrus. Voor Lukas is Paulus in die dagen nog een man onder de leiding van de twaalf. Van Paulus' bijzonder apostelambt en zijn bijzonder evangelie vertelt Handelingen niet. Dat behoort niet tot de geschiedenis van het koninkrijk, dat aan Israël opgericht zal worden.

Daarop ging Paulus naar de gewesten van Syrië en Cilicië. Daarvan verhaalt Lukas in Hand.9:30; 11:25-30; 12:25; 13 en 14. Saulus vluchtte naar Tarsen in Cilicië, zijn geboorteplaats; vandaar haalde Barnabas hem naar Antiochië in Syrië; een collecte voor de honger lijdende gemeente te Jerusalem brachten deze twee naar die stad, en ze keerden terug naar Antiochië. Daar werden ze uitgezonden naar de heidensche landen, en ze bezochten Cyprus, Antiochië in Pisidië, Ikonium, Lystra en Derbe, en toen waren ze dicht bij Tarsen. Vandaar ging de tocht weer terug naar Antiochië in Syrië. Dit is de eerste zendingsreis van Paulus, en het is ook naar deze landstreek, dat de twaalf, na de samenspreking van Hand.15, hun schrijven zonden aan de broederen uit de heidenen.

In Jerusalem was Paulus derhalve twee maal geweest en daar kende men hem dus. Maar hij was naar het aangezicht onbekend aan de geloovigen in Judea, die hij ook vervolgd had. Men vernam daar echter

ook van zijn groote verandering. Ze hoorden, dat de vervolger nu het geloof evangeliseerde, als blijde boodschap predikte. En daarin verblijdden ze zich, en ze verheerlijkten God, die zulk een wonder van Zijn genade in Paulus had volbracht.

* * * * *

Paulus' persoonlijke verdediging (2)

Galaten 2:1-10

Daarna ging ik na veertien jaren weer op naar Jeruzalem met Barnabas en ik nam ook Titus mee. En ik ging op overeenkomstig een onthulling en ik legde hun het evangelie voor, dat ik onder de natiën predik, en afzonderlijk aan de geachten, opdat ik niet op een of andere wijze voor niet zou draven of geloopen hebben - maar ook Titus, die met mij was en een Griek is, werd niet genoodzaakt besneden te worden - en dat om de ingeslopen valsche broeders, die zich indrongen om onze vrijheid, die wij in Christus Jezus hebben, te verspieden, opdat zij ons tot slaven zouden maken, voor wie wij ook niet een uur den schijn van onderwerping aannamen, opdat de waarheid van het evangelie bij u voortduren zou.

Van die geacht waren wat te zijn - hoedanigen zij eertijds waren, kan mij niet schelen; God neemt het aangezicht van een mensch niet aan - want de geachten legden mij niets voor, maar toen zij daarentegen zagen, dat mij het evangelie der voorhuid werd toebetrouwd, zooals aan Petrus dat der besnijdenis - want die in Petrus werkt tot het apostelschap der besnijdenis, werkt ook in mij onder de natiën - en toen zij de genade, die mij gegeven kenden, gaven Jakobus en Kefas en Johannes, die als pilaren geacht werden, mij en Barnabas de rechterhand der gemeenschap, opdat wij voor de natiën, zij tot de besnijdenis zouden gaan. Alleen dat wij de armen zouden gedenken, wat ik mij ook juist beijver te doen.

"Daarna ging ik na veertien jaren weer op naar Jeruzalem" . Wie alleen den brief aan de Galaten leest, krijgt den indruk, dat het na het bezoek aan Petrus veertien jaren heeft geduurd, eer Paulus weer in Jerusalem kwam. Handelingen vertelt het ons anders. Paulus en Barnabas zijn er ook geweest met de collecte uit Antiochië, en het is dus nu minstens het derde bezoek en niet het tweede. Maar het is ook niet het derde bezoek na Damaskus; het is het vierde.

Algemeen heerscht de voorstelling, alsof wat Paulus in Gal.2 vertelt, hetzelfde is als wat Lukas verhaalt in Hand.15. En daarbij komt men tot zoo groote moeilijkheden, dat menigeen met de Genestet heeft uitgeroepen: "k Rijm den brief aan de Galaten met de Handelingen nooit". Maar Handelingen zegt duidelijk genoeg, dat het twee verschillende vergaderingen zijn.

1. Naar de vergadering van Hand.15 ging Paulus als afgevaardigde van Antiochië; naar die van Gal.2 ging hij ten gevolge van iets, dat Christus hem had onthuld.
2. In Hand.15 is Barnabas zijn mede-afgevaardigde; in Gal.2 is hij vergezeld van Barnabas en Titus. Deze laatste komt in de geschiedenis van Paulus' tweede zendingsreis niet voor; we vinden hem pas in den tweeden Korinther brief, die immers een tijdlang na de tweede zendingsreis werd geschreven. De vergadering van Hand.15 werd

samengeroepen om één speciaal onderwerp te behandelen: of de geloovigen uit de natiën ook de besnijdenis moesten houden; de vergadering van Gal.2 behandelde de zaak van tweërlei apostelschap en tweërlei evangelie.

3. De vergadering van Hand.15 nam het besluit, dat de broederen uit de natiën zich zouden houden aan eenige zoogenaamde Noachietische geboden; de vergadering van Gal.2 kwam tot overeenstemming, dat de twaalf zouden gaan tot Israël, en Paulus tot de natiën.

Intusschen zijn er twee dingen, waardoor men hier op een dwaalspoor is gekomen. In de eerste plaats wordt Barnabas als metgezel van Paulus genoemd, en er was tusschen Paulus en Barnabas immers een verbittering ontstaan over Johannes Markus (Hand.15:39). Zeker, maar die verbittering is maar tijdelijk geweest, en de apostelen Paulus en Barnabas zijn weer verzoend. Als Paulus zonder Barnabas vertrekt, sticht hij onder anderen de gemeente van Korinthe (Hand.18), en in die gemeente kende men Barnabas als medearbeider van Paulus. "Of hebben alleen ik en Barnabas geen macht van niet te werken?" (1 Kor.9:6). Zelfs vinden we in Kol.4:10 Johannes Markus als medewerker van Paulus. En het is te begrijpen, waar Paulus naar Jerusalem gaat, om met de eerste apostelen een uiteenzetting te hebben over zijn evangelie, dat hij zijn eersten medearbeider Barnabas meeneemt, die met hem door den Heiligen Geest afgezonderd is voor het speciale werk onder de natiën.

Maar, zoo zegt men, het gaat toch in Gal.2 ook over de kwestie van de besnijdenis, evenals in Hand.15. "Titus, die een Griek is, werd niet genoodzaakt zich te laten besnijden". Neen, over die kwestie gaat het in Gal.2 niet; vers 3 is een losse tusschenzin en handelt over een bijzaak, een onderdeel, maar het ging in Gal.2 over het evangelie, dat Paulus predikte onder de natiën. Dat evangelie legde hij aan Petrus en de anderen voor, en hij vroeg niet hun oordeel daarover, maar hun erkenning. Tot zijn evangelie behoorde ook de vrijheid van de wet, dus ook de vrijheid van de besnijdenis, en dat zijn evangelie door de apostelen van Jerusalem erkend werd, bewijst hij aan de Galatiërs door hen te wijzen op het voorbeeld van Titus. De hoofdzaak echter was deze: er is een evangelie der besnijdenis en er is een evangelie der voorhuid, maar wat de Galatiërs op dit oogenblik verontrust, is een leer, die zich als een evangelie voordoet, maar het niet is. Dat zal hij in het vervolg van zijn brief duidelijk maken.

De samenkomst van Gal.2 heeft plaats gehad vele jaren na die van Hand.15. Deze laatste was aan het eind van Paulus' eerste zendingsreis, zooals duidelijk in Hand.14 en 15 te lezen staat; de andere geschiedde na

Paulus' tweede zendingsreis. Op die tweede reis was Paulus door Klein-Azië gegaan tot Troas, en vandaar naar Macedonië en Achaje, naar Filippi, Thessalonika, Berea, Athene en Korinthe. Met haast reisde hij terug. "Ik moet noodzakelijk het toekomstige feest te Jerusalem houden", zei hij tot de Joden van Efeze (Hand,18:21). Hij deed die reis als een Nazireër, een volgens Joodschen ritus geheel aan God toegewijde (vs.18). Zoo was hij in de juiste stemming voor de samenspreking van Gal.2.

Ik geloof, dat wij die samenkomst van Gal.2 te Jerusalem moeten plaatsen in Hand.18:22. "En als hij te Cesarea gekomen was, ging hij op naar Jerusalem, en de gemeente gegroet hebbende, ging hij af naar Antiochië". Dat is alles, wat Lukas er van vertelt, en dat is te begrijpen, want nog eens: Handelingen is het boek van het koninkrijk. De geschiedenis van het koninkrijk, dat Christus aan Israëel zal oprichten (Hand.1:7) wordt er in geschetst, tot op het oogenblik, dat de komst van dat koninkrijk opgeschort wordt in Hand.28:28, om den tijd vrij te laten voor de ontwikkeling van de gemeente in de bedeeeling der verborgenheid, waarvan Paulus de apostel is. Over die gemeente spreekt Handelingen niet, en van de samenspreking van Paulus met de anderen over zijn bijzonder apostelschap kan Lukas in Handelingen dus niets vermelden. Wanneer we in het oog houden, dat Gal.2 een geheel ander onderwerp behandelt dan Hand.15, kunnen we beide begrijpen.

Na veertien jaren kwam Paulus weer in Jerusalem. Hij was een tijd lang in Tarsen geweest, daarna een jaar in Antiochië, had zijn eerste zendingsreis gedaan en zijn tweede, waarbij hij anderhalf jaar in Korinthe vertoefde. Dit alles te zamen had veertien jaren geduurd en nu wordt hij door een onthulling weer naar Jerusalem gezonden. De Heer zelf zond er hem heen met een bepaalde opdracht en Paulus sluit in zijn verhaal dat bezoek aan bij het eerste, dat hij aan Petrus bracht. Toen was het doel, zijn geschiedenis aan Petrus bekend te maken, zoodat de apostelkring terstond kon weten, dat God een man had geroepen, om Gods Zoon onder de natiën te evangeliseeren. Paulus had geen erkenning en geen onderwijs van Petrus gevraagd, hij had alleen zijn mededeelingen gedaan aangaande hetgeen God met hem voor had, en Petrus als een wijs man had die mededeelingen aangenomen en zich niet aangematigd dezen nieuwen apostel bevelen te geven, ook al begreep hij hem misschien niet ten volle.

Jakobus althans had in Hand.15 nog niet het inzicht, dat de gemeente uit de bediening van Paulus een nieuwe schepping was, waarover geen van de vroegere profeten had gesproken. Petrus ook niet. Wanneer Paulus en Barnabas daar na hun eerste reis verhalen, wat groote teekenen en wonderen God door hen onder de natiën gedaan had, dan ziet Petrus daarin de voortzetting van het werk, dat hij had mogen doen in

het huis van Cornelius te Cesarea (Hand.15:7-9) en Jakobus ziet er de vervulling in van Amos' profetie: de tabernakel van David wordt weer opgebouwd, en dan zoeken de overblijvende mensen den Heer, en alle natiën, over wie Gods naam aangeroepen wordt (Hand.15:15-18). Dat de tabernakel van David pas zou worden opgericht na den tijd van de gemeente, dat de groote volkerenmassa niet door de evangelieprediking van hun dagen zou worden gewonnen, maar pas door een hersteld en vernieuwd Israël na een langen tusschentijd, dat hebben Petrus en Jakobus niet gezien, evenmin als de profeten van het Oude Testament. Zij wisten niet, dat de verwerping van Israël de verzoening der wereld zou zijn; dat te prediken, was alleen aan Paulus opgedragen. Alle profeten leerden, dat de wereld zou worden behouden door middel van Israël; Paulus maakte bekend, dat de gemeente, het lichaam van Christus, geroepen zou worden buiten Israël om, juist in de tijd van Israëls verwerping. Die diepte des rijkdoms was in Hand.15 voor Petrus en Jakobus nog verborgen en moest voor hen verborgen zijn, omdat zij nog moesten voortgaan, Israël te roepen tot bekeering.

Nu gaat Paulus op uitdrukkelijk bevel des Heeren met Barnabas en Titus naar Jerusalem, om aan de gemeente aldaar en in het bijzonder aan de geachten het evangelie voor te leggen, dat hij predikte onder de natiën. Een afzonderlijk evangelie dus, want zoo Paulus onder de natiën hetzelfde evangelie predikte als zij onder Israël, dan behoefde hij hun zijn evangelie niet voor te leggen, dan had hij hun alleen maar te vertellen, dat hij hetzelfde evangelie predikte als zij.

Paulus moest zijn evangelie aan de Jerusalemmers bekend maken; anders zou, naar den mensch gesproken, zijn levenswerk mislukken. Hij had geloopt, gedraafd, zegt hij; hij had geijverd dag en nacht. En nu kwamen de valsche broeders vertellen, dat hij eigenlijk geen apostel was, en zijn evangelie eigenlijk geen evangelie, en daarbij wilden ze gaarne zich beroepen op het gezag van de twaalf apostelen. Paulus predikte voor de natiën in Christus Jezus vrijheid van de wet. Die vrijheid was deze predikers een doorn in het oog; zij verspiedden die vrijheid en ze wilden de geloovigen uit de natiën tot dienstbaarheid brengen, tot slaven maken. Ingeslopen valsche broeders, die zich indrongen, noemt Paulus hen. Ze blijven broeders, want ze zijn in Christus, en Paulus erkent ze. Maar ze zijn valsche broeders, voor wie hij ook geen uur den schijn van onderwerping aanneemt. Want de waarheid van het evangelie moet bij de gemeenten uit de natiën voortduren, en Paulus weet het, dat hij gesteld is tot verdediging van die waarheid. Strijden voor de waarheid tegen den broeder, die in dwaling verkeert, en die zijn dwaling als Goddelijke waarheid verkondigt, dat is een moeilijke strijd, omdat we zoo licht den

broeder éénmaken met zijn dwaling. Paulus geeft ons hier een voorbeeld van onverbiddelijken tegenstand, waarbij hij toch den dwalende als een broeder erkent.

En nu gaat hij spreken over de voormannen. Hij legde zijn evangelie aan allen voor, maar toch in het bijzonder aan de geachten, de pilaren, waarop de gemeente steunde. We hooren alleen Petrus, Johannes en Jakobus noemen, de andere Jakobus, de broeder van Johannes, was reeds gedood, voor Paulus tot den dienst afgezonderd was, en de andere negen worden na Hand.1:13 niet meer genoemd - en deze drie, twee van de apostelen en de broeder des Heeren, zijn het, aan wie Paulus in het bijzonder zijn evangelie voorlegt.

Het zijn de geachten. Wat zij eertjds waren, kan mij niet schelen, zegt Paulus; God neemt het aangezicht van den mensch niet aan. Paulus neemt deze geachte mannen, zooals ze zijn, als geachte mannen, apostelen van Christus en ouderlingen der gemeente. Dat zij visschers en timmerlieden zijn en hij een schriftgeleerde, dat komt bij de beoordeeling niet in aanmerking. Maar evenmin komt in aanmerking, dat zij trouwe discipelen van den Meester zijn geweest en hij een vervolger - Jakobus trouwens was ook geen discipel; hij geloofde nog niet in den Heer ten tijde van het Loofhuttenfeest van Joh.7:5. Neen, Paulus ziet in hen alleen, wat ze thans zijn; de pilaren van de Joodsche gemeente. En van die mannen kan hij thans aan de gemeente van Galatië berichten, dat ze hem niets voorlegden. Hij stelde hun zijn evangelie voor; zij luisterden en namen aan, wat hij hun zeide, en zij plaatsten er niets tegenover, waaraan hij zich zou hebben te houden.

Hun evangelie kende Paulus wel; dat was door de profeten beloofd en in de komst van Christus vervuld; zijn evangelie, dat hem in het bijzonder geopenbaard was, kenden zij niet, maar zij luisterden naar hem als wijze mannen.

En toen zagen ze, dat er twee evangeliën waren en twee apostolaten. "Zij zagen, dat mij het evangelie der voorhuid toebetrouwd werd, zooals aan Petrus dat der besnijdenis." Helaas, wat zij daar zagen, is in den loop der geschiedenis onder de geloovigen totaal vergeten. Men heeft van Paulus een der twaalf gemaakt, den man, die in de plaats van Judas kwam, en zijn evangelie heeft men zoo verwrongen, dat het gelijk geworden is aan het evangelie der besnijdenis.

Het evangelie der voorhuid en het evangelie der besnijdenis. Dat wil niet zeggen, dat Paulus het evangelie aan de natiën moest brengen en de anderen aan de Joden. Ook dat is waar, maar in het zevende vers staat iets anders; daar wordt gesproken over twee evangeliën: het evangelie van de natiën en het evangelie van de Joden.

De eerste, die het evangelie der besnijdenis heeft gepredikt, is Johannes de Dooper. "Hij dan, ook nog vele andere dingen vermanende, verkondigde den volke het evangelie", (Luk.3:18). Nadat Johannes overgeleverd was, predikte de Heer zelf dat evangelie, zeggende: "De tijd is vervuld en het koninkrijk Gods nabij gekomen; bekeert u en geloof het evangelie" (Mark.1:14, 15). Wat de inhoud van dat evangelie was, leert de Heer ons in Lukas 4, waar Hij in de synagoge te Nazareth een gedeelte van Jes.61 voorleest en daarvan zegt, "Heden is deze Schrift in uw ooren vervuld". Hij was gekomen, om den zachtmoedigen een blijde boodschap, een evangelie te brengen: verbinding voor de gebrokenen van hart, vrijheid voor de gevangenen, troost voor de treurigen; herstel van de verwoeste steden van Kanaän. Israël wordt het priesterlijke volk, vreemdelingen worden hun wijngaardeniers en hun akkerlieden, en op die wijze zal de Heer Jehovah gerechtigheid en lof doen uitspruiten voor alle volken. Jerusalem wordt tot een lof op aarde. Israël zal zijn koren zelf eten en zijn wijn drinken in de voorhoven van Gods heiligdom (Jes.61, 62).

Dat is het evangelie der besnijdenis, dat aan Israël werd gepredikt: herstel van het Koninkrijk van David en van Salomo, maar met veelvoudigen luister. Het is wat Gabriël tot Maria zeide: "God de Heer zal Hem den troon van zijn vader David geven en Hij zal over het huis van Jakob koning zijn in de eeuw". (Luk.1:32,33)

Gedurende een paar jaren werd dat evangelie des Koninkrijks door den Heer en Zijn discipelen gepredikt in het Joodsche land. Tot de beloften van dat Koninkrijk behoort ook het woord uit Jes.33:24: "Geen inwoner zal zeggen. Ik ben ziek, want het volk, dat daarin woont, zal vergeving van ongerechtigheid hebben", en Johannes begon reeds den doop der bekeering te prediken tot vergeving van zonden; de Heer sprak over velen de vergeving van hun zonden uit, en Hij en Zijn discipelen genazen de zieken overal.

Naar Gods verborgen raad verwierp Israël Zijn Koning, en het priesterlijke volk offerde zelf het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt. En toen Hij opgestaan was, zond Hij de twaalf apostelen opnieuw tot Israël, om in Zijn naam het evangelie des koninkrijks te prediken: bekeering en vergeving van zonden, beginnende van Jerusalem.

Wanneer Israël die prediking had aangenomen, dan zou de profetie van Jesaja toen vervuld zijn geworden. Maar al weder naar Gods verborgen raad verwierp Israël de prediking van het Koninkrijk, omdat in Gods plan der eeuwen een gemeente voorzien was, die Gods werktuig zou zijn tot heil van de hemelingen, zooals Paulus bekend maakt in den brief aan de Efeziërs. Voor een tijd wordt de prediking van het evangelie des koninkrijks geschorst. Maar wanneer de gemeente weggenomen zal

zijn, dan wordt de prediking van de twaalf apostelen voortgezet, en dan zullen ze hun reis door de steden Israëls niet geëindigd hebben, of de Zoon des menschen zal gekomen zijn (Matth.10:23).

Voor dat koninkrijk Gods geldt de wet in haar geheelen omvang; de wet is aan Israël tot een eeuwige inzetting gegeven, en de Heer Jezus is niet gekomen om de wet te ontbinden, maar om ze te vervullen, volledig te maken (Matth. 5:17) en Hij heeft in Zijn bergrede de wet gehandhaafd en verscherpt. De weg der wet is de smalle weg, die tot het leven leidt en door het houden van de geboden wordt men groot in het Koninkrijk der hemelen. Om in dat Koninkrijk in te gaan, moet de gerechtigheid overvloediger zijn dan die van de schriftgeleerden en farizeërs.

Zij, die binnegaan bij de prediking van de twaalf apostelen, vormen de eerstelingen, de eerstgeborenen. Wanneer Christus terugkomt, dan wordt de toestand anders, dan zal het nieuwe verbond in werking treden, waarvan Jeremia heeft geprofeteerd; dan geeft God Zijn wetten in hun verstand en schrijft ze in hun harten in; dan vergeeft Hij hun ongerechtigheid en gedenkt hun zonde niet meer (Jer. 31:31-34, aangehaald in Hebr.8.8-12). Dan zal het volk des Heeren allen te zamen rechtvaardigen zijn, en zij zullen in de eeuw de aarde erfelijk bezitten (Jer. 60:21).

Christus is dan openbaar als de Koning-Hoogepriester naar de ordening van Melchizedek. Als Hoogepriester verzoent, bedekt Hij de zonden van het volk door Zijn eene offer op Golgotha, waarvan alle offeranden voorbeelden waren; als Koning regeert Hij Israël en door Israël alle volken.

Het is het Koninkrijk, dat aan Israël zal worden opgericht. De andere volken hebben er alleen deel aan als onderdanen, maar bestuurstaak heeft alleen Israël. En toch behooren tot de gemeente der eerstgeborenen ook reeds menschen uit de natiën, Jodengenooten als Cornelius, vromen, die niet in Israël ingelijfd zijn, maar de wet onderhouden. Ingelijfd bij Israël wordt men alleen door besnijdenis, maar om tot de gemeente der eerstgeborenen toegelaten te worden, is geen besnijdenis noodig: Cornelius en de zijnen worden niet besneden, gelijk ook in de toekomst, wanneer al de natiën in het licht wandelen, de besnijdenis niet wordt voorgeschreven. Voor Israël echter blijft de besnijdenis; ze is aan Abraham gegeven tot een eeuwig verbond (Gen. 17:10-14), en nergens staat een woord in de Schrift, dat de besnijdenis voor de nakomelingen van Abraham afschaft.

Wanneer dat koninkrijk opgericht zou worden, wisten de apostelen niet. Op hun vraag had de Heer geantwoord, dat het hun niet toekwam, de tijden en gelegenheden te weten, die de Vader in Zijn eigen macht had

gesteld (Hand.1:6,7). Indien zij met goeden moed het evangelie des koninkrijks zouden verkondigen, dan moesten zij niet weten, dat Israël verhard zou worden. Daarom hield de Heer het voor hen verborgen, tot den tijd toe, dat Hij het door Paulus liet prediken. Toen was het eerste verbond oud gemaakt en verouderd en nabij de verdwijning; het nieuwe was uitgesteld tot na den tijd der gemeente. In dezen tijd, waarin wij leven, bestaat het nieuwe verbond met Israël alleen in beloftenissen.

Aan Petrus was het evangelie der besnijdenis toebetrouwd; hem waren de sleutels van het koninkrijk der hemelen gegeven. Hij en de zijnen wisten, dat de vrucht van hun prediking ten slotte deze zou zijn: dat Israël Christus zou aannemen, en dan het heil zou brengen aan de overige volken. Dat er voor een gemeente van uitverkorenen uit die volken redding zou zijn buiten Israël om, dat had God nog nimmer geopenbaard, en dat konden zij dus niet weten. En nu komt Paulus hun op die samenkomst van Gal. 2 vertellen, dat er ook een evangelie der voorhuid is, dat met Israël niets te maken heeft; een evangelie, dat aan hem, Paulus, is toebetrouwd, en dat hij nu reeds jaren lang predikt onder de natiën.

Het moet Kefas, Jakobus en Johannes wel wonderlijk te moede zijn geweest, toen Paulus hun van dat nieuwe evangelie sprak, en het is een groot ding, dat zij deze mededeeling van Paulus zonder tegenspraak hebben erkend als een openbaring van God. Ze erkenden de genade, aan Paulus bewezen, en ze gaven hem en Barnabas de rechterhand der gemeenschap.

Die handdruk eert deze mannen in hooge mate. Laten we het toch niet vergeten, dat het evangelie der voorhuid iets geheel nieuws was, door geen profeet voorspeld. Ze moesten het eenvoudig als een openbaring van God aannemen uit den mond van Paulus. Maar Paulus was voor hen geen vreemdeling meer. Veertien jaar geleden had hij zijn geschiedenis aan Petrus verteld, en sedert hadden ze van hem gehoord: "die in Petrus krachtig werkte tot het apostelschap der besnijdenis, die werkte ook krachtig in mij onder de natiën", zegt Paulus. Wat God door Paulus werkte, dat had Petrus en de zijnen overtuigd, dat hij een apostel was, en ze luisterden naar zijn nieuwe boodschap.

En ook wij kunnen het evangelie der voorhuid, ons evangelie dus, niet anders leeren kennen dan door de pen van Paulus. Het evangelie der besnijdenis vinden we in de Schriften van het Oude Verbond voorzegd, en voorts beschreven in de Evangeliën, de Handelingen, den brief aan de Hebreëen, de brieven van Jakobus, Petrus, Johannes en Judas en in de Openbaring. Voor wat het evangelie der voorhuid aangaat, moeten we bij de brieven van Paulus zijn.

Het evangelie der voorhuid is bestemd voor alle volken, die geen Israëlieten zijn. Dat ze met den naam voorhuid genoemd worden, wijst op Gods plan der eeuwen. Hij had uit de nakomelingen van Noach één volk uitverkoren, om door hen alle volken te zegenen, en Hij had dat volk van de andere volken afgezonderd door het teeken der besnijdenis.

Waarom juist door dat teeken? Om het van den beginne aan te doen zien, dat de redding van de wereld, naar den mensch gesproken, een onmogelijkheid was, zoodat het louter Gods werk moest zijn. Toen God aan Abraham de belofte gaf, dat in zijn zaad alle geslachten der aarde gezegend zouden worden, stond het zoo, dat dat zaad niet meer geboren kon worden. Het voortplantingsvermogen was bij Abraham en bij Sara verstorven; tot een teeken daarvan werd de besnijdenis gegeven. En het volk, uit deze twee verstorvenen geboren, was dus een volk, ontstaan door een bijzonder werk van God. Het was, zooals alle reddende arbeid van God, een leven uit den dood.

De andere volken, die naar de natuur geboren zijn, zonder bijzondere daad van God, hebben dat teeken der besnijdenis niet: zij zijn de voorhuid, en staan buiten de bijzondere werking van God. Hij heeft hen laten wandelen in hun wegen. In Zijn voorzienigheid heeft Hij voor hen gezorgd, maar verder heeft Hij Zich over hen niet meer bekommerd. "Hij maakt Jakob Zijn woorden bekend, Israël Zijn inzettingen en Zijn rechten, alzoo heeft Hij geen volk gedaan, en Zijn rechten, die kennen zij niet" (Ps. 147:19,20).

Nu Hij voor deze natiën een evangelie geeft, spreekt Hij ook niet van wet of van besnijdenis. Israël maakte Hij groot door de wet; voor Israël was de wet de tuchtmeester tot Christus, zooals Paulus straks zal zeggen; Israël moest door de wet der wet gedood worden, opdat het Gode zou leven. Bij de volken niets van dat alles. De wet was hun aanklager niet; ze waren zichzelf een wet, hun geweten getuigde mee, en hun gedachten beschuldigden of ontschuldigden hen (Rom.2:14,15).

Het evangelie der besnijdenis is een blijde boodschap voor wie door de enge poort op het smalle pad der wet gekomen zijn; het is een evangelie voor de vromen. Maar het evangelie der voorhuid is een blijde boodschap voor de niet-vromen. Met de niet-vromen (asebias - goddeloozen, letterlijk: niet-vromen) weet het evangelie der besnijdenis geen raad: "Indien de rechtvaardige nauwelijks zalig wordt, waar zal de niet-vrome en de zondaar verschijnen?" vraagt Petrus (1 Petr.4:18). Maar Paulus zegt ons, dat we gelooven zouden in Hem, die den niet-vrome rechtvaardigt, en dan wordt dat geloof gerekend tot gerechtigheid.

Gerekend: het is een toerekening. Wat Christus verworven heeft, wordt den zondaar toegerekend. Adam was ongehoorzaam, en door zijn

ééne ongehoorzaamheid werden alle menschen tot zondaren gesteld. Christus was gehoorzaam en door Zijn eene gehoorzaamheid worden alle menschen tot rechtvaardigen gesteld (Rom.5:19). Christus was gehoorzaam tot den dood des kruises (Fil.2:8). Hij was door God tot zonde gemaakt (2 Kor.5:21), en het was dus, alsof Hij de zondaar was. Van den zondaar was het gezegd: "De ziel, die zondigt, die zal sterven", en aan dat vonnis is Hij gehoorzaam geweest, zoodat Hij gestorven is aan het kruis. Maar door dien dood maakte Hij de zonde te niet, en verwierf Hij de rechtvaardigheid, die Hij voor Zich zelf niet noodig had, en waar Hij stierf, alsof Hij de zondaar was, kon Zijn rechtvaardigheid den zondaar worden toegerekend, en konden wij worden rechtvaardigheid Gods in Hem.

Van den zondaar wordt dus niets meer gevorderd. De schuld is betaald; de rechtvaardigheid van Christus wordt toegerekend. Niet omdat de mensch dat gelooft, maar omdat het God behaagt, de rechtvaardigheid toe te rekenen. Daarmee wordt de mensch niet onder een wet geplaatst, want dan zou hij zelf nog tot zonde worden, terwijl Christus reeds tot zonde gemaakt is.

Het evangelie der voorhuid, dat Paulus predikt, is een evangelie van genade, van absolute genade. En de mensch, die zulk een genade ontvangen heeft, blijft niet in de zonde. Christus is immers der zonde gestorven, en de zondaar is daardoor ook der zonde gestorven; hoe zou hij er dan nog in kunnen leven? De zondaar wandelt voortaan in nieuwheid des levens, want Christus is opgestaan, en in Christus is de zondaar mede opgestaan, zoodat hij het er nu voor houden kan, dat hij der zonde dood is en Gode leeft in Christus Jezus.

Het zijn gedachten uit den Romeinenbrief, die Paulus in zijn brief aan de Galatiërs zal herhalen, ten deele in anderen vorm. Paulus noemt zijn evangelie het evangelie der voorhuid, en uit dien naam volgt onmiddellijk, dat voor de geloovigen uit de natiën de besnijdenis niet voorgeschreven en niet bedoeld is, evenmin als de wet van Israël hen geldt. Zij zijn opeens tot volwassen zonen geworden, die de hulp van den paedagoog, den kinderknecht, niet noodig hebben.

Paulus heeft zijn evangelie der voorhuid voorgelegd aan de pilaren van de gemeente te Jerusalem, en ze hebben hem niets opgelegd. Ze zagen, dat zijn evangelie, zooals hij het predikte, uit God was. En terwijl zij zelf tot Israël bleven gaan, waren ze overtuigd, dat de werkring van Paulus en Barnabas onder de natiën was. Alleen zouden deze de armen gedenken. De gemeenten in Jerusalem en in Judea waren arm; ze werden van hun goederen beroofd en zagen dat met blijdschap aan, wetende dat ze in zichzelf een beter en blijvend goed hadden in de hemelen; ze

verwachten immers als Abraham de stad, die fondamenten heeft. Maar nu zou het juist een teken van hartelijk samenleven zijn, als Paulus de armen gedacht en in zijn gemeenten collecteerde, wat hij dan ook met blijdschap gedaan heeft. We lezen daarvan in verschillende van zijn brieven.

Nog één opmerking. In het evangelie der besnijdenis was plaats voor Jodengenooten, proselieten uit de natiën; evenzoo was in het evangelie der voorhuid plaats voor Joden. Paulus zelf is daarvan al het eerste voorbeeld. Zijn voorrechten als Jood heeft hij van zich gedaan, en al bleef hij zelf de wet gehoorzaam, hij werd hun, die zonder de wet waren, als een, die ook zonder de wet was. En andere Joden volgden zijn voorbeeld. Het is in de brieven aan de Romeinen en de Galatiërs duidelijk te zien, dat deze gemeenten ten deele uit Joden bestonden. Deze Joden echter waren geloovig geworden niet als Joden, maar als zondaren; ze rekenden niet meer van Abraham, maar van Adam af. En nu in onze dagen Israël als volk ter zijde gesteld is, blijft er ook voor den Jood tegenwoordig geen andere evangelie over dan het evangelie der voorhuid, het evangelie van Gods absolute genade. Een Jood mag zich verblijden over het groote heil, dat in de toekomst aan zijn volk is toegezegd, maar wat het evangelie betreft, is er tegenwoordig geen Jood of Griek meer. Joden en niet-Joden vormen in de gemeente van Christus een samenlichaam (Ef.3:6). Maar wanneer die gemeente weggenomen is, is ook het evangelie der voorhuid niet meer van kracht; dan is er weer alleen het evangelie der besnijdenis, dat aan Israël de leiding toezegt en aan de andere volken het heil door Israël. Onze tegenwoordige tijd, de tijd van Paulus' evangelie, is een tusschentijd. Laten we dat nooit vergeten. Laten we niet in dezen tijd het evangelie der besnijdenis brengen.

Overzichtelijk zou men de twee evangeliën van Gal.2:7 aldus kunnen aanduiden.

1. Het evangelie der besnijdenis is toevertrouwd aan Petrus; dat der voorhuid aan Paulus.
2. Het evangelie der besnijdenis wordt gepredikt aan Joden en proselieten; dat der voorhuid aan Heidenen en Joden.
3. Het evangelie der besnijdenis richt zich tot wetgetrouwe Joden en godvreezende proselieten; dat der voorhuid tot vromen en niet-vromen.

4. Beide evangeliën kennen rechtvaardiging alleen uit genade door het geloof; het evangelie der besnijdenis heeft de werken, om daarmee de rechtvaardiging te bewijzen, dat der voorhuid kent de werken alleen als vruchten van het geloof.
5. Het evangelie der besnijdenis handhaaft voor Israëlieten de Mozaïsche wet met inbegrip van de besnijdenis; dat der voorhuid brengt de Heidenen niet onder een wet.
6. Het evangelie der besnijdenis verwacht, dat geheel Israël behouden zal worden en dat dan de overige volken door Israël tot Christus gebracht zullen worden; dat der voorhuid belooft hemelsche zegeningen en wijst een taak aan onder de hemelingen.
7. Het evangelie der besnijdenis werd gepredikt van Johannes den Dooper tot de verwerping van Israël, en het zal gepredikt worden van de wederaanneming van Israel tot des Heeren komst op den Olijfberg; het evangelie der voorhuid wordt gepredikt van de afzondering van Paulus tot de opneming der gemeente. Een tijd lang werden beide naast elkaar gepredikt; van Paulus' afzondering tot Israëls verwerping, Hand.13-28. Thans geldt alleen het evangelie der voorhuid, het evangelie van Paulus.

Naast deze twee evangeliën, die beide van God zijn, prediken een aantal valsche broeders in de gemeenten van Antiochië en Galatië en waarschijnlijk ook wel in andere heidengemeenten een ander evangelie, dat geen ander is; een ander evangelie van een andere soort, dat niet een ander evangelie was. Geen goddelijk evangelie, maar een evangelie van eigen maaksel. In Antiochië hadden ze geleerd: "Indien gij niet besneden wordt naar de wijze van Mozes, kunt gij niet gered worden". De vergadering te Jerusalem (Hand.15) verwierp die prediking, en schreef alleen aan de gelovigen uit de natiën eenige verordeningen (dogma's) voor, die slechts voor een tijd behoefden te gelden. In Kol.2:20 schrijft Paulus: "Wat wordt gij, alsof gij in de wereld leefde, met inzetten belast? (gedogmatiseerd). De valsche broeders hadden den strijd verloren, maar ze gaven het nog niet op; zij bleven werken onder de geloovigen uit de natiën, om deze van de genade over te brengen naar de wet.

Het houden van de wet, het handhaven van de besnijdenis, dat waren voor de geloovigen uit Israël zeer natuurlijke dingen. God had die wet, die besnijdenis aan Zijn volk gegeven en Christus had ze niet te niet gedaan, geen jota en geen tittel er van. Niet, omdat Israël door die wet

behouden zou worden; dat wisten Petrus en de zijnen wel beter. Hij had in Hand.15:11 niet gezegd: "De heidenen moeten op dezelfde wijze gered worden als wij", maar: "Wij gelooven door de genade van den Heer Jezus Christus gered te worden op zulke wijze als ook zij". En dan zou de wet hun tot een omtuining zijn; de wet, die God in Zijn wijsheid gegeven had aan Israël, en juist aan geloovig Israël. Maar de valsche broeders wilden zelf gerechtvaardigd worden op grond van hun werken der wet, en ze wilden die wet ook opleggen aan de geloovigen uit de natiën. En zooals het altijd gaat, wanneer een mensch met zijn werken de behoudenis wil verdienen, zoo ging het ook hier: de valsche broeders wilden wetten laten onderhouden, die God niet eens gegeven had. De farizeërs in de dagen van den Heer Jezus hadden zich vele sabbats- en reinigingsgeboden opgelegd, en zij namen Hem kwalijk, dat Hij ze niet gehoorzaamde. De valsche broeders deden desgelijks, en we kunnen ons voorstellen, dat Paulus ook niet een uur den schijn van onderwerping aannam. Ze misdreven dubbel: voor geloovig Israël voerden zij menschengeboden in, en ze wilden die menschengeboden samen met de geboden, die God aan Israël had gegeven, ook leggen op den hals van de geloovigen uit de natiën.

Helaas de valsche broeders hebben het gewonnen. Ze hebben hun eigen verordeningen samen met een deel van Israëls wetten tot wetten gemaakt, waaraan de geloovigen uit de natiën onderworpen zijn. Ze leggen ons een juk der dienstbaarheid op, terwijl Christus ons juist vrijmaakt tot vrijheid. Daarom is de brief aan de Galatiërs ook voor ons nog in dezen tijd van zoo groote beteekenis.

* * * * *

Paulus contra Petrus

Galaten 2:11-21. Toen echter Kefas te Antiochië kwam, weerstond ik hem in het aangezicht, omdat er aanmerkingen op hem te maken waren. Want vóór sommigen van Jakobus kwamen, at hij samen met de niet-Joden, maar toen zij kwamen, onttrok hij zich en zonderde zich af, daar hij die uit de besnijdenis vreesde. En ook de overige Joden huichelden samen met hem, zoodat ook Barnabas met hun huichelarij werd meegevoerd. Maar toen ik zag, dat zij geen rechte houding aannamen ten opzichte van de waarheid van het evangelie, zeide ik tot Kefas in aller bijzijn: "Indien gij, die een Jood zijt, als een niet-Jood leeft, en niet Joodsch, hoe noodzaakt gij de niet-Joden Joodsch te leven?" Wij zijn van nature Joden en niet zondaars uit de natiën. Doch wetende, dat een mensch niet gerechtvaardigd wordt uit wetswerken, maar door het geloof van Christus Jezus, gelooven wij ook in Christus Jezus, opdat wij gerechtvaardigd mogen worden door het geloof van Christus en niet uit wetswerken, omdat uit wetswerken geen vleesch zal worden gerechtvaardigd. Indien echter wij, terwijl wij in Christus gerechtvaardigd zoeken te worden, ook zelf zondaars bevonden worden, is Christus dan een zondedienaar? Dat gebeure niet. Want indien ik, wat ik afbreek, weer bouw, stel ik mij zelf tot een overtreder. Want ik stierf door de wet aan de wet, opdat ik Gode zou leven. Met Christus ben ik medegekruisigd en ik leef; niet meer ik, maar in mij leeft Christus, en wat ik nu in het vleesch leef, leef ik in het geloof van den Zoon van God, die mij liefheeft en Zich zelf voor mij overgeeft. Ik doe de genade van God niet weg, want indien er door de wet rechtvaardigheid is, dan stierf bijgevolg Christus voor niet.

Voor de derde maal komt Paulus met Petrus in aanraking, volgens het verhaal van Galaten, dat de ontmoeting van Hand.15 niet vermeldt. De eerste maal was het om kennis te maken; de tweede maal was het om tot klaarheid te komen aangaande de twee evangeliën. En nu de derde maal moet Paulus Petrus in het aangezicht weerstaan, omdat er aanmerkingen op hem te maken waren.

Petrus kwam naar het schijnt alleen naar Antiochië om met de broeders uit de natiën kennis te maken; zijn eigen arbeid strekte zich althans niet uit tot daar. En toen handelde Petrus verkeerd. Hij at mede met de broeders uit de natiën, en toen sommigen van Jakobus kwamen, onttrok hij zich.

"Sommigen van Jakobus". Wat is dat een droevige aanduiding. Toen was het partij maken in de gemeenten van Judea dus al evenzeer in vollen gang als in Korinthe, waar Paulus klaagt, dat de een van Paulus is, een ander van Apollos, een derde van Kefas en een vierde van Christus (1 Kor.1:12).

Was Jakobus een partijleider geworden? De Schrift zegt het niet van hem. In Hand.15 gaat van hem het voorstel uit om de gelovigen uit de natiën niet in beroering te brengen, terwijl hij, wat de gelovigen uit de Joden betreft, er aan herinnert, dat Mozes op elken sabbat in alle steden in de synagoge wordt gelezen. In Hand.21:18 en vervolgens zijn het Jakobus en de andere ouderlingen (apostelen schijnen er toen in Jerusalem niet meer te zijn geweest) die er bij Paulus op aandringen, dat hij door gelofte

van Nazizeërschap zal laten zien, dat hij de Joden in de verstrooiing niet leert van Mozes afvallig te worden; hij vertelt tevens, dat er vele tienduizenden van Joden zijn, die gelooven, en dat ze allen ijveraars zijn voor de wet. Dat is geen kwaad. Maar men krijgt toch den indruk, dat in den kring van Jakobus de wet de plaats gaat innemen, die zij bij de farizeërs had: men wil weer door de wet gerechtvaardigd worden. En het groote gevaar dreigde, dat deze geloovigen zich weer van Christus zouden afwenden. Het is wel opmerkelijk, dat het laatste woord, dat we hooren uit de gemeente der besnijdenis dit is: "Weg van de aarde met zulk een (Paulus) het is niet behoorlijk, dat hij leve" (Hand.22:22).

De zoogenaamde evangeliën vertellen ons, dat de farizeërs allerlei geboden invoerden, die Mozes niet had voorgeschreven: verschillende wasschingen en onthoudingen, die de wet niet kende. Ze schijnen ook een gebod gegeven te hebben, dat men met een niet-Jood niet aan één tafel mocht eten. De wet kent dat gebod niet. De wet verbiedt het eten van onrein gedierte en van afgodenoffer (Lev.11; Ex.34:15) en daarom verzocht ook Daniël vrijstelling van de heidensche maaltijden. Maar wanneer een heiden dat in het oog hield, kon de Jood vrij met hem eten. Paulus onderhield zelf de wet (Hand.21:24) en wanneer Paulus dus te Antiochië ter maaltijd aanzat, waren daar geen onreine spijzen, en Petrus kon er met een gerust geweten aanzitten. Maar toen sommigen van Jakobus kwamen, onttrok hij zich en zonderde zich af. Hij wilde met de partij, die zich te recht of te onrecht naar Jakobus noemde, niet in botsing komen, en hun ter wille deed hij, alsof zij gelijk hadden, terwijl hij in zijn hart Paulus gelijk gaf. Hij deed zich anders voor dan hij was.

Paulus noemt dat met den juisten naam huichelarij. Die sommigen van Jakobus huichelden niet; zij meenden, dat het zoo moest. Maar Petrus huichelde; de Joodsche geloovigen van Antiochië huichelden mee, en zelfs Barnabas, Paulus medeapostel onder de natiën, keerde zich van de broeders uit de natiën af en voegde zich bij de broeders uit de Joden.

Het was een zeer ernstig geval, want het evangelie kwam in het gedrang. Juist wat de twee evangeliën gemeenschappelijk hadden: de rechtvaardiging uit genade door het geloof, dat werd door Petrus verloochend. Sommigen van Jakobus wilden door de wet gerechtvaardigd worden, en ze voegden eigen geboden toe aan Gods wet. Dat moesten zij weten; hun was geen evangelie toevertrouwd. Paulus bestrafte hen niet. Maar Petrus die geloofde op dezelfde wijze gered te worden als de geloovigen uit de natiën, Petrus was te bestraffen. Hij nam niet de rechte houding aan ten opzichte van de waarheid van het evangelie, en omdat hij dat in het openbaar deed, bestrafte Paulus hem ook in het openbaar.

"Indien gij, die een Jood zijt, als een niet-Jood leeft en niet Joodsch, waarom noodzaakt gij de niet-Joden Joodsch te leven?"

Het oude Grieksch kent geen leestekens, en het is dus niet te zien, waar de toespraak van Paulus tot Petrus eindigt. Verschillende vertalingen plaatsen de slot-aanhalingstekens pas op het einde van het 21e vers. Zij oordeelen dus, dat alles van het 14e tot het 21e vers tot Petrus gezegd werd.

Ik geloof, dat ze zich daarin vergissen. Ik geloof, dat Paulus alleen in het 14e vers tot Petrus spreekt, en dat hij in het 15e zich weer tot de Galatiërs wendt. Meer had Petrus niet noodig. Bovendien is er van het 15 tot het 21e vers wel het een en ander, waarvan men toch voelt, dat Paulus het niet tot Petrus zegt. Het 20e vers bij voorbeeld past niet in zulk een toespraak.

Maar hoe dat ook zij, Paulus beschuldigt Petrus, dat deze naar niet-Joodsche wijze leeft en niet naar Joodsche wijze. Wanneer een Jood op Joodsche wijze leefde, dan leefde hij naar de wet, die God door Mozes aan Israël had gegeven. Zoo leefde Petrus, toen hij met de heidenen mede-at. Maar toen hij uit vrees huichelde, leefde hij niet op Joodsche wijze maar op heidensche. Een heiden, die de wet niet had, leefde naar wat hem het best paste; hij berekende zijn daden naar wat hem het voordeeligst was, en hij had geen van God gegeven wet, die boven hem stond. Terwijl Petrus uit vrees voor sommigen van Jakobus den schijn aannam van echt Joodsch te leven, leefde hij juist echt heidensch. Die dwalende broeders leefden farizeesch, maar niet heidensch; zij meenden, dat het zoo moest, en ze zouden voor hun meening misschien evenals Saulus in zijn vroegeren tijd, veel over hebben. Maar Petrus, die tegen beter weten in handelde, leefde op dat oogenblik niet Joodsch. Een Jood leefde naar de wet, een heiden leefde naar het hem gelegen kwam.

En daar kwam nog een ding bij. De geloovigen uit de natiën, die zagen, dat Petrus zich afzonderde, moesten wel de gevolgtrekking maken: "Het is toch beter naar de wet te leven; Petrus en zelfs onze apostel Barnabas doen het ook". En waar het evangelie van Paulus hen juist op het standpunt bracht van volwassen zonen, die den wil des Vaders doen, omdat ze eens geestes met den Vader zijn geworden, daar bracht Petrus hen weer op het standpunt van den slaaf, die den wil van den Meester doet uit vrees. Het standpunt van den geloovigen Jood was evenzeer het standpunt van den zoon; het verschil met den geloovigen heiden bestond daarin, dat hij den wil van den Vader kende uit de wet, en dat de geloovige heiden den wil van den Vader moest kennen uit de gemeenschap met den Vader. Maar Petrus, die om sommigen van Jakobus huichelde, deed het daardoor voorkomen, alsof de geloovige de wet moest

onderhouden tot zijn behoudenis. "Indien gij niet besneden wordt naar de wijze van Mozes, kunt gij niet gered worden", zoo hadden de valsche broeders uit Judea in Antiochië geleerd (Hand.15:1). Petrus had dat toen moedig tegengesproken, nu deed hij, alsof die valsche broeders gelijk hadden: dat alleen besnedenen gered konden worden; dat ze althans een hooger positie innamen dan de onbesnedenen en hij noodzaakte dus de broeders uit de natiën, ook de besnijdenis en de Joodsche wet te zoeken.

Het evangelie was in gevaar, zoowel het evangelie der voorhuid als dat der besnijdenis, en Paulus heeft het evangelie gered, door in het openbaar tegen Petrus op te treden.

We lezen niet, wat Petrus geantwoord of gedaan heeft na de bestraffing van Paulus. In de geschiedenis wordt Petrus niet meer genoemd. Maar wanneer Petrus tegen het einde van zijn leven in zijn laatsten brief schrijft over "onzen geliefden broeder Paulus, naar de wijsheid, die hem gegeven is", dan gevoelen we, dat Petrus de harde bestraffing ter harte heeft genomen. Heerlijk, wanneer een broeder de terechtwijzing van een anderen broeder aanneemt.

En nu gaat Paulus aan de Galatiërs duidelijk maken, waarom hij zoo tegen Petrus moest optreden. "Wij zijn van nature Joden", zegt hij: wij, Paulus, Petrus, Barnabas, want de eerste evangeliepredikers onder de natiën zijn Joden, gelijk ook in de toekomst Joden de evangeliepredikers zullen zijn; de redding is uit de Joden. Wij zijn geen zondaars uit de natiën, vervolgt Paulus, en hij doet het een oogenblik voorkomen, alsof een Jood beter is dan een heiden. Maar even gauw neemt hij het terug. De man, die zich den grootsten der zondaren noemt, mag van zich zelf ook getuigen, dat hij onberispelijk was, gemeten met den maatstaf der wet (Fil.3:6). Als het op wetswerken aankwam, Paulus had wetswerken; hij was geen zondaar uit de heidenen en geen zondaar uit de Joden. Maar Paulus weet, dat een mensch niet gerechtvaardigd wordt uit wetswerken; dat uit wetswerken geen vleesch gerechtvaardigd zal worden. Paulus kent geen andere rechtvaardiging dan de rechtvaardiging door het geloof van Christus, en daarom gelooft hij ook in Christus Jezus, opdat hij gerechtvaardigd zou worden door het geloof van Christus.

Tweemaal in vers 16 spreekt Paulus van het geloof *van* Christus; hij doet het ook in vers 20: het geloof van den Zoon van God. (Zie ook Gal.3:22; Rom.3:26 en Fil.3:9). Onze Statenvertaling is daar nauwkeurig geweest, de vertaling van Tekst en Uitleg ook. Maar Voorhoeve, Van Tichelen, de Leidsche Vertaling, Luther, Menge, Eberfeld, the 20th Century, zij vertalen allen: het geloof *in* of van Christus, waarbij Eberfeld in noten zich zelf verbetert. Het staat er anders duidelijk genoeg: Wij gelooven in Christus, opdat wij gerechtvaardigd zouden worden door het

geloof van Christus. Het is Christus' geloof, dat ons rechtvaardigt, niet ons geloof. Wilt ge hier het woord *pistis* liever vertalen door trouw, ook goed. Als we het maar goed verstaan, dat Christus in den Vader heeft geloofd, dat Christus een leven des geloofs heeft geleefd, tot in de donkerste ure van Zijn leven. Hij heeft gewandeld door geloof en niet door aanschouwen, en Hij is den Vader trouw gebleven tot aan het kruis. Dat geloof, die trouw van Hem, daardoor worden wij gerechtvaardigd, maar niet door ons geloof in Hem. Ons geloof is slechts de hand, die de rechtvaardiging, ons geschonken, aanneemt, maar Zijn geloof, Zijn trouw, Zijn gehoorzaamheid aan den Vader, dat is het, waardoor wij gerechtvaardigd worden. Dat is het evangelie voor de zondaars uit de natiën, maar dat is evenzeer het evangelie voor de Joden, ook voor hen, die onberispelijk waren naar de rechtvaardigheid, die in de wet is.

Uit wetswerken is geen rechtvaardiging. Mozes zegt: "Het zal ons gerechtigheid zijn, als wij zullen waarnemen te doen al deze geboden voor het aangezicht des Heeren onzes Gods, gelijk als Hij ons geboden heeft" (Deut.6:25). Hij zegt niet: Het is gerechtigheid, maar: Het zal ons gerechtigheid zijn; het wordt ons voor gerechtigheid gerekend, en zoo kunnen de daders der wet gerechtvaardigd worden. Maar, zooals Paulus zegt te Antiochië in Pisidië, er zijn ook dingen, waarvan de wet van Mozes niet rechtvaardigde (Hand.13:29). In de wet was voorziening voor wie door afdwaling zondigde. "Maar de ziel, die iets zal gedaan hebben met opgeheven hand, die smaadt den Heer, en die ziel zal uitgeroeid worden uit het midden van haar volk" (Num.15:30). Het moet de Galatiërs goed duidelijk worden, dat de rechtvaardiging niet uit de werken der wet is; hij zegt het hun bij herhaling. En daarom zal hij niet weer gaan opbouwen wat hij afbreekt. Dat had Petrus gedaan uit vrees. De gedachte, dat de mensch uit werken der wet gerechtvaardigd zou worden, had hij afgebroken; dat was immers een menselijke vinding en de Schrift had er nooit aanleiding toe gegeven. Door toe te geven aan de vrees voor de "sommigen van Jakobus", had Petrus wat hij afgebroken had, weer opgebouwd. Hij had het laten voorkomen, of gehoorzaamheid aan een wet een mensch rechtvaardiger maakte dan zijn naaste, en hij had het dus uitgesproken, dat hij verkeerd had gedaan, met aan de wet alle kracht tot behoudenis te ontzeggen. Hij had dus erkend, dat hij daarin een overtreder was.

Zulk een overtreder wil Paulus niet zijn; hij wil Christus niet maken tot een dienaar der zonde. Wij, die in Christus gerechtvaardigd zoeken te worden, moeten tegen die rechtvaardiging niet zondigen, door weer de rechtvaardiging uit wetswerken te zoeken. Eén van tweeën: Christus rechtvaardigt ons, of onze werken doen het. Wanneer wij in deze

zondigen, dan stellen wij het voor, alsof Christus met Zijn rechtvaardiging ons zondaren een beetje moet helpen. Een dienaar der zonde wordt Hij alzoo. We zouden het dan liefst met onze eigen wetswerken doen, en we roepen Hem een beetje te hulp.

Neen, Christus doet het alleen. De wet heeft Paulus der wet gedood. De wet heeft met haar eisch van volkomen rechtvaardigheid hem doen zien, dat hij naar Gods recht den dood heeft verdiend. De wet heeft hem dus ter dood veroordeeld, en nu heeft die wet niets meer over hem te zeggen, omdat zij slechts tot levenden spreekt. Nu kan hij dus Gode leven. In den dood van Christus is hij mede gekruisigd, en in Zijn opstanding mede opgestaan. Hij, die nu leeft, is dus eigenlijk niet meer de mensch Paulus; het is Christus, die in hem leeft. Christus is zijn leven. Wat Paulus nog in het vleesch leeft, dat leeft hij niet zelf, dat leeft hij ook niet door zijn geloof, maar dat leeft hij door het geloof van Christus, den Zoon van God. Diens leven is het, dat in den geloovige leeft.

De geloovige leeft niet door zijn gehoorzaamheid aan de wet, want dan zou zijn rechtvaardigheid zijn eigen rechtvaardigheid zijn. Welke beteekenis zou dan nog de dood van Christus hebben? Predik dan maar de wet; leer de menschen de wet gehoorzamen, maar dan maakt ge den dood van Christus overbodig. Dan verloochent gij Christus. Wetsprediking onder de geloovigen is inderdaad een verloochening van Christus. De valsche broeders, die de besnijdenis en de wet predikten, deden niets minder dan de genade van God wegdoen, en den dood van Christus overbodig verklaren, en Petrus had door zijn huichelarij hun een steun gegeven. Wel was het noodig, dat Paulus hem in het aangezicht weerstond.

* * * * *

Wet of geloof

Galaten 3:1-5

O, onverstandige Galatiërs, wie betoovert U, voor wier oogen Jezus Christus te voren als gekruisigd beschreven werd? Dit alleen wil ik van U leeren: Kreegt gij den Geest uit werken van wet of uit gehoor van geloof? Zijt gij zoo onverstandig? In den geest hebt gij ondernomen en wordt gij nu voleindigd in het vleesch? Leedt gij zooveel tevergeefs? Indien ook tevergeefs! Die U dan den Geest verleent en krachten onder U werkt, kreegt gij den Geest uit werken van wet of uit gehoor van geloof?

Paulus noemt de Galatiërs onverstandig. Niet uitzinnig, zooals de Statenvertaling vertaalt. Dat woord is veel te sterk. Het Grieksche woord *anoëtes* dat hier gebruikt wordt, vertaalt ze in Luk.24:45 door onverstandig: "O onverstandigen en tragen van hart", en in Luk.12:20 door dwaas: "Gij dwaas, in dezen nacht zal men Uw ziel van u afeischen". Uitzinnig zijn geeft de Statenvertaling voor *mainomai* in Joh.10:20: "Hij heeft een demon en is uitzinnig", en in 1 Kor.14:23: "Zouden zij niet zeggen, dat gij uitzinnig waart?" De Galatiërs waren niet uitzinnig, krankzinnig; ze waren niet gek, om het eens plat te zeggen, maar ze waren onverstandig; ze gebruikten hun verstand niet, evenmin als de rijke dwaas of de discipelen, die naar Emmaüs gingen.

"Wie betoovert U?" Het hier gebruikte woord komt maar éénmaal voor. Het beteekent inderdaad betooveren, beheksen, en Paulus schrijft het dus aan booze geestelijke machten toe, dat de Galatiërs van de waarheid afgeweken zijn.

"Dat gij der waarheid niet zoudt gehoorzaam zijn?" Deze woorden komen in de drie oudste handschriften niet voor, evenmin als de woorden "onder U" in het laatste gedeelte van het vers.

"Voor wier oogen Jezus Christus te voren als gekruisigd beschreven werd". Daar hebben we het evangelie van Paulus: het kruis van Christus. Paulus' evangelie begint niet bij Bethlehem, maar bij Golgotha. Over het aardsche leven van onzen Heer spreekt Paulus nooit; dat behoort tot het evangelie der besnijdenis. De twaalf moesten voor Israël in het licht stellen, dat Jezus van Nazareth de beloofde Messias was, in Wien al de profetiën vervuld waren. Paulus zegt twee keer (Rom.1:3 en 2 Tim.2:8) dat Christus uit het zaad van David was, maar de geschiedenis begint voor Paulus bij het kruis. Had hij ook misschien den Heer naar het vleesch gekend, in zijn evangelieverkondiging aan de natiën kende hij Hem niet naar het vleesch (2 Kor.5:16). Maar den Gekruisigde en Opgestane, dien kende hij, en toen hij onder de Galatiërs optrad, heeft hij hun dien Gekruisigde beschreven op zoo duidelijke wijze, dat het was, of zij de kruisiging voor hun oogen zagen.

En nu keerden zij zich af van dat kruis der verzoening, om weer rechtvaardiging te zoeken in de werken der wet? Daar is betoovering voor nodig, dat is waar, maar het is ook waar, dat die betoovering bestaat. Ook voor ons. Want Satan wil ons wel gaarne vroom maken, als hij daarmee slechts zijn doel bereikt: dat we ons afwenden van het kruis van Christus. De welsprekendste prediking van Paulus heeft niet kunnen beletten, dat de Galatiërs zich door de valsche broeders lieten meeslepen om van de besnijdenis heil te verwachten. En dat Petrus zelf daartoe meewerkte, al was het niet met boos opzet, dan toch uit vrees!

Om de Galatiërs te laten zien, hoe zeer ze dwaalden, beroept Paulus zich op hun ondervinding. Ze hebben den Geest ontvangen, en ze hebben dien ontvangen, niet toen ze korter of langer tijd werken der wet hadden gedaan, maar ze hebben hem ontvangen, toen ze geloovig hoorden naar de prediking van den gekruisigden Christus.

Paulus kan zich er op beroepen, dat de Galatiërs den Geest hebben ontvangen. Dat weten ze wel. Maar is het dan niet droevig, dat onder de geloovigen van onze dagen die bewustheid zoo weinig bestaat? Toen Paulus te Efeze aan twaalf mannen vroeg: "Hebt gij den Heiligen Geest ontvangen, nadat gij geloofd hebt?" antwoordden zij: "Wij hebben zelfs niet gehoord, of er een Heilige Geest is" (Hand.19:2). Dat antwoord zouden de geloovigen van dezen tijd niet geven; zij hebben wel gehoord van het bestaan van den Heiligen Geest, maar een volmondig "ja" te antwoorden op Paulus' vraag, dat zullen de meesten van ons niet durven doen. Wij weten niet, of wij den Heiligen Geest hebben ontvangen.

Deze Galatiërs echter wisten het zoo goed, dat Paulus bij zijn bewijsvoering zich daarop kan beroepen. En dat niet, omdat de Geest zich in die dagen openbaarde in gezondmaking, in profetie en in talen, want die zijn ook uit zijn bediening weldra geheel verdwenen. Maar aan de Korinthiërs kon Paulus vragen: "Weet gij niet, dat gij Gods tempel zijt en de Geest Gods in U woont?" (1 Kor.3:6) en aan de Efeziërs schrijft hij: "Gij zijt verzegeld met den Heiligen Geest der belofte" (Efe.1:13; 4:30). Die inwoning, die verzegeling bleef, ook toen de uitwendige teekenen van de tegenwoordigheid van den Geest verdwenen. En we mogen ons wel afvragen, hoe het komt, dat wij ons zoo weinig bewust zijn, dat wij den Geest hebben ontvangen, dat Christus in ons leeft, dat God in ons woont (2 Kor.6:16). Zou het niet daar vandaan komen, dat wij evenals de Galatiërs te veel letten op onze wetswerken en te weinig op het kruis van Christus?

Paulus herinnert de geloovigen op verschillende plaatsen, dat de Geest van God in hen woont (Rom.8:9,11; 1 Kor.3:16, 7:40). Hij zegt, dat Christus in ons leeft; dat God in ons woont; dat God den Geest van Zijn

Zoon in onze harten uitzendt (Gal.4:6), zoals die Geest van Christus ook reeds was in de profeten van den ouden dag (1 Petr.1:11). Het is goed, ons hierbij goed duidelijk te maken, dat hier niet gesproken wordt over vier verschillende personen, die in het hart van iedere geloovige wonen. De kerkelijke leer van de drie-eenheid heeft ook hier veel verwarring gesticht.

Wanneer we weten, dat èn in het Hebreeuwsch èn in het Grieksch het woord geest onzijdig is, zoodat men in die talen spreekt over het geest en niet over den geest, dan verstaan we, dat Gods Geest niet een aparte persoon is, en dat evenmin de Geest van Christus een aparte persoon is. De Schrift leert ons, dat we één God hebben, den Vader, en één Heer, Jezus Christus (1 Kor.8:6); zij leert ons, dat "het" geest de kracht des Allerhoogsten is: "De Heilige Geest zal over u komen en de kracht des Allerhoogsten zal u overschaduwen; daarom ook het Heilige, dat uit u zal geboren worden, zal Gods Zoon genaamd worden" (Luk.1:35). "Wat in haar ontvangen is, is uit den Heiligen Geest" (Matth.1:20). Onze Heer is toch zeker niet de zoon van den Heiligen Geest? Hij had toch geen twee vaders?

Gods Geest is de kracht des Allerhoogsten; de Geest van Christus is de kracht van Christus, die hier op aarde werkt, terwijl hij tot Zijn wederkomst aan de rechterhand des Vaders blijft onder de hemelingen (Efe.1:20). De kracht, de inwerking van den Zoon; de kracht, de inwerking van den Vader, die door den Zoon werkt, dat is de Heilige Geest, dien de geloovige ontvangt, zoodra hij geloovig hoort naar de prediking van den gekruisigden Christus.

Welnu, de Galatiërs hebben dien Geest niet uit wetswerken ontvangen maar uit het geloovig hooren naar de prediking. Dat weten ze, en dat moet toch wel voor hen een sterke vermaning zijn, dat ze niet luisteren naar de valsche broeders, die hun werken der wet prediken, maar naar Paulus, den prediker van den gekruisigden Christus. Hun ondervinding moest hen wijzer maken. Onze ondervinding ons ook. Wij hebben vrede met God ontvangen, niet toen we meenden, dat onze wandel nu eens zeer goed was, maar toen we zagen, dat God den goddelooze, den niet-vrome, rechtvaardig verklaart; zullen we ons dan nu weer tot de werken der wet wenden om rechtvaardiging of om heiliging?

"Zijt gij zoo onverstandig?" Zij hebben het werk hunner rechtvaardiging ondernomen in den geest, met den geest, naar den geest: het is moeilijk te zeggen, welk voorzetsel hier in onzen taal moet staan; het Grieksch heeft eenvoudig den derden naamvalsvorm: (den) geeste, waarbij het lidwoord dan nog ontbreekt. Evenzoo in het tweede deel van den zin: wordt gij nu voltooid (den) vleesche? Niet: gij voleindigt, maar: gij wordt voleindigd. De valsche broeders hebben hun gezegd, dat het wel

goed was, het werk der rechtvaardiging te ondernemen in Christus, maar dat ze toch, om volledig te worden, de werken der wet moesten volbrengen. Die werken, die ze zelf doen, zullen hen pas volledig maken. Is het niet, of de apostel spreekt tot vele geloovigen van den tegenwoordigen tijd? Maar hij aarzelt niet, die werken der wet werken van het vleesch te noemen.

We hebben wel eens een verkeerde opvatting van wat de Schrift bedoelt met het vleesch. We denken daarbij aan verkeerde werken; aan toegeven aan de begeerten van het lichaam. Niet alzo bij Paulus. Wanneer de Galatiërs vrome werken willen doen naar de wet, die God zelf heeft gegeven; wanneer ze de besnijdenis willen aanvaarden, die God zelf heeft ingesteld, dan zegt Paulus, dat ze voleindigd willen worden naar het vleesch. Wij hebben niet alleen goddeloos vleesch; we hebben ook vroom vleesch.

“Leedt gij zooveel tevergeefs?” De Galatiërs waren door hun medeburgers reeds vervolgd, want in die dagen vervolgden de heidenen de geloovigen, omdat zij hen hielden voor atheïsten, godloochenaars. Zij offerden immers niet meer aan de afgoden. En indien ze nu maar Joden waren geworden, dan was er niets te doen geweest; de Joden kon men wel verdragen, want van hen was bekend, dat ze een godsdienst hadden, waarvan het middelpunt te Jerusalem was. Maar de geloovigen uit de bediening van Paulus hadden geen zichtbare godsdienst, en werden daarom door de heidenen geminacht en vervolgd. Dat hadden de Galatiërs geleden, met blijdschap. En als ze zich nu tot de wet keerden en de vervolging ophield, dan was dat lijden tevergeefs geweest. Indien ook tevergeefs. Neen, het zou tegen hen getuigen, in hun eigen geweten.

In het vijfde vers stemmen de oude handschriften niet overeen. Het Alexandrijnsche heeft daar, zooals ik vertaalde: “Die u dan den Geest verleent en krachten onder u werkt – krijgt gij den Geest uit werken van wet of uit gehoor van geloof?”. Het Sinaietische en het Vatikaansche hebben: “Die u dan den Geest verleent en krachten onder u werkt – uit werken van wet of uit gehoor van geloof?” De Statenvertaling heeft, om den zin volledig te maken, de woorden “doet Hij dat” ingevoegd, en dat is natuurlijk wel naar den gang van de redeneering. Heeft het Alexandrijnsche handschrift gelijk, dan is Paulus zichzelf in de rede gevallen, om nog eens letterlijk te herhalen wat hij in het tweede vers schreef. Hebben de twee andere gelijk, dan is de volzin onvolledig, en we kunnen hem in gedachten aanvullen, zooals de Statenvertaling gedaan heeft. Het zal wel niet uitgemaakt kunnen worden, welke lezing de juiste is, zoolang het oorspronkelijke handschrift van Paulus zelf niet gevonden is. Maar gelukkig bestaat er tusschen de beide lezingen geen

tegenstrijdigheid. In beide gevallen herhaalt Paulus, dat de Galatiërs den Geest niet hebben ontvangen uit werken der wet, maar uit het geloovig hooren naar de prediking.

Alleen hebben we nog te letten op het woord: die krachten onder u werkt. Zeer waarschijnlijk heeft Paulus daar het oog op de gezondmakingen en het spreken in talen, krachten, die ook in de gemeenten uit de natiën openbaar werden in den tijd, dat Israël nog niet ter zijde was gesteld. Na de verwerping van Israël in Hand.28 hield dat op; toen Paulus te Rome in de gevangenis was, bestonden die gaven niet meer. Om dat te zien, hebben we slechts Efe.4:11 te vergelijken met 1 Kor.12:28.

* * * * *

Abrahams geloof

Galaten 3:6-9

Zoals Abraham God gelooft en het wordt hem gerekend tot rechtvaardigheid. Weet dus, dat wie uit het geloof zijn, die zijn zonen van Abraham. De Schrift nu, te voren ziende, dat God de natiën rechtvaardigt uit geloof, verkondigt te voren aan Abraham het evangelie: "Gezegend zullen worden in u al de natiën", zoodat wie uit geloof zijn, gezegend worden met den geloovigen Abraham.

Paulus stelt in den Galatenbrief het evangelie tegenover de wet; de rechtvaardiging uit het geloof tegenover de rechtvaardiging uit de werken. Zij hebben den geest ontvangen uit het geloovig hooren van hetgeen Paulus hun van Godswege predikte. En met dat geloovig hooren staan zij op denzelfden grond als Abraham.

De Joden, en stellig ook de valsche broeders, kenden geen hooger roem dan dezen, dat ze afstammelingen waren van Abraham. Dat was ook onder de volken in die dagen wel bekend, en de valsche broeders konden de geloovigen uit de natiën leeren, dat ze door besneden te worden, zonen werden van Abraham. Neen, zegt Paulus, door het geloof wordt gij zonen van Abraham.

En opeens treedt het in het licht, dat het geheele tijdperk van de wet een tusschentijdperk is, en dat het evangelie, dat na Abraham uit het gezicht verdwenen is, weer voor den dag komt in de evangelieprediking onder de natiën. Abraham, zoo zegt Paulus in Rom.4:11-12, is niet in de eerste plaats de vader van de Joden; hij is de vader van allen, die gelooven in de voorhuid zijnde, en de vader van de besnijdenis slechts wanneer ze gelooven op dezelfde wijze als de natiën, wanneer ze wandelen in de voetstappen des geloofs van Abraham. En dat geloof van Abraham was niet het geloof van een besnedene, maar van een onbesnedene. Paulus legt daar in Rom.4 bijzonderen nadruk op.

De uitdrukking: "Abraham geloofde God en het is hem tot rechtvaardigheid gerekend", vinden we in Gen.15:6. Daar begint God met tot hem te zeggen: "Vrees niet, ik ben u een schild, uw loon zeer groot". Abraham klaagt, dat hij geen zoon heeft, en God heeft hem toch een zaad toegezegd. Dan leidt God hem in den nacht naar buiten en doet hem opzien naar den hemel. "Tel de sterren, indien gij ze tellen kunt. Zoo zal uw zaad zijn. En Abraham geloofde in Jehovah, en Hij rekende het hem tot gerechtigheid".

Drie maal wordt dit woord in het Nieuwe Testament aangehaald, in Rom.4:3, Gal.3:6 en Jak.2:23, en telkens staat er: "Abraham geloofde God", zonder dat het voorzetsel *in* gebruikt wordt. Men is geneigd, daaruit te besluiten, dat in het Hebreeuwsch oorspronkelijk ook gestaan zal hebben:

“Abraham geloofde Jehovah”, en niet: “Abraham geloofde in Jehovah”. Gelooven in God beteekent immers: gelooven, dat Hij bestaat; God gelooven wil zeggen: gelooven wat Hij zegt. Dat Abraham in het bestaan van God geloofde, begon niet pas in dien nacht, maar in dien nacht geloofde hij wat God tot hem zeide: “Zoo zal uw zaad zijn”.

(In verband hiermee zou ik er even op willen wijzen, dat 2 Tim.1:12 gewoonlijk verkeerd wordt aangehaald. Paulus zegt daar niet: “Ik weet, in Wien ik geloofd heb”, maar: “Ik weet, Wien ik geloofd heb”).

Gelooven is immers: als waarheid aannemen, wat iemand zegt. De woorden waarheid en gelooven komen in het Hebreeuwsch beide van het woord Amen, dat wij in de Schrift zoo goed kennen. In Jes.65:16 wordt God genoemd: de God Amen, en in Openb.3:14 heet Christus de Amen.

Het komt er dus niet in de eerste plaats op aan, wat Abraham gelooft, maar Wien hij gelooft. Hij geloofde, dat de God, die tot hem sprak, de God der waarheid was, en daarom geloofde hij wat God sprak: Zoo zal uw zaad zijn. De inhoud van Abrahams geloof bestaat uit één gedachte, één belofte. Het is duidelijk, dat Abraham niet gerechtvaardigd werd, omdat hij in alle opzichten zoo goed alles wist van God en van de zonde en van de verlossing en van de heerlijkheid, niet dus omdat hij zoo zuiver in de leer was, maar eenvoudig omdat hij geloofde wat God zei.

Is het geloof dan zulk een verdienstelijke daad? Het is toch zoo eenvoudig, een mensch te gelooven, dien we kennen. En wanneer God Zich openbaart, dan is het toch even eenvoudig Hem te gelooven? Ja, dat zou zoo zijn, indien we geen zondaren waren. Maar de zonde is in ons zoo sterk, dat wij twijfelen aan Gods waarheid, zelfs wanneer we er reeds ondervinding van hebben. Daarom zegt Paulus ook, dat het ons uit genade gegeven is, in Christus te gelooven (Fil.1:30). En waar God aan Abraham de genade geeft, Hem te gelooven, daar rekent Hij in een nieuwe genade Abraham dat geloof tot rechtvaardigheid; daar doet Hij, alsof Abraham een rechtvaardige is.

Het evangelie der rechtvaardiging, dat Paulus zijn evangelie noemt, ontmoeten we alzoo reeds bij Abraham. Tusschen den tijd van Abraham en dien van Paulus wordt dat evangelie niet genoemd. Toen gold de rechtvaardiging door de wet: “Het zal ons gerechtigheid zijn, als wij zullen waarnemen te doen al deze geboden voor het aangezicht des Heeren onzes Gods, gelijk als Hij ons geboden heeft” (Deut.6:25). En we zien, dat het evangelie der rechtvaardiging ouder is dan de wet.

Uit genade gerechtvaardigd door het geloof, dat geldt van Abraham, en dat geldt van Abrahams zonen. Wie uit het geloof zijn, die zijn zonen van Abraham. Een eigenaardige uitdrukking: uit het geloof zijn, evenals die andere in het tiende vers: uit de werken zijn. Men kan

daar het woord gerechtvaardigd tusschen denken: wie uit het geloof gerechtvaardigd zijn, maar dan geeft men toch, dunkt me, niet weer wat Paulus bedoelt. Wie uit het geloof zijn, leven uit het geloof, leven uit de bewustheid, dat ze God kennen en Hem gelooven, zooals Abraham God geloofde. En zulke menschen zijn zonen van Abraham.

Niet kinderen. De gewone vertaling van Galaten is onbegrijpelijk slordig, wat betreft het gebruik van de woorden zonen en kinderen, zooals we vooral in hoofdstuk 4 zullen opmerken. Hier staat zonen. Wie uit het geloof zijn, zijn geen onmondige kinderen meer, maar volwassen zonen van Abraham. Dat zijn de Galatiërs, en ze hebben dus niet noodig, door besnijdenis Abrahams zonen te worden.

In het achtste vers spreekt de Schrift op zeer merkwaardige wijze over de Schrift. De Schrift ziet vooruit; de Schrift verkondigt het evangelie; evenzoo in vers 22: de Schrift heeft het alles onder de zonde besloten. We lezen op verscheidene plaatsen, dat de Schrift iets zegt, terwijl de bedoeling is, dat God het door Zijn profeten zegt in de Schrift. Een kritikus zou aan dat laatste kunnen trachten te ontkomen, door te zeggen, dat de profeten zelf het zeggen. Maar in deze verzen van Galaten kan die kritiek niet gelden. Het is God, die vooruit ziet, die het evangelie verkondigt aan Abraham, het is God, die alles onder de zonde besluit. Wel stellig gaat de Schrift dus uit van de gedachte, dat wat zij zegt, de woorden van God zijn, zoodat men even goed kan zeggen: God zegt en doet dat, als: de Schrift zegt en doet het. Daar kan de kritikus niets anders tegenover stellen dan het woord van ongelooft: Ik geloof de Schrift niet, en dan heeft de Schrift hem verder niets meer te zeggen. De Schrift getuigt van zich zelf, wat de profeten van zich zelf getuigen: God spreekt door mij; wat ik zeg, zijn de woorden van God en dan is het niet toevallig, dat Petrus de brieven van Paulus ook tot de Schriften rekent (2 Petr.3:16).

De Schrift voorzag, dat God de natiën uit het geloof zou rechtvaardigen, maar ze maakte het niet bekend. Mozes schreef het op in Abrahams geschiedenis, maar Mozes begreep niet dat hij iets schreef, dat eerst later zijn vervulling zou krijgen. Geen der profeten heeft het verteld. Wanneer ze spraken over het heil voor de andere natiën, dan was het steeds, dat ze dat heil zouden ontvangen op dezelfde wijze als Israël; dat ze God zouden dienen naar de wet. Dat de natiën uit het geloof gerechtvaardigd zouden worden, bleef een verborgenheid tot den tijd van Paulus, en toch was het reeds als kiem aanwezig in het evangelie, dat aan Abraham gepredikt werd: "Gezegend zullen worden in u al de natiën".

Dat is een woord uit de eerste ontmoeting van God met Abraham, in Gen.12:2-3, toen hij geroepen werd om zijn land en zijn vaderlijk huis te verlaten. Het is een eenvoudige belofte: "Ik zal u tot een groot volk maken;

ik zal u zegenen; ik zal uw naam groot maken; wees een zegen; ik zal zegenen, die u zegenen, en vervloeken, die u vloekt, en in u zullen alle geslachten des aardrijks gezegend worden”.

In de eerste belofte wordt aan Abraham een groote nakomelingschap toegezegd, maar de zesde belofte is grooter: daar wordt hem beloofd, dat alle geslachten des aardrijks, alle natiën, zooals Paulus het zegt, in hem gezegend zullen worden. In het vervolg van het hoofdstuk blijkt, dat het in Abrahams zaad is, in Christus, in Wien ook Abraham gezegend is. Waar God bij Izaäks offerande deze belofte aan Abraham herhaalt (Gen.22:18) en waar Hij ze aan Izaäk mededeelt (Gen.26:4), daar zegt Hij ook: In uw zaad zullen gezegend worden alle volken der aarde.

Wie uit het geloof zijn, worden gezegend met Abraham, die ook uit het geloof was. Het geloof van Abraham en het geloof van de Galatiërs was één. Beide geloofden wat God hun zei; beiden hadden niets zichtbaars om op te steunen; beide hadden geen wet; beide hadden alleen de vermaning: “Wandel voor mijn aangezicht en wees oprecht” (Gen.17:1). Wanneer God met Abraham Zijn verbond sluit, om hem het land Kanaän te geven, dan geeft Hij de besnijdenis tot een verbondsteken voor zijn nakomelingen, maar toen hij gerechtvaardigd werd uit het geloof, was hij een “heiden”, een onbesnedene, zooals de Galatiërs waren, en zij moeten goed verstaan, dat zij tot Abraham in betrekking staan in de zesde belofte van Gen.12:2-3, niet in de eerste.

* * * * *

De vloek der wet

Galaten 3:10-14

Want zoo velen uit wetswerken zijn, zijn onder vloek, want er is geschreven: Verloekt al wie niet blijft in al wat geschreven is in het boek der wet om dat te doen. Dat echter in de wet niemand voor God gerechtvaardigd wordt, is klaarblijkelijk, want: De rechtvaardige zal uit geloof leven. En de wet is niet uit geloof, maar: Die ze doet, zal er in leven. Christus koopt ons uit den vloek der wet uit, door voor ons een vloek te worden, want er is geschreven: "Verloekt al wie aan een hout hangt" - opdat tot de natiën de zegen van Abraham kome in Jezus Christus, opdat wij de belofte van den Geest mogen verkrijgen door het geloof.

De valsche broeders willen de geloovige Galatiërs onder de wet brengen en de Galatiërs hebben daar wel ooren naar. Maar Faulus wijst hen op de gevolgen. Zeker, op het onderhouden van de wet heeft God groot loon toegezegd, maar de wet belooft niet alleen zegen, maar ook vloek. Mozes had over dien zegen en dien vloek reeds gesproken in Lev. 26, en op het einde van zijn leven schreef hij voor, hoe van de bergen Ebal en Gerizim de zegen en de vloek moest worden voorgelezen, wat onder de leiding van Jozua ook te zijner tijd is geschied (Joz.8). In Deut.27 en 28 vinden wij den vloek en den zegen. Eerst den vloek in twaalf spreuken, en elke spreuk moest door het volk worden beantwoord met een Amen van instemming. Daarna de zegen in hoofdstuk 28:1-14, en daarna nog eens de vloek in vele woorden in vers 15 tot 68. Dan volgt na een herinnering aan wat God gedaan had, nog eens de vloek in hoofdst.29:18-28, en dan eindelijk in hoofdstuk 30 de belofte van herstel na den vloek.

Uit het slot van hoofdstuk 27 heeft Paulus zijn woord van den vloek genomen. Daar luidt het: "Vervloekt zij, die de woorden dezer met niet zal bevestigen, doende dezelve". Paulus schrijft: "Vervloekt al wie niet blijft in al wat geschreven is in het boek der wet, om dat te doen." Israël nam bij den berg Gerizim vrijwillig den vloek op zich, door er Amen op te zeggen. De geloovige Galatiër moet bedenken, dat hij, wanneer hij zich onder de wet stelt, evenzeer den vloek der wet aanvaardt. Wil hij de wet, goed, maar dan ook de wet met al wat er bij behoort; dan ook de vloek, en wie weten wil, wat die vloek inhoudt, leze Lev. 26 en Deut. 27-29 na. Het zijn alle mogelijke aardsche tegenspoeden en rampen, krankheid en misgewas, en ten slotte verdrijving uit het land en in de ballingschap nog geen rust.

De wet is de uitdrukking van Gods volmaakte heiligheid. Wie Hem wil behagen met de werken der wet, kan het alleen doen met volmaakte gehoorzaamheid aan al de geboden zonder uitzondering. De wet is één. Wie alle geboden houdt en in één struikelt, is schuldig aan alle, zegt Jakobus (2:10). En de Galatiërs, die toch zeker ook wel niet alle geboden

zullen houden, plaatsen zich onder den vloek, waar God hen niet onder plaatst. Hen niet en Israël niet. Hebben zij, die de wet willen, dan de Schriften van de profeten niet gelezen? In de wet wordt niemand gerechtvaardigd. Dat was de bedoeling van de wet niet. Iemand, die trouw haar voorschriften opvolgde, wordt een rechtvaardige genoemd, wordt door God als een rechtvaardige gerekend, naar het woord van Mozes, Deut. 6:35, en van Paulus, Rom. 2:13, en toch wordt in de wet niemand gerechtvaardigd.

Dat God iemand, die de wet gehoorzaamde, rechtvaardig rekende, was een daad van genade. Rechtvaardiging is altijd toerekening van wat niet verdiend is. De daders der wet zullen gerechtvaardigd worden, zegt Paulus, niet: zij zijn rechtvaardig. Het zal ons gerechtigheid zijn, zegt Mozes; niet, het is gerechtigheid. Wanneer de wet gegeven was, opdat de mensch door ze te gehoorzamen de rechtvaardigheid zou verdienen, dan zou er geen enkele rechtvaardige zijn. Dat hebben ook de profeten verstaan. De wet schreef voor wie zondigde een offer voor. Maar David zegt, Ps. 51:18: "Gij hebt geen lust tot offerande, anders zou ik ze geven; in brandofferen hebt Gij geen behagen." Hij voelde wel, wat later de schrijver van den brief aan de Hebreëren zou zeggen. "Het is onmogelijk, dat het bloed van stieren en bokken de zonden wegneme (10:4). De wet was gegeven om bij den mensch het besef van zonde sterk te maken, zoodat hij leerde vragen naar genade. En de profeet Habakuk sprak het woord, dat voor alle tijden zou gelden: "De rechtvaardige zal door zijn geloof leven!"

Drie maal wordt dat woord uit Hab. 2:4 aangehaald: in Rom.1:17; Gal. 3:11 en Hebr. 10:38, telkens in den vorm: "de rechtvaardige zal uit het geloof leven." Habakuk en de Hebreënbrief plaatsen dat woord in den tijd van Israëls groote verdrukking aan het einde van deze eeuw. "Hij, die te komen staat, zal komen en niet vertoeven" (Hebr. 10:37), dat zegt Habakuk van een, wiens ziel zich verheft en niet recht in hem is, die alle heidenen tot zich verzamelt en alle volken vergadert, totdat Jehovah opstaat in Zijn heiligen tempel, en dan komt de tijd, dat de aarde vervuld wordt, dat zij de heerlijkheid des Heeren bekenne, gelijk de wateren den bodem der zee bedekken. In dien tijd van benauwdheid zal de rechtvaardige niet daarin zijn rust hebben, dat hij gehoorzaam voldoet aan de eischen der wet, maar "de rechtvaardige zal uit het geloof leven," en wanneer hij het heerlijke nochtans-lied van Hab.3 : 17-19 op de lippen neemt, dan doet hij dat niet in vertrouwen op zijn eigen werken der wet, maar in het geloof, dat God voor alles zal zorgen.

Dat woord nu van den profeet stelt Paulus tegenover de werken en den vloek der wet, gelijk hij het in Rom. 1:17 aanhaalt, waar hij het

evangelie Gods roemt, en gelijk het in den Hebreënbrieff wordt aangehaald met het oog op den nood der tijden in de toekomst.

Uit het geloof in den levenden God; uit het geloof, dat God de zijnen zal redden hoe hoog ook de nood moge gaan; uit het geloof, dat God den goddelooze rechtvaardigt en den vijand tot Zich verzoent. Dat is een geloof, dat de wet niet kent. De wet vraagt gehoorzaamheid. De wet is rechtvaardig en heilig en goed, zegt Paulus in Rom. 7. De wet wordt geprezen door Mozes (Lev. 18:5), door Nehemia (9:29) en door Ezechiël (20:11 en 13) en ze schrijven het leven toe aan wie die wet zal houden. De mensch, die ze doet, zal leven.

Maar waar is de mensch, die ze doet, die blijft in al wat geschreven is in het boek der wet om dat te doen? Ach, de wet heeft voor den mensch slechts den vloek. "De mensch, die ze doet, zal leven." "Vervloekt wie niet blijft in wat geschreven is." Deze twee woorden brengen al wat onder de wet is, onder den vloek.

Al wat onder de wet is. En nu wordt het tijd om ons te herinneren, dat Paulus hier spreekt tot menschen, die niet onder de wet zijn, maar die verleid worden om zich onder de wet te stellen. De wet is alleen gegeven aan Israël. "God heeft een wet gesteld in Israël." (Ps. 78:5) "Hij heeft aan Jakob Zijn woorden bekend gemaakt, aan Israël Zijn inzettingen en Zijn rechten. Alzoo heeft Hij aan geen volk gedaan, en Zijn rechten, die kennen zij niet" (Ps.147:19,20). Wij moeten het niet voorstellen, alsof God Zijn wet van Sinaï ook aan ons en onze vaders heeft gegeven. Dat spreekt de Schrift ten stelligste tegen. God heeft onze vaders laten wandelen op hun eigen zelf gekozen wegen, en Hij heeft, toen het Zijn tijd was, hen niet onder de wet gesteld, maar hun het evangelie van Zijn Zoon bekend gemaakt.

Daarom moeten wij het volgende vers: "Christus koopt ons uit den vloek der wet uit" niet lezen, alsof daar over ons gesproken wordt. Wij zijn die "ons" niet. Christus kan alleen uitkopen uit den vloek der wet, wie onder den vloek der wet zijn. Paulus spreekt in deze woorden over Israël. Gelijk meermalen in zijn brieven bedoelt hij met wij en ons zich zelf en de overige Israëlieten, en met gij en u de natiën, aan wie hij schrijft. In het 14e vers noemt hij die natiën. Hier vertelt hij, dat Christus Israël uitkoopt uit den vloek der wet, door zelf een vloek te worden voor hen.

Voor hen, dat wil zeggen: te hunnen behoefte; niet: in hun plaats. Er staat *huper*, en niet *anti*. Indien Hij den vloek in hun plaats had gedragen, dan zouden de vloeken van Lev. 26 en Deut.27-29 Hem hebben moeten treffen: tegenspoed in het bedrijf en ziekte en ballingschap, en die hebben Hem niet getroffen. Maar een andere vloek der wet heeft Hem getroffen. Wanneer de rechters een misdadiger veroordeelden tot den dood door

ophanging, dan mocht zijn dood lichaam aan het hout niet overnachten, maar moest op denzelfden dag begraven worden, want een opgehangene is Gode een vloek (Deut. 21:22,23; Joh. 19:31). Dat gold niet, wie dood gesteenigd of geslagen of geschoten werd; zijn dood lichaam verontreinigde het land niet, dat deed alleen het lijk van een opgehangene. En zoo heeft God in Israëls rechtspleging een maatregel voorgeschreven, waardoor Christus tot een vloek kon worden. God wilde immers den kruisdood. "Neemt gij Hem, en oordeelt Hem naar uw wet", zei Pilatus, en de Joden antwoordden: "Het is ons niet geoorloofd, iemand te doden". (Joh. 18:35) Wanneer zij de macht hadden gehad, om iemand te doden, dan hadden ze Hem moeten steenigen (Lev.24:14-16 en 23) en dan zou Hij niet tot een vloek geworden zijn. De Romeinen moesten heerschen in het land, opdat Christus tot een vloek kon worden, ten behoeve van ons, zegt de apostel, van de Israëlieten, die onder de wet waren.

Christus koopt de natiën niet vrij uit den vloek der wet en werd voor hen niet tot een vloek. Maar voor hen had Zijn dood het gevolg, dat de zegen van Abraham tot hen kwam in Jezus Christus. Alleen de Opgestane kan de Redder der natiën zijn. Voor Israël was het vleesch van Christus het voorhangsel, dat den toegang tot God afsloot, en daarom scheuren moest (Hebr. 10:20). Voor de natiën was het vleesch van Christus de middelmuur des afscheidsels, die de volken buitensloot, en die afgebroken moest worden, indien zij ooit tot God zouden kunnen naderen. (Ef. 2:14,15 luidt, nauwkeurig vertaald, "Want Hij is onze vrede, die deze beide één maakt, en den tusschenmuur der omtuining, de vijandschap, in Zijn vleesch afbreekt, te niet doende de wet der geboden in inzettingen"). Zoo lang Christus in het vleesch leefde, was Hij een Israëliet, die geen gemeenschap mocht hebben met de natiën, en die dan ook Zijn discipelen verbood, op den weg der natiën te gaan (Matth. 10:5). Eerst toen Hij gestorven was, heerschte die wet niet meer over Hem, en nu kon de zegen van Abraham: "In u zullen alle geslachten der aarde gezegend worden", tot de natiën komen. Nu konden ze de geestelijke zegeningen van Israël mede deelachtig worden (Rom.15:27).

Tot die geestelijke zegeningen behoorde ook de belofte door den profeet Joël: "Ik zal uitstorten van mijn Geest op alle vleesch", op zonen en dochteren, ouden en jongen, dienstknechten en dienstmaagden. Israël gold die belofte van den Geest, maar ook de natiën hadden er deel aan, omdat Christus gestorven was en opgestaan. Ten behoeve van Israël werd Hij een vloek, om hen uit den vloek der wet uit te koopen; de natiën waren voortaan den zegen van Abraham mede deelachtig. Zullen ze dan nu zich onder de wet stellen en dus onder den vloek? Zij zullen daardoor immers verklaren, dat het werk van Christus geen betekenis heeft! Wie

zich onder de wet stelt, verloochent Christus, zoals Paulus nog verder gaat verklaren.

* * * * *

Belofte voor Abraham

Galaten 3:15-18.

Broeders, naar den mensch spreek ik: het is als het bekrachtigd verbond van een mensch, dat niemand te niet doet of wijzigt. Tot Abraham nu werden de beloften uitgesproken en tot zijn zaad. Hij zegt niet: En de zaden, als op velen, maar als op één. En uw zaad, dat is Christus. En dit zeg ik: een verbond, te voren door God bekrachtigd, maakt de na vierhonderd en dertig jaar gekomen wet niet ongeldig, om de belofte buiten werking te stellen. Want indien de erfenis uit de wet is, is zij niet meer uit de belofte. Aan Abraham echter heeft God ze door belofte genadig gegeven.

Paulus neemt tot verduidelijking van hetgeen hij zeggen wil een voorbeeld uit de menschenmaatschappij in een geordende samenleving. Hij sprak dus "naar den mensch", overeenkomstig hetgeen onder de menschen gebruikelijk is. God sloot een verbond met Abraham. Menschen sluiten en bekrachtigen ook een verbond, een contract.

Laten we hier toch niet lezen: testament, zooals vele vertalingen doen. Het woord *diathèkè* komt in de Grieksche Schriften dertigmaal voor; zeventien maal is het in de Statenvertaling weergegeven door verbond en dertien maal door testament. Dat is natuurlijk niet in orde, want een testament is heel wat anders dan een verbond. Een testament is in onze maatschappij een beschikking, waarbij iemand bepaalt, wat na zijn dood met zijn goederen gebeuren zal. Zulk een testament wordt gerechtelijk bekrachtigd en heeft dan rechtszekerheid. Zoo lang de erflater leeft, kan hij zijn testament veranderen. Pas na zijn dood is het geldig.

Over zulk een testament nu wordt in de Schrift nergens gesproken. Zoo dikwijls we van een testament lezen, is God de Beschikker, en God maakt toch zeker geen testament, dat geldig wordt, wanneer de erflater sterft?

Eén woord in Hebr.9 heeft de vertalers hier op een dwaalspoor gebracht, zoodat ze allen dit hoofdstuk onverstaaanbaar hebben gemaakt. "Waar een testament is, daar is het noodzaak, dat de dood des testamentmakers tusschenkome, want een testament is vast in de dooden, terwijl het nog geen kracht heeft, wanneer de testamentmaker leeft" (Hebr.9:16,17). En dan vertelt men zoo maar klakkeloos, dat Gods testament pas geldig wordt, wanneer God sterft. Neen, zegt ge, het wordt geldig door den dood van Christus. Goed. Maar Christus istoch de erflater niet; Hij is volgens Hebr.1:2 juist de Erfgenaam van alles. (En dan ook al weer niet erfgenaam in onzen Westerschen zin. Waar de Schrift spreekt van erven, erfenis, erfgenaam, daar bedoelt zij een beschikking, waarbij de eigenaar een deel van zijn bezit in vruchtgebruik afstaat aan een ander. Zoo erfde Israël Kanaän; niet van de Kanaänieten, maar van God. Het

bleef Gods land (Lev. 25:27), en zij hadden er het vruchtgebruik van. Bij de verdeling van Kanaän werd ieders deel hem door het lot aangewezen, en de Grieksche woorden voor erven, erfenis, erfgenaam gaan dan ook in verband met het woord lot, of eigenlijk met de kiezelsteentjes, die gebruikt worden om het lot te werpen. Men zou dus kunnen spreken van toeloten en van het toegelote. Christus zal van den Vader het vruchtgebruik van de geheele schepping ontvangen, en aan het einde der eeuwen geeft Hij de voltooide schepping aan den Vader terug (1 Kor.15:28).

De zaak is deze, dat men bij het lezen van Hebr.9 ophoudt na het 17e vers, en verzuimt het vervolg te lezen. Het eerste verbond is ook niet zonder bloed ingewijd, staat er, en dan volgt de verwijzing naar wat in Ex.24:6-8 verteld wordt. Daar laat Mozes jonge stieren slachten; de helft van het bloed sprengt hij op het altaar, en hij zet de andere helft in bekkens; hij leest het boek des verbonds voor, het volk belooft te doen en te gehoorzamen al wat Jehovah gesproken heeft, en dan neemt]Mozes dat bloed, sprengt het op het volk en zegt: "Zie, dit is het bloed des verbonds, hetwelk Jehovah met ulieden gemaakt heeft over al die woorden."

Wie is nu in die handeling de "testamentmaker" van Hebr.9:16? Die jonge stier! Er is daar geen sprake van een testament, waarbij de testamentmaker - de erflater, de testateur, moet sterven, maar er is sprake van een verbond, dat God met Israël sloot.

Wanneer in die dagen twee mensen een verbond, een contract sloten, dan bekrachtigden zij dat, door een dier te slachten, het in twee deelen te leggen en tusschen de stukken door te gaan (Zie Jer.34:18 en Gen.15:17,18). Zoolang dat dier leefde, was het contract nog niet geldig. God houdt Zich in Zijn verbondsluiting met Israël aan dat gebruik, en Mozes moet het verbond geldig maken met het bloed van een offerdier. Dat dier maakt door zijn dood het verbond tot een verbond. En evenzoo wordt het nieuwe verbond, dat God volgens Hebr.9 met Israël sluit, met bloed bekrachtigd: met het bloed van Christus. Waar een verbond is, zoo moet vers 16 vertaald worden, daar is het noodzaak, dat de dood van den verbondnaker tusschenkome. Christus moest sterven tot bekrachtiging van het nieuwe verbond, gelijk de jonge stier stierf tot bekrachtiging van het oude. In beide gevallen wordt gesproken van een verbond, dat God maakt, en niet van een testament, dat van kracht wordt, als de erflater sterft.

Wij zullen verstandig doen, wanneer we in onze vertaling het woord testament overal vervangen door verbond. En we doen ook verstandig, wanneer we de Hebreeuwsche en de Grieksche Schriften niet meer onderscheiden als Oud en Nieuw Testament. We kunnen ze desnoods aanduiden als zoogenaamd O.T. en N.T. Testamenten zijn ze

geen van beide en ook geen verbonden. In het z.g. Nieuwe Testament wordt wel gesproken over het oude verbond en in het z.g. Oude wel over het nieuwe verbond, dat God met Israël zal maken.

Een verbond, dat bekrachtigd is, een verzegeld contract, heeft onder de mensen rechtsgeldigheid. Daar raakt niemand aan, om het te wijzigen of van onwaarde te verklaren. Zoo nu is het met het verbond, dat God met Israël maakt. "Als God aan Abraham de belofte deed, dewijl Hij bij niemand, die meerder was, had te zweren, zoo zwoer Hij bij Zich zelf, zeggende: Waarlijk, zegenende zal ik u zegenen en vermenigvuldigende zal ik u vermenigvuldigen" (Hebr.6:13,14) en tot dat verbond van Gen.22:16-18, dat de brief aan de Hebreëen hier noemt, behoort ook de belofte: In uw zaad zullen gezegend worden alle volken der aarde. Die belofte is dus aan Abraham door God bezworen: "Ik zweer bij mij zelf, spreekt Jehovah". Waar een menselijke verbintenis, die bekrachtigd is, onaantastbaar vaststaat, hoeveel te vaster staat dan de belofte aan Abraham, die door God onder eede bekrachtigd is!

En nu gaat de apostel aan dat woord tot Abraham een bijzondere uitlegging geven. Uw zaad, dat is een collectief begrip; het omvat alle nakomelingen van Abraham. Het woord zaad wordt in dien zin niet in het meervoud gebruikt. Men spreekt niet van iemands nakomelingen als van zijn zaden, maar van zijn zaad. Neen, zegt Paulus door den Geest, hier, in dit geval, is zaad niet een collectief, maar een enkelvoudig begrip. Wanneer God had willen zeggen, dat in al de nakomelingen van Abraham de andere volken zouden worden gezegend, dan zou Hij hebben gezegd: in uw zaden. Maar Hij zegt: in uw zaad, omdat Hij maar Eén bedoelt: Christus.

Critici hebben Paulus, den leerling der Schriftgeleerden, hier beschuldigd van rabbijnistisch gegoochel met woorden. Wij weten beter: Paulus werd door den Geest gedreven om zoo te schrijven. En het is immers niet het eenige voorbeeld, dat het woord zaad slechts één uit de nakomelingen aanduidt. Wanneer in Gen.3:15 gezegd wordt, dat het zaad der vrouw de slang den kop zal vermorzelen, dan denken we niet aan al de nakomelingen van Eva, maar aan den Zoon van Maria, die in zeer bijzonderen zin het zaad der vrouw was.

Zoo ook hier. Het volk van Israël zal volgens de profetie tot een zegen zijn voor alle andere volken der aarde, dat is zeker. Maar in Christus, het zaad van Abraham, zullen alle volken der aarde gezegend worden. Op Hem ziet de belofte, tot Abraham gesproken. Dat heeft Abraham niet geweten; dat wist Israël niet in de dagen van Christus. "Wij zijn Abrahams zaad", zeiden de Joden, en Hem, die in het bijzonder het zaad van Abraham was, kenden zij niet. Dat weet Israël ook tegenwoordig

nog niet, en de critici, die Paulus beschuldigen, weten het ook nog niet. Maar het geloof aanvaardt, wat Paulus door den Geest schreef: In Christus, het Zaad van Abraham, zullen alle volken der aarde gezegend worden.

En die belofte is ouder dan de wet. Paulus komt weer op het onderwerp van dezen brief. De Galatiërs willen naar de wet. Maar Paulus laat hen zien, dat de belofte aan Abraham door God bekrachtigd en bezworen is. Wanneer het nu God behaagt, vierhonderd en dertig jaren later een wet te geven, dan kan die wet de met een eed bekrachtigde belofte toch niet te niet doen? God is immers niet een mensch, dat Hij liegen zou, of eens menschenkind, dat Hem iets berouwen zou? De belofte aangaande de zegening der volken in Christus staat vast; komt er later een wet, dan stelt die de belofte niet buiten werking. De belofte blijft onder alles; er bestaat tusschen wet en belofte niet dat verband, dat de een in de plaats komt van de andere. Er moet een ander verband bestaan.

De erfenis, de wilsbeschikking van God aan Abraham beloofd, zal komen. Die wilsbeschikking is niet uit de wet. Toen ze gegeven werd, was er nog geen wet, en nog vierhonderd en dertig jaren bleven Abrahams nakomelingen zonder wet. Een van tweeën: de toezegging aan Abraham is uit de wet of uit de belofte. Maar indien één ding duidelijk is, dan is het wel dit, dat de toezegging van Gods wilsbeschikking aan Abraham gegeven werd door de belofte, en niet aan Israël op Sinäi door de wet. Vele malen herinnert Mozes de Israëlieten, dat ze het land zullen erven, dat God aan Abraham (en Izaäk en Jakob) heeft gezworen. God heeft de belofte van Kanaän in genade aan Abraham gegeven. Maar evenzeer staat de belofte. "In uw zaad, Christus, zullen alle volken gezegend worden", in niet het minste verband met de wet. En dat is toch de belofte, die aan de Galatiërs vervuld is. Zij behooren toch tot die volken, die in Christus gezegend worden! Wat zoeken zij dan nog naar de wet, die pas vierhonderd en dertig jaar na de belofte gekomen is, om een eigen werk te doen?

Over dat eigen werk der wet spreekt Paulus in het vervolg.

* * * * *

Wet voor kinderen

Galaten 3:19-24.

Wat is dan de wet? Om wille van de overtredingen werd zij toegevoegd, totdat het Zaad zou komen, aan Wien Hij beloofd heeft en zij werd door engelen voorgeschreven in de hand van een middelaar. De middelaar echter is niet van een, maar God is één. Is dan de wet tegen de beloften van God? Dat gebeure niet! Want indien een wet gegeven was, die levend kon maken, zou werkelijk de rechtvaardigheid uit de wet zijn. Maar de Schrift sluit allen samen onder zonde, opdat de belofte uit het geloof van Jezus Christus gegeven zou worden aan wie gelooven. Doch v66r het geloof kwam, waren wij onder de wet in bewaking gesteld, samen opgesloten tot op het geloof, dat onthuld zou worden, zoodat de wet onze jeugtleider geworden is tot Christus, opdat wij uit het geloof gerechtvaardigd zouden worden.

Het heeft den schijn, alsof Paulus van de wet niet anders dan kwaad kan zeggen. Niemand wordt door haar gerechtvaardigd. Men ontvangt den Geest niet door de werken der wet. Wie uit de werken der wet zijn, zijn onder den vloek. Waar de Galatiërs in gevaar verkeerden, dat zij zich onder de wet stellen, daar beijvert Paulus zich, hun de wet in haar ware gedaante te laten zien, en dan schijnt een oogenblik de wet nutteloos of vijandig. Maar dat is ze niet. De wet is aan de belofte toegevoegd met bedoelingen, die voor Israël groote beteekenis hebben. Abraham had de belofte ontvangen, dat de zegen tot zijn volk zou komen door Christus en door zijn volk zou doorgaan tot alle volken, maar zijn volk moest daarvoor worden toebereid. Ze moesten er rijp voor wezen, Christus te ontvangen. En om hen rijp te maken, daartoe gaf God hun de wet. De wet moest Israël brengen tot Christus.

De wet werd toegevoegd om wille van de overtredingen. De wet maakt de zonde tot overtreding. Zonde is het doel missen, niet voldoen aan wat gevorderd en verwacht kan worden. Maar de wet met haar geboden trekt een kring om den mensch, waarbuiten hij niet mag gaan, en voldoet hij nu niet aan wat van hem gevorderd wordt, dan treedt hij over de grens, die hem gesteld is, en zijn zonde wordt tot bewuste overtreding. Zonde kan God voorbijzien, overtreding bedreigt Hij met straf. Israël kwam dus voor God als een overtreder te staan. Dat was de eerste bedoeling van de wet. Een overtreder gevoelt de zonde beter dan een zondaar. En dat gevoel van zonde zou de behoefte aan een Verlosser wakker maken. We zien, dat de wet dat gedaan heeft bij de vromen van Israël.

Maar de wet was slechts voor een bepaalden tijd. Ze zou dienst doen, tot het Zaad kwam, op Wien de belofte was; tot Christus kwam, om de Redder van Israël te worden. Dan zou de wet geen dienst meer

behoeven te doen als grens en beperking van den wil van den mensch. Want in dien tijd van het nieuwe verbond zullen de kinderen Israëls de wet hebben in hun binnenste, ingeschreven in hun hart (Jer.31: 33, Hebr.8:10). Dan is de wet veranderd van aard. Haar voorschriften blijven dezelfde, doch ze staan niet meer buiten en tegenover het volk, maar zijn een uitvloeisel geworden van het nieuwe leven, dat ze hebben ontvangen.

In den tijd van het oude verbond was de wet buiten den mensch. Ze sprak niet van een vertrouwelijk omgang als tusschen vader en kind; ze sprak van een afstand als tusschen koning en onderdaan, tusschen meester en slaaf.

Welk een verschil van verhouding van God en den mensch, bij de belofte en bij de wet. Bij de belofte komt God persoonlijk tot Abraham en spreekt tot hem als een vriend tot zijn vriend. Bij de wetgeving wordt Israël behandeld op een afstand. Eenmaal spreekt God met hoorbare stem op Sinaï tot het volk, maar dan vraagt Israël zelf om een tussenpersoon. "Spreek gij met ons en wij zullen hooren, en dat God met ons niet spreke" (Ex. 20:19).

Zoo wordt Mozes de middelaar, de tussenpersoon. Tot hem spreekt God mond tot mond en door aanzien; hij aanschouwt de gelijkenis van Jehovah. En toch, ook Mozes ontvangt de wet niet rechtstreeks uit Gods hand. Tusschen God en Mozes staan de engelen, Gods boodschappers, als tussenpersonen. Dat wordt ons in de boeken van Mozes niet medegedeeld, maar Stefanus zegt het (Hand. 7:53): "Gij, die de wet ontvangen hebt door bestelling der engelen", en Hebr.2:2 noemt de wet het woord, door de engelen gesproken, gelijk we hier lezen, dat de wet door de engelen voorgeschreven is in de hand van den middelaar Mozes. De afstand van God tot het volk is wel groot: van God door de engelen tot Mozes en door Mozes tot het volk. Bij de belofte daarentegen waren geen tussenpersonen; God sprak rechtstreeks tot Abraham.

De middelaar is niet van één, maar God is één. Het lijkt me toe, dat Paulus hier zijn gedachten over de verhouding van God tot Israël in tegenstelling met Zijn verhouding tot Abraham in deze woorden zoo kort mogelijk nog eens uitdrukt. Voor Israël Mozes als tussenpersoon tusschen twee partijen; bij Abraham geen tussenpersoon; hij ontmoet God rechtstreeks. Zoo is de belofte rechtstreeks de openbaring van Zijn liefde, de wet de openbaring van Zijn rechtvaardigheid en Zijn wijsheid.

En weer moet Paulus een misverstand uit den weg ruimen. Men zou uit zijn betoog willen afleiden, dat de wet en de belofte met elkaar in strijd zijn. Neen, zegt Paulus, dat gebeure niet! Men versta toch, waartoe de wet gegeven is. De wet heeft niet de bedoeling levend te maken; men zou eerder, net andere woorden van Paulus, zeggen: de wet heeft de

bedoeling den mensch te dooden, opdat Christus hem levend maken kan. "Jehovah doodt en Hij maakt levend" (1 Sam. 2:6), zoo zei reeds Hanna, dat Gods weg is. De wet maakt niet levend, kon ze dat doen, dan zou de rechtvaardigheid uit de wet zijn. Maar Paulus toont in dezen brief en in dien aan de Romeinen voortdurend aan, dat de rechtvaardigheid niet uit de wet is; dat de mensch alleen gerechtvaardigd wordt, doordat de gerechtigheid van Christus wordt toegerekend. "Zij hebben allen gezondigd en derven de heerlijkheid Gods, en worden om niet gerechtvaardigd uit Zijn genade, door de verlossing, die in Christus Jezus is" (Rom.3:23, 24). Dat is Paulus' evangelie.

En zoo zegt hij ook hier: de Schrift sluit allen samen onder de zonde. Zooals we zagen bij vers 8, schrijft Paulus aan de Schrift toe, wat God doet. De Schrift zag te voren; de Schrift verkondigde het evangelie aan Abraham, en zoo ook hier: de Schrift sluit alles samen onder de zonde. In de Schriften, die Paulus vóór zich had liggen, de boeken van Mozes en de profeten, zei God, dat allen onder de zonde waren. In Rom.3 haalt Paulus aan uit de Psalmen, dat er niemand rechtvaardig is, ook niet één; dat er niemand is, die goed doet, ook niet tot één toe. En dan kan Paulus zijn evangelie verkondigen, het evangelie der rechtvaardiging, gelijk hij ook hier doet: opdat de belofte uit het geloof van Jezus Christus gegeven zou worden aan wie gelooven.

Waar Paulus hier de belofte noemt, denkt hij natuurlijk aan de belofte aan Abraham, die hij bij zijn redeneering steeds in het oog houdt: in uw zaad zullen alle volken gezegend worden; de zegening der natiën dus door Christus. Die zegening zou worden gegeven aan wie gelooven. Zooals Paulus in het begin van zijn brief aan de Romeinen schrijft: het evangelie van Christus is een kracht Gods tot zaligheid een iegelijk die gelooft. Het geloof van den mensch is de hand, die den zegen ontvangt; zoo kan de Schrift dus zeggen, dat de rechtvaardiging door het geloof is. Maar wat de natiën gegeven wordt, is de belofte, niet uit hun geloof, maar uit het geloof van Jezus Christus.

Verschillende vertalingen zeggen ook hier weer: het geloof in Jezus Christus, en het is hun niet bewust, dat ze Paulus dan in één volzin tweemaal hetzelfde laten zeggen, evenals in hoofdstuk 2:16. Daar was het: "wij hebben *in* Christus Jezus geloofd, opdat wij zouden gerechtvaardigd worden uit het geloof *van* Christus". Hier is het evenzoo: de belofte uit het geloof *van* Jezus Christus wordt gegeven aan hen, die gelooven *in* Jezus Christus.

Het geloof van Christus wordt genoemd in Rom. 3:22 en 26 en in Gal. 2:16 (twee maal) en 3:22, en elken keer is het duidelijk, dat er niet gesproken wordt over ons geloof, maar over Zijn geloof, Zijn trouwe

vasthouden aan den Vader, en aan de beloften, die de Vader Hem had gegeven. Het is jammer, dat zoo vele vertalers dit verdonkeren, door in plaats van te vertalen zooals er staat: het geloof van Christus, te zeggen: het geloof in Christus, alsof ons geloof in Christus de bron was van de genade. Neen, uit het geloof van Christus wordt de belofte van Abraham gegeven aan wie gelooven.

Dat geloof is gekomen, zegt Paulus in vers 23; het is onthuld. Het bestond in Gods plan der eeuwen; Christus bestond immers als het Lam Gods reeds vóór de ineensstorting der wereld (1 Petr.1:19,20). Maar dat geloof was niet bekend gemaakt, niet onthuld. De profeten van Israël hebben in Christus meer den toekomstigen Koning van Israël en van de wereld gezien dan den Verlosser uit de macht der zonde. Dat geloof van Christus is openbaar geworden in Zijn dood en Zijn opstanding, en is van dien tijd af gepredikt aan Israël en aan de natiën. Maar vóór dat geloof kwam, waren wij onder de wet in bewaring gesteld.

Wij, dat wil zeggen: de Israëlieten. Ik herinner er nog eens aan, dat de wet uitsluitend Israël gold. De wet was aangesteld om hen te bewaken, om toe te zien op hun wandel, om te voorkomen, dat zij kwaad deden. De wet heeft hen samen opgesloten; zij waren in de gevangenis en de wet was hun cipier.

Dat is eene vergelijking, die Paulus maakt, en de andere, een weinig vriendelijker, is deze: de wet was onze jeugdleider. Tuchtmeester, zegt de Statenvertaling.

Paidagogos is het Grieksche woord, en dat woord pedagoog gebruikt men tegenwoordig in den zin van opvoeder. Maar geen van beide geeft de beteekenis weer van het woord, zooals Paulus het gebruikt. In zijn tijd had men in het huis van een aanzienlijke een jeugdleider, gewoonlijk een wel ontwikkelde slaaf, die de jongens vergezelde op den weg van huis naar school, en in den naam van den vader toezicht hield op hun gedrag en hun manieren.

Zoo houdt de wet toezicht op den wandel van den Israëliet en leidt hem op het goede pad. De pedagoog doet meer dan de cipier. De cipier bewaakt alleen; houdt opgesloten, laat geen bewegingsvrijheid toe. De pedagoog geeft meer vrijheid dan beweging; hij geleidt alleen, en hij geleidt naar Christus. Daartoe is de wet gegeven.

De jeugdleider kan ons niet helpen; hij brengt ons alleen naar school, naar den leeraar, die ons den rechten weg kan leeren, die Zelf de Weg is. De wet kan ons niet rechtvaardigen; zij brengt ons alleen naar Christus, opdat wij uit Zijn geloof gerechtvaardigd zouden worden. De cipier hield ons opgesloten tot aan de onthulling van het geloof. De pedagoog leidde ons naar den Leeraar. Beide deed de wet. De vrees voor

de straf hield den Israëliet dikwijls binnen de perken, zooals Mozes gedurig zegt: iemand wordt gestraft, opdat ook de anderen vreezen (Zie bv. Deut. 13:11; 17:13; 21:21). Dat was cipierswerk. Maar de wet leidde ook tot Christus. Ze maakte de zonde tot overtreding. Ze beangstigde het geweten. Ze liet zien, dat ze niet rechtvaardigen kon, en zoo wekte ze het verlangen naar den Verlosser, die den goddelooze rechtvaardigt en den vijand verzoent.

Dat deed de wet voor een tijd. De cipier bewaakte het geloof, dat onthuld zou worden. De pedagoog kon heengaan, wanneer de kinderen volwassen waren geworden.

Dat was zoo voor Israël, dat onder de wet was. De natiën hadden de wet niet gehad tot gevangenebewaarder en tot geleider; ze waren door het geloof op eenmaal volwassen zonen geworden. Een tijd, dat God Zich met hen bemoeide als met onmondige kinderen, hadden zij niet gekend. Dat er voor hen zulk een weg van behoudenis was, dat was verborgen gehouden tot op den tijd van Paulus.

* * * * *

Belofte voor zonen

Galaten 3:25 - 4:7

Bij de komst van het geloof echter zijn wij niet meer onder den jeugdleider. Want gij allen zijt zonen van God door het geloof in Christus Jezus. Want zoo velen in Christus ingedoopt zijn, doen Christus aan. Daarin is geen Jood noch Griek; daarin is geen slaaf noch vrije; daarin is geen mannelijk en vrouwelijk, want gij allen zijt één in Christus Jezus (want gij allen zijt van Christus Jezus). En indien gij van Christus zijt, zijt gij bijgevolg van het zaad van Abraham en erfgenamen in overeenstemming met de belofte. Ik zeg echter: zoo langen tijd als de erfgenaam minderjarig is, munt hij, heer van alles zijnde, niets uit boven een slaaf, maar hij is onder voogden en rentmeesters tot den tijd, te voren gesteld van den vader. Zoo ook wij, toen wij minderjarigen waren, waren wij tot slaaf gemaakt onder de eerste beginselen der wereld. Toen echter de volheid van den tijd kwam, zond God Zijn Zoon uit, geworden uit een vrouw, geworden onder de wet, opdat Hij wie onder de wet waren, zou vrijkopen, opdat wij de tot-zoon-stelling zouden verkrijgen. En omdat gij zonen zijt, zond God den geest van Zijn Zoon uit in onze harten, die roept: Abba, Vader! Zoodat gij niet meer een slaaf zijt, maar een zoon, en indien een zoon, dan ook een erfgenaam van God door Christus (een erfgenaam door God).

Wij Israëlieten, zoo had Paulus gezegd, waren tot op de komst van het geloof onder de wet in bewaring gesteld; de wet was onze jeugdleider om ons tot Christus te leiden, want ook wij zouden niet gerechtvaardigd worden uit de werken der wet, maar uit het geloof. Maar nu is Christus gekomen, en wat onder de wet nog niet duidelijk was, werd nu bekend gemaakt: de rechtvaardigheid is uit genade door het geloof. Paulus drukt dat zeer kort uit met de woorden: Het geloof is gekomen. Door dat geloof zijn wij gerechtvaardigd.

Maar dat is niet het eenige, dat door de komst van het geloof bewerkt is. We zijn tevens van den jeugdleider ontslagen; we zijn volwassen zonen van God geworden. "Want gij allen zijt zonen van God door het geloof in Christus Jezus." Onze Statenvertaling is meermalen slordig in het gebruik van het woord kind, en dat is vooral een ernstig ding in dit gedeelte van den Galatenbrief. Ze geeft het woord kind als vertaling van wel vijf Grieksche woorden: *teknon*, voortbrengsel, dus het kind ten opzichte van zijn ouders; *huios*, zoon, volwassen zoon in betrekking tot den vader; *pais*, kind, jeugdig, onvolwassen mensch; *nèpios*, minderjarige, die nog niet de rechten kan uitoefenen, die later de zijne zullen zijn; *brefos*, zuigeling. Hier in dit gedeelte worden de woorden *huios* en *nèpios* gebruikt, want het gaat om de tegenstelling tusschen den volwassen zoon, met wien de vader zijn plannen bespreekt, en het minderjarige kind, dat eenvoudig nog te gehoorzamen heeft aan wie de vader over hem aanstelt. In vers 26 staat zonen, niet kinderen; in hoofdstuk 4:1 staat minderjarige, evenzoo in vers 3; in vers 5 staat

aanneming tot zonen, eigenlijk tot-zoon-stelling, erkenning als zoon; in vers 6 staat zonen. Alleen in vers zes is de vertaling goed: gij zijt een zoon, en indien gij een zoon zijt.

Door hier telkens het woord kind te vertalen heeft de vertaling gemaakt, dat wij niet vatten, wat Paulus bedoelt. Het gaat erom, dat Israël onder de wet behandeld werd als een minderjarig kind, en dat de heiden vóór het geloof kwam, een slaaf was van zijn goden; nu in Christus is Israël meerderjarig geworden, en tegelijk werd de heiden van een slaaf op eenmaal een volwassen zoon.

Zoo is het te verstaan, waarom de apostel in vers 26 het woord want gebruikt. Om te laten zien, dat Israël niet meer onder den jeugdleader is, beroept Paulus zich op de ervaring van de Galatiërs. Zij weten het, dat zij door het geloof in Christus Jezus zonen van God zijn geworden, niet kinderen, maar volwassen zonen. Ze zijn in Christus ingedoopt. Er staat niet: in den naam van Christus gedoopt; dat zou zien op den waterdoop, maar daarover gaat het hier niet. Het is hier als in Rom. 6:3-5: Weet gij niet, dat zoo velen wij in Christus Jezus gedoopt zijn, wij in Zijn dood gedoopt zijn? Wij zijn met Hem begraven door den doop in den dood, in Hem ingeënt, één plant met Hem geworden in Zijn dood en in Zijn opstanding. En nu deze heidenen in Christus zijn, hebben ze Christus aangedaan. Als een kleed, waarmee ze bekleed zijn; dat is de beteekenis van het woord aangedaan. Bekleed met Christus, bekleed met Zijn rechtvaardigheid, zoodat God ons ziet als rechtvaardigen.

Maar dat is een rechtvaardiging, die geen onderscheid maakt tusschen Jood en Griek, tusschen slaaf en vrije, tusschen mannelijk en vrouwelijk. Alle onderscheidingen, die tusschen de menschen bestaan en moeten bestaan, vallen weg bij de rechtvaardiging. "Gij allen zijt één In Christus Jezus." Zoo staat in de Statenvertaling en in de meeste Grieksche handschriften. De twee oudste handschriften echter, het Alexandrijnsche en het Sinäïetische hebben hier: "Gij allen zijt van Christus Jezus", zoodat niet gesproken wordt over de eenheid, maar alleen over het wezen van dewederzijdsche geloovigen. Het volgende vers schijnt er op te wijzen dat dit de juiste lezing is: "Gij allen zijt van Christus Jezus, en indien gij van Christus zijt, zijt gij bijgevolg van Abrahams zaad". Christus is Abrahams zaad volgens vers 16; wie één plant met Christus zijn, wie in Hem ingedoopt zijn, zijn bijgevolg van het zaad van Abraham, en wie van Abrahams zaad is, heeft deel aan Abrahams erfenis. Abraham heeft de belofte, dat hij een erfgenaam der wereld zal zijn (Rom.4:13); wie van Abrahams zaad zijn, zijn erfgenamen in overeenstemming met die belofte.

Maar indien het waar is, dat de Galatiërs door het geloof zonen van God geworden zijn, en indien er geen onderscheid is van Jood en Griek,

dan zijn ook de Joden, die in Christus Jezus gedoopt zijn, volwassen zonen geworden, die niet meer onder den jeugtleider staan. Het klinkt eerst vreemd, wanneer we lezen: Nu het geloof gekomen is, zijn wij Joden niet meer onder den jeugtleider, want gij heidenen zijt allen zonen van God door het geloof in Christus Jezus. Maar wanneer we het hoofdstuk uitgelezen hebben, is het duidelijk. Dat de heidenen door het geloof zonen van God zijn geworden, dat veronderstelt Paulus als bekend, en nu er in de rechtvaardiging geen onderscheid is tusschen Jood en Griek, volgt daaruit, dat ook de Jood, die in Christus Jezus gedoopt is, een volwassen zoon is geworden en dus niet meer onder den jeugtleider staat. De jeugtleider, de wet, heeft afgedaan, als het geloof gekomen is.

De Jood onder de wet was erfgenaam; erfgenaam dan in den zin der Schrift; iemand, die een toewijzing van een bezit ontvangt. Van Israël was de aanneming tot zonen en de heerlijkheid en de verbonden en de wetgeving en de eeredienst en de beloftenissen (Rom. 9:4) Maar dat alles had hij nog niet tot zijn beschikking, want hij was nog minderjarig. Hij zou de beschikking daarover pas krijgen, als hij door het geloof in Christus een volwassen zoon was geworden. Hij is heer van alles, want het is hem toegezegd, maar het bezit is hem nog niet toevertrouwd; hij moet nog volwassen worden. Tot zoo lang verschilt de zoon niets van een slaaf, verschilt de Israëliet niets van den heiden. De heiden was een slaaf van zijn goden (vers 7 en 8), de Jood werd ook behandeld als een slaaf. De minderjarige staat onder voogden, die hem zelf regeeren, en rentmeesters, die zijn goederen beheeren. Zoo is Israël onder de wet geplaatst. Zoo is Israel tot slaaf gesteld onder de wet, die heerschappij over hem had. En die wet noemt Paulus hier de eerste beginselen der wereld.

Het woord *stoicheia* wordt in 2 Petr.3:10,12 vertaald door elementen; in Kol.2:8,20; in Hebr. 5:12 en hier in Gal. 4:3 en 9 door eerste beginselen. In Hebr. 5:12 wordt gesproken over de eerste beginselen van de woorden Gods, in Kolossensen en Galaten over de eerste beginselen der wereld. We zouden hier ook elementen kunnen vertalen; elementen zijn in de natuurkunde de ten volle ontlede grondstoffen, waaruit de dingen bestaan.

Wanneer Paulus hier de wet de eerste beginselen der wereld noemt, dan spreekt hij er niet met minachting over, maar hij geeft te kennen, dat het de zaken van deze wereld zijn, die door de wet gezegd worden. Hij wil ons in den Galatenbrief toonen, dat de wet voor den geloovige geen zeggenschap heeft; de wet regelt het aardsche leven, en de geloovige is met Christus onder de hemellingen gezet en behoort naar den geest niet meer tot dit aardsche leven. Israël echter was een volk van natuurlijke menschen, ook al had God hen uitverkoren om Zijn volk te zijn, en als

aardsche menschen stelde Hij ze onder een wet, onder de eerste beginselen der wereld. Eerst wanneer het geloof zou komen, zouden ze niet meer onder de wet zijn.

De volheid des tijds kwam, waarnaar de profeten hadden uitgezien; de door God bepaalde tijd; de tijd dien Hij in Zijn voorzienig bestuur had laten rijp worden voor de groote gebeurtenis. Toen zond God Zijn Zoon uit naar de aarde.

We leggen er gewoonlijk den nadruk op, dat de Zoon Zich ontledigde van Zijn heerlijkheid en de gestaltenis van een slaaf aannam. We moeten echter ook niet de waarheid vergeten, dat God Zijn Zoon uitzond, met een opdracht naar de aarde. Christus werd uit een vrouw, en werd een mensch; Hij werd uit een Joodsche vrouw en kwam dus onder de wet. Zoo werd Hij één met het volk van Israël en kon Hij hen, die onder de wet waren, vrijkopen van den vloek der wet, door Zelf voor hen een vloek te worden, en kon Hij hen vrijkopen uit de macht van de wet, door Zelf gehoorzaam te zijn tot den dood, den dood des kruises. Dan waren ze geen slaven meer, maar traden ze in hun rechten van volwassen zonen. Wij, zegt Paulus, wij Israëlieten, zouden de tot-zoon-stelling verkrijgen. Het woordje en is hier door de Statenvertaling ingevoegd; het moet er niet staan, want het wekt den indruk, dat het hier over twee zaken gaat en over twee groepen van menschen: het vrijkopen van hen, die onder de wet waren, en het aannemen tot zonen van ons, die uit de heidenen zijn. Laat het woord en weg, en het is duidelijk, dat Israël vrijgekocht wordt en dat Israël de aanneming tot zonen verkrijgt.

De heiden ook. Dat staat in het zesde vers. De heidenen waren geen slaven van de wet, want de wet was alleen aan Israël gegeven, maar ze waren slaven van hun goden, en niet eens minderjarige erfgenamen als Israël, dat bij het voorkomen van een slaaf toch heer was van alles. Maar zij zijn door het geloof in Christus volwassen zonen geworden, zonder eerst den toestand der minderjarigheid door te maken. Omdat ze zonen zijn, hebben ze den Heiligen Geest in hun harten ontvangen. Die Geest heet hier de Geest van Gods Zoon, elders de Geest van God. We begrijpen, dat hij hier de Geest van Gods Zoon wordt genoemd. De geloovigen zijn zonen geworden; ze staan dus in soortgelijke verhouding tot den Vader als de Zoon - niet in dezelfde verhouding, daar Hij de eeniggeborene God is (Joh.1:18) - maar toch in een verhouding, die op de Zijne gelijk is. En nu geeft God ook hun den Geest, dien Hij aan den Eeniggeborene in onbeperkte mate gaf (Joh.3:34).

Dat hier juist van den Geest van zoonschap wordt gesproken, blijkt uit de toevoeging: "die roept: Abba, Vader!" Het is de naam, die Christus gebruikte in Zijn bange ure van Gethsemané (Mark.14:36) en dien Paulus

ook gebruikt, waar hij den Geest noemt den Geest van het zoonschap in Rom.8:15. De Geest leert ons God aan te spreken met den Vadersnaam, omdat hij ons er bewust van maakt, dat wij zonen van God zijn geworden.

De Statenvertaling schrijft hier: in uw harten, op het voetspoor van den Griekschen tekst van Beza en Erasmus, den Textus Receptus; de oude handschriften en de nieuwe uitgaven van het Grieksch schrijven: in onze harten. En dat is merkwaardig, omdat Paulus zich in het zesde en zevende vers tot de gelovige heidenen wendt. We verwachten, dat hij uw harten zal schrijven, maar hij schrijft onze. Hij voegt in dit woord de geloovigen uit Israël en uit de volken samen. Wij uit Israël kregen de tot-zoon-stelling: gij uit de heidenen zijt zonen; de Geest van Gods Zoon wordt in ons beider harten uitgestort. Het is alsof we reeds op den drempel staan van den Efeze-brief, waar Jood en heiden in Christus tot één lichaam worden gemaakt.

Gij zijt niet meer een slaaf, maar een zoon. Wij, Joden, waren in onze onmondigheid erfgenamen van alles, maar we leken slaven. Gij, heidenen waart slaven, en ge hadt geen beloften, die u tot erfgenamen maakten. Maar God heeft in Zijn wonderbare wijsheid u, heidenen, zoo maar tot zonen gemaakt, zonder dat gij eerst als onmondige kinderen onder voogden en rentmeesters werd gesteld; anders gezegd: voor u, heidenen, is de wet niet de jeugdleider geweest om u tot Christus te brengen. God had nog een anderen weg tot redding van de heidenen dan langs de lijn van Israël, die Hij aan Zijn profeten had geopenbaard. Door Paulus maakte Hij bekend, dat de heidenen de rechtvaardiging uit genade deelachtig worden buiten Israël om, rechtstreeks, zonder dat ze eerst onder de voogdij van de wet kwamen. En zullen nu de Galatiërs, die nooit de wet hebben gehad, voor wie God de toebereiding door de wet niet noodig heeft geoordeeld, zich keeren tot de zwakke en arme eerste beginselen, die nooit voor hen bestemd zijn geweest? God maakte hen van slaven tot volwassen zonen; zullen ze dan nu doen, alsof ze onmondige kinderen zijn geworden?

Ze zijn erfgenamen geworden, erfgenamen van God door Christus, zooals in den Textus Receptus en in de Statenvertaling staat. De drie oudste handschriften en ook de nieuwe Grieksche tekst heeft: en indien een zoon, dan ook een erfgenaam door God. Een vroege corrector heeft dat in het Sinaitische handschrift veranderd, en geschreven: een erfgenaam van God door Christus. Het zal wel niet uit te maken zijn, wat Paulus heeft geschreven, al wijzen handschriften in de richting: een erfgenaam door God. In elk geval: de Galatiërs zijn zonen geworden door het geloof; ze hebben den geest van Gods Zoon in het hart ontvangen, en ze zijn niet alleen zonen, maar ook erfgenamen der belofte. Ze zijn dus

gelijk aan de geloovige Israëlieten, die vrijgekocht zijn uit de slavernij der wet, en daarmee uit den toestand der onmondigheid in dien van volwassen zonen zijn gekomen. En waar voor geloovig Israël de jeugtleider afgeschaft is, zullen nu de geloovige heidenen zich onder een jeugtleider stellen? De volwassen zoon heeft toch zeker geen behoefte aan een jeugtleider!

* * * * *

Terug naar wet

Galaten 4:8-19

Toen echter, toen gij God niet kendet, waart gij slaven van wie van nature geen goden zijn. En nu gij God kent en veelmeer door God gekend zijt, hoe keert gij weer terug tot de zwakke en arme eerste beginselen, waarvan gij weer opnieuw slaaf wilt worden? Dagen neemt gij waar en maanden en tijden en jaren. Ik vrees voor u; dat ik misschien tevergeefs voor u gezwoged heb. Wordt als ik, omdat ook ik ben als gij. Broeders, ik bid u, gij doet mij geen onrecht, en gij weet, dat ik u door zwakheid des vleesches het evangelie vroeger verkondigde, en dat gij in mijn vleesch op de proef werd gesteld, toch hebt gij niet veracht noch verfoeid, maar als een boodschapper van God ontving gij mij, als Christus Jezus. Waar is dan uw gelukkig-achting? Want ik getuig van u, dat gij indien mogelijk uw oogen zoudt hebben uitgegraven en mij gegeven, zoodat ik uw vijand geworden ben door waar te zijn jegens u. Zij ijveren over u, niet goed, maar zij willen u uitsluiten, opdat gij over hen ijvert. Goed echter is het, dat gij altijd ijvert in het goede en niet alleen als ik bij u tegenwoordig ben, mijn kindertjes, om wie ik weer geboorteweën heb, totdat Christus in u gevormd worde.

Toen de Galatiërs God nog niet kenden, dienden zij de afgoden. Eigenlijk staat er: Zij slaafden de afgoden. Ze dienden als slaven; de afgoden waren hun eigenaars. Waar Paulus het zoo zegt, verwerpt hij de gedachte, dat de afgoden alleen bestaan in de verbeelding van hun aanbidders. Neen, de afgoden bestaan werkelijk. Paulus zegt in 1 Kor. 8:5, dat er vele goden en vele heeren zijn, al stelt hij daar tegenover, dat wij maar één God hebben, den Vader, en maar één Heer, Jezus Christus. In Ps. 82:6 noemt God ze goden, en zegt, dat ze kinderen des Allerhoogsten zijn; tot hen is het woord van God geschied, zegt de Heer Jezus, en de wet noemt hen goden, en Hij zegt juist bij deze gelegenheid, dat de Schrift niet gebroken kan worden.

Paulus onderscheidt deze goden in goden, die het van nature zijn, en die het van nature niet zijn. Bij de eerste denken we terstond aan Deut. 4:19. Daar wordt Israel gewaarschuwd, dat het de oogen niet opheft naar de zon, de maan en de sterren, om zich daarvoor te buigen en ze te dienen, en dan volgt het merkwaardige woord: "welke Jehovah uw God aan alle volken onder den ganschen hemel heeft uitgedeeld". Wanneer Israël het heil des hemels diende - en dat gebeurde nog al eens - dan deed het groot kwaad. Wanneer de heidenen, aan wie God zich niet had bekend gemaakt, hetzelfde deden, dan waren ze in de rechte lijn. Zon en maan en sterren predikten hun Gods macht en majesteit, Zijn onzichtbare kracht en Goddelijkheid (Rom. 1:20) en de heidenen, die niet tot God Zelf doordrongen, bleven halverwege staan, en aanbaden de "goden", die deze hemellichamen besturen. De Schrift spreekt van een engel der wateren (Openb. 16:5). Ze spreekt van hemelsche overheden en machten. Wanneer

de heidenen met hun aanbedding bij deze bleven, dan waren ze in de lijn van het woord, dat het heir des hemels hun ter aanbedding was gegeven. Maar de heidenen zijn daarbij niet gebleven. Zij hebben zich goden en godinnen gemaakt van de jacht en de schoonheid, van het vaderland en de zee, van den handel en de wetenschap, en zelfs van de zonde en de onreinheid. En daarmee kwamen ze terecht bij de demonen, zooals Paulus zegt: Wat de heidenen offeren, dat offeren ze aan de demonen (1 Kor. 10:20) en God heeft deze boosaardige aardsche geesten niet aan de heidenen ter aanbedding gegeven. Die demonen zijn van nature geen goden, geen beschikkings - dat is de beteekenis van den naam God in het Hebreeuwsch en in het Grieksch - en juist de demonen hebben bij de heidenen de meeste aanbedding gekregen, meer dan de zon, de maan en de sterren, het gansche heir des hemels.

De Galatiërs dienden deze demonen, toen ze God nog niet kenden. Uit dien droevigen toestand zijn ze verlost, en daartoe is de prediking van Paulus het middel geweest. Ze kennen nu God, en wat meer is, ze worden van God gekend. God kent hen.

Natuurlijk is het waar, dat God alle menschen kent; waar Paulus het hier zegt als iets bijzonders, daar denken we aan het woord uit Rom. 8:29,30. "die Hij te voren gekend heeft, heeft Hij ook verordeneerd, geroepen, gerechtvaardigd, verheerlijkt". Deze Galatiërs zijn door God uitverkoren om Hem te kennen. En dan is het toch onbegrijpelijk, dat ze zoo onverstandig zijn om weer terug te keeren tot de zwakke en arme eerste beginselen, die ze weer opnieuw willen dienen.

Opnieuw dienen; terugkeeren. Het heeft al den schijn, alsof Paulus zegt, dat ze weer terug willen keeren tot het heidendom. En dat was toch niet waar: ze keerden zich naar de wet, die God door Mozes aan Israël had gegeven. Hoe kan Paulus dan spreken van terugkeeren en opnieuw dienen? Omdat Paulus, wat deze Galatiërs betreft, de wet van God en den dienst der afgoden op één lijn stelt.

Paulus rekent ook met den afgodendienst. Het is niet geheel zoo, dat de dienst van God en de dienst der afgoden een volstrekte tegenstelling vormen als van goed en kwaad. Paulus ziet ook het goede in het heidendom. In het heidensche Rome en Griekenland, in het heidensche China en Japan hebben ook deugden gebloeid, en de menschen hebben gemeend, dat hun goden hun die hadden voorgeschreven. Paulus zegt tot de Lykaoniërs "dat God Zich aan de heidenen niet onbetuigd heeft gelaten" (Hand. 14:17), en de wijzen van Athene herinnert hij aan het woord van een hunner dichters: "wij zijn van Gods geslacht" (Hand. 17:28). De dienst der afgoden heeft iets, waarin hij met den dienst van God schijnt overeen te komen, en waar de Galatiërs de

wet van Mozes willen gehoorzamen, doen ze precies hetzelfde als toen zij de afgoden dienden: de mensch doet wat om zich bij God of bij de goden verdienstelijk te maken.

Daartoe was de wet van Mozes niet gegeven. Die zou immers voor Israël de jeugdleider zijn om hen tot Christus te leiden. Maar daartoe wilden de Galatiërs de wet niet gebruiken; de wet zou hun het middel zijn om heiliger te worden. Daardoor zouden ze opnieuw slaven worden, die altijd hard werkten in dienst van een strengen meester, terwijl ze juist geroepen waren om zonen te zijn, die met blijdschap den wil van den Vader deden. Met hun onderhouden van de wet des Heeren keerden ze terug naar hun heidensche standpunt.

Ze namen dagen waar en maanden en tijden en jaren. God had voor Israël heilige dagen en tijden vastgesteld. Den wekelijkschen sabbat, paasch- en pinksterdagen, het feest der nieuwe maan, den verzoendag en het loofhuttenfeest; voorts nog het sabbatsjaar en het jubeljaar. Israël zelf had daar nog het Hamansfeest bijgevoegd (Est. 9:27) en het feest van de vernieuwing des tempels (Joh. 10:22). Wanneer Israël de feesten der wet onderhield, dan was het goed; wanneer de Galatiërs ze onderhielden, dan deden ze, alsof ze weer de heidenen waren van voorheen. Paulus zegt er van: "Ik vrees voor u, dat ik tevergeefs voor u gezwoegd heb."

Gij neemt dagen waar en maanden en tijden en jaren. Is het niet, alsof de apostel ook aan ons heeft gedacht? Is het niet zoo, dat men ook ons geleerd heeft, Joodsche en heidensche feestdagen te vieren? De Christenheid viert den Zondag, en doet alsof dat Gods sabbat is, terwijl aan ons in het geheel geen sabbat is gegeven. De Christenheid viert het Joodsche paasch- en pinksterfeest en geeft er een "Christelijken" inhoud aan. Ze viert het heidensche midwinterfeest en maakt er een feest van tot herdenking van Christus geboorte. Ze is er nog niet toe gekomen, het loofhuttenfeest te vieren, en ze denkt er niet aan, één jaar in de zeven den akker te laten rusten, en één maal in de vijftig jaren den akker terug te laten gaan aan den oorspronkelijken eigenaar. Dat zijn ook door God ingestelde heilige tijden, maar ze zijn ons te bezwaarlijk, terwijl het ons ook te bezwaarlijk is, den sabbat te houden, zooals God hem aan Israël heeft gegeven. Dat is geen wonder; de heilige dagen der Christenheid zijn namaak, dagen van eigen vinding, dubbel fout, omdat God ons geen feestdagen heeft gegeven, en omdat men niet eens de feestdagen van Israël houdt.

"Ik vrees voor u, dat ik tevergeefs voor u gezwoegd hebt", zegt de apostel. Het is voor hem hard werken geweest onder de Galatiërs, en hij heeft er een grooten zegen gehad. En is dat alles tevergeefs geweest? Gaan ze weer terug met hun feestdagen tot hun vorigen toestand in het

heidendom? Dat bedenkt de Christenheid niet, dat ze met haar feesten heidensch wordt; dat ze doet, alsof Paulus ons niet het evangelie had gebracht van Gods absolute genade, die van een slaaf der afgoden een volwassen zoon van God maakt. Wat een terugval is dat, bij de Galatiërs en bij ons.

Bij ons ook. Dat we niet door het gehoorzamen aan de wet gerechtvaardigd worden, hebben de hervormers van de zestiende eeuw zoo helder gezien, dat het bij de kerken der hervorming niet weer tot kerkleer geworden is. Maar dat wij door het onderhouden van de wet geheiligd worden, dat is wel de leer der kerk. "De opstanding van den nieuwen mensch is lust en liefde om naar den wil van God in alle goede werken te leven. Goede werken zijn werken, die naar de wet van God geschieden. Die wet zijn de tien woorden" (Heid.Catechismus, vragen 88 tot 92). Tot die tien woorden behoort ook het woord van den sabbat, waar men willekeurig in veranderd heeft. Wel, wanneer wij den Zondag of den Zaterdag vieren als een dag van Goddelijke inzetting voor ons, dan vreest Paulus voor ons, dat hij tevergeefs voor ons heeft gezwoegd. Wij keeren met onze feestdagen en onze wetsbetrachting naar het heidendom terug.

Wordt als ik, want ook ik ben als gij, broeders. Paulus heeft het recht om naar de geboden der wet te leven, want hij is een Jood. Maar Paulus heeft zich zelf verloochend. Hij is den Joden geworden als een Jood, maar hun die zonder de wet zijn, is hij geworden als zonder de wet zijnde, al bleef hij, de Jood, in Christus onder de wet (1 Kor. 9:20-23). Paulus wist wat het was, te leven naar de wet. Indien iemand uit de werken der wet gerechtvaardigd kon worden, dan was hij het, want naar de rechtvaardigheid, die uit de wet was, was hij onberispelijk (Fil. 3:6). Maar al wat hem gewin was, dat heeft hij om Christus' wil schade geacht, en hij is gelijk geworden aan de geloovigen uit de heidenen, niet hebbende zijn rechtvaardigheid, die uit de wet is, maar die door het geloof van Christus is. Zoo werd hij als zij. Laten zij dan nu ook worden als hij, gerechtvaardigden uit genade, maar die dan ook alle gedachte afwijzen, alsof ze door het onderhouden van de wet iets zouden kunnen toebrengen aan hun rechtvaardiging of aan hun heiliging.

Paulus zou hen kunnen beschuldigen, dat zij verlaten hetgeen hij hun geleerd heeft, maar hij schakelt zich zelf uit. Eigenlijk behandelen ze hem als een valschen apostel, wanneer ze uit de genade, waarin hij ze riep, terugkeeren naar de wet, maar die gevolgtrekking maakt hij niet; gij doet mij geen onrecht, zegt hij. Integendeel, hij wil hen prijzen, want zij hebben zijn hart gewonnen door de wijze, waarop ze hem en zijn boodschap, indertijd hebben ontvangen. Dat was inderdaad iets groots geweest. Zij waren Grieken, schoonheidsaanbidders. Ze stelden zich hun goden voor

als volmaakt in schoonheid, en die tot hen kwam als een bode van de goden, moest hen aantrekken door zijn uiterlijke verschijning. En nu kwam daar een man tot hen die op hun Grieksch gemoed in het geheel geen indruk maakte. De tegenwoordigheid des lichaams was zwak. Welsprekendheid, bij hen zoo hoog geacht, bezat hij niet: zijn rede was verachtelijk (2 Kor. 10:10). Daar kwam nog bij, dat hij ziek was, toen hij tot hen kwam. Dat alles was een beproeving voor hen. Niet: mijn verzoeking, die in mijn vleesch geschiedde, zooals de Statenvertaling zegt, maar: uw beproeving in mijn vleesch. Zij werden beproefd, op de proef gesteld, door wat in zijn vleesch geschiedde. Wanneer de onbekende God zulk een geringen bode zond als Paulus was, zoo moesten zij, heidensche Grieken wel oordeelen, dan betekende die God toch zeker ook niet veel. Maar de boodschap van genade, die hij hun bracht, heeft hen zoo getroffen, dat ze den bode niet hebben veracht noch verfoeid, maar ze hebben hem aangenomen als een boodschapper van God. We moeten hier het woord angelos niet weergeven door engel. Het woord beteekent een boodschapper, onverschillig of het een aardsche of een hemelsche bode is, en wat wisten zij, heidenen, van Gods engelen? Zij hebben Paulus aangenomen als een boodschapper van God, met zooveel blijdschap haast, alsof hij zelf Christus Jezus was, dien hij hun predikte.

Hij geeft hun getuigenis, dat ze, zoo dat mogelijk was, hun oogen wel hadden willen uitgraven en aan hem geven. De laatste uitdrukking schijnt aan te duiden, dat Paulus, toen hij in Galatië was, aan een ernstige oogziekte heeft geleden. Paulus is immers ook in Damaskus reeds drie dagen blind geweest, en het is mogelijk, dat de doorn in het vleesch, de engel des satans, die hem met vuisten sloeg (2 Kor. 12:7), een oogkwaal is geweest. Dat doet intusschen niet veel ter zake; zooveel is zeker, dat de Galatiërs de proef, waarop ze gesteld werden, glansrijk hebben doorstaan. Zulk een zwak, onaanzienlijk man aannemen als een boodschapper van God, dat konden ze alleen, omdat ze de boodschap verstaan hadden. Zij waren gelukkig geworden door de prediking en hadden zich verblijd over den prediker.

Waar is dan nu die gelukkig-achting gebleven? Toen was Paulus hun een boodschapper van God; nu is hij nauwelijks een apostel meer; ze neigen er toe, om die aanklacht van de valsche broeders te gelooven. Waarom? Omdat hij hun de waarheid heeft gezegd, omdat hij waar jegens hen geweest is. Hij schijnt het hun al eerder te hebben gezegd, dat ze op een verkeerden weg waren; ze hebben het hem kwalijk genomen en dat gaf hem aanleiding tot het schrijven van den brief.

Die valsche broeders toonen zeer veel ijver voor de Galatiërs, maar het is een verkeerde ijver. Zij willen de Galatiërs uitsluiten. Niet, zooals in

de Statenvertaling staat: zij willen ons uitsluiten, maar: zij willen u uitsluiten. Dat is het ernstige: wanneer de valsche broeders het pleit winnen, dan zullen de Galatiërs uitgesloten zijn uit de gemeenschap, waarin Paulus hen heeft gebracht. Tot de gemeente, die het lichaam van Christus is, zullen ze dan niet meer behooren. Op zijn best zullen ze nog mee kunnen doen met de Joodsche Pinkstergemeente, maar nog grooter is het gevaar, dat ze geheel op het standpunt der Farizeërs komen te staan en gerechtvaardigd willen worden door de wet (hoofdst. 5:4). En dan kunnen de Galatiërs over hen ijveren, en hebben de valsche broeders de voldoening, dat ze weer zooveel aanhangers meer hebben gekregen.

Ijveren in het goed op de rechte wijze is goed; laten de Galatiërs het te allen tijde doen, niet alleen in Paulus' tegenwoordigheid, maar ook in zijn afwezigheid. Maar dan moet het een ijver Gods wezen, zooals de ijver, waarmee Paulus over de Korinthiërs ijverig was (2 Kor. 11:2).

(Men kan hier in plaats van ijver ook jaloerschheid vertalen. Het betoog blijft daarbij vrijwel hetzelfde. Wie met jaloerschheid waakt - zij het ten goede of ten kwade - wordt ijverig en spant zich in).

De Galatiërs zijn Paulus' kinderen, zijn kindertjes, en hij voelt zoo sterk de ouderliefde tot deze zijn geestelijke nakomelingen, dat hij zich hun moeder noemt, die nog eenmaal voor hen geboorteweeën lijdt. Bij de Korinthiërs noemt hij zich de vader (1 Kor.4:15); hier is de uiting van zijn liefde voor de geloovigen, die hij tot Christus heeft gebracht, nog sterker: hij is hun moeder. En die liefde zoekt zich zelf niet; ze zoekt het heil van haar kindertjes.

Christus moet in hen gevormd worden, Christus moet in hen zijn, en dan zullen zij ook het beeld van Christus vertoonen. Maar dat kan alleen, indien zij in de genade blijven, en niet terugkeeren naar de eerste beginselen der wereld.

* * * * *

Abrahams zonen

Galaten 4 :20-31.

Ik wilde echter, dat ik nu bij u tegenwoordig was en mijn stem mocht veranderen, want ik ben twijfelmoedig over u. Zegt mij, gij die onder de wet wilt zijn: hoort gij de wet niet? Want er is geschreven, dat Abraham twee zonen had, een uit de dienstmaagd en een uit de vrije. Maar die uit de dienstmaagd is in overeenstemming met het vleesch verwekt, die uit de vrije echter door de belofte. Dat is een allegorie, want deze zijn twee verbonden (S 1 + de) het eene van den berg Sinai tot slavernij barend, hetwelk is Hagar. Hagar nu is Sinai, een berg in Arabië, en komt overeen met het Jerusalem van nu, want zij is met haar kinderen in slavernij. Maar Jerusalem bovenaan is vrij welke onze moeder is. (S- welke is; S2 en A + ons aller). Want er is geschreven: Wees vroolijk, onvruchtbare, die niet voortbrengt; barst los en roep, gij die geen weeën hebt, want de kinderen der eenzame zijn vele, meer dan van die den man heeft. Gij (A wij) echter, broeders, zijt als Izaäk kinderen van belofte. Maar zooals toen de naar het vleesch geborene den naar den geest (geborene) vervolgde, zoo ook nu. Maar wat zegt de Schrift? Werp de dienstmaagd (A deze) uit en haar zoon, want de zoon der dienstmaagd zal geenszins erven met den zoon der vrije. Daarom, broeders, wij zijn niet kinderen van een dienstmaagd, maar van de vrije.

"Hetgeen dingen zijn, die andere beduiding hebben", zegt de Statenvertaling in vers 24. "Dat allegoriseert", zegt het Grieksch met het werkwoord *allègoreoo*. Het is dus een allegorie. Een allegorie is een zinnebeeldige voorstelling, die eenigen tijd volgehouden wordt. Zoo zou men wat in Hebreëen over Melchizedek gezegd wordt, eveneens een allegorie kunnen noemen. Hier gebruikt Paulus de geschiedenis van Hagar en Ismaël, Sara en Izaäk als zinnebeeldige voorstelling van wat hij te zeggen heeft aan de Galatiërs over de valsche leer, waartoe zij verleid worden.

Het is wel eigenaardig. Wij zouden niet op de gedachte komen om in Ismaël een beeld te zoeken van geloovigen uit de heidenen, die op een verkeerden weg zijn gekomen en in Izaäk een beeld van geloovigen, die hun plaats verstaan. Maar Gods Geest leidt Paulus om zoo te schrijven als hij doet, en we zien dus, dat de geschiedenis van Hagar en Sara typische betekenis heeft.

De Schrift geeft ons wel vaker typen te zien, waar wij ze niet zouden zoeken. Zoo is in Rom. 5 Adam een type van Christus. Zoo geeft Melchizedek, wiens geschiedenis in Gen. 14 drie verzen beslaat en die verder nog eenmaal wordt genoemd in Ps. 110, aan den schrijver van den brief aan de Hebreëen aanleiding tot een uitvoerige uiteenzetting over het hoogepriesterschap van Christus.

Maar dat de Heilige Geest zulke typen aanwijst in de geschiedenissen der Schrift geeft ons nog geen recht om alle geschiedenissen tot typen te maken, en vooral niet om uit onze zelfgekozen typen leeringen te trekken, die in strijd zijn met de duidelijke

uitspraken van de Schrift. Wij moeten ten zeerste voorzichtig zijn met onze typologie, opdat we niet op een dwaalspoor geraken.

Paulus heeft, toen hij tegenwoordig was bij de Galatiërs, veel blijdschap van hen ondervonden. Toen waren ze ijverig in het goede. Dat zijn ze thans niet meer, en daarom zou hij gaarne nu bij hen tegenwoordig zijn. Dan zou hij zijn stem veranderen; dan zou hij niet zoo vriendelijk tot hen spreken als hij zoeven deed, maar hij zou streng tegen hen optreden. Hij kan echter niet tot hen gaan en kan hen niet anders bereiken dan door een brief, en wij mogen zeggen, dat dit een beschikking van God was; de brief werd bewaard en spreekt ook tot ons; het mondelinge woord zou alleen tot de Galatiërs hebben gesproken.

"Zegt mij, gij die onder de wet wilt zijn, hoort gij de wet niet?" Twee beteekenissen heeft hier het woord wet; de som van al de geboden die God aan Israël heeft gegeven, wordt de wet genoemd, waarbij nog wel eens mag worden opgemerkt, dat de tien woorden van Ex.20 en Deut. 5 nergens afzonderlijk als de wet worden aangeduid. Het geheel is Gods wet; niet de tien woorden van Deut. 10:4. Maar de wet, zoo wordt ook het geheele boek van Mozes genoemd, de vijf boeken, die ook nu nog bij de Joden de thora, de wet, heeten. Zelfs heet in het Bijbelsche spraakgebruik het geheele z.g. Oude Testament wel de wet. Hoort gij de wet niet? wil dus zeggen: Hoort gij niet, wat geschreven staat?

Gelijk de apostel dan ook verder gaat. "Want er is geschreven, dat Abraham twee zonen had." En dan herinnert Paulus aan de geschiedenis van Abrahams huis, zooals ze in Gen. 16 beschreven wordt. Aan Abraham is een zoon beloofd, en hij moet wachten. Sara, wier naam in de belofte nog niet genoemd was, wordt ongeduldig, en stelt voor, dat Abraham haar dienstmaagd Hagar tot bijvrouw zal nemen. Omdat Hagar een slavine van Sara is, zal het kind van Hagar dan voor een kind van Sara gerekend worden. Abraham gaat op het voorstel in, Hagar wordt zijn bijvrouw en Ismaël wordt geboren. Maar veertien jaren later, wanneer alle kans op vaderschap en moederschap voorbij is, dan wordt Izaäk geboren, de zoon der belofte.

Ismaël, zoo zegt Paulus, is geboren in overeenstemming met het vleesch. We moeten dat woord vleesch niet verkeerd verstaan. Er is hier geen sprake van voldoen aan de lusten van het vleesch; integendeel: bij Abraham en bij Sara leefde in de geschiedenis met Hagar maar één begeerte: dat Gods belofte aan Abraham vervuld zou worden. Dat scheen toch een zeer geestelijke gezindheid, en toch was het in overeenstemming met het vleesch; dat wil zeggen: het was niet de vrucht van het geloof van Abraham en Sara maar van hun gedachtengang; hun redeneering als gewone menschen. Het geloof vertrouwt alles aan God toe, niet alleen de

uitkomst, maar ook den weg, die tot de uitkomst leidt. En het is dikwijls onze fout, zoowel in ons eigen leven als in onze houding ten opzichte van het wereldgebeuren, dat wij wel de uitkomst van God verwachten, maar dat wijzelf den weg kiezen. Wij gelooven dan nog wel, maar toch werkt onze natuurlijke mensch. Zoo was het met Abraham. Het was geen daad van geloof, dat hij Hagar tot vrouw nam, en dus was het een daad van den natuurlijke mensch, van het vleesch, al deed hij het juist, omdat hij geloofde, dat hij een zoon zou hebben.

Het geloof kan wachten. En toen de tijd kwam, heeft Abraham geloofd. Izaäk is geboren door de belofte, uitsluitend door de belofte, doordat Abraham en Sara geloofden, dat Gods belofte vervuld zou worden, toen het naar den mensch onmogelijk was.

Van Abrahams geloof in dezen wordt gesproken in Rom.4. Hij heeft zijn eigen lichaam aangemerkt - het woord niet komt in het Grieksch niet voor; hij heeft er dus wel aan gedacht - dat alreede verstorven was; hij heeft aangemerkt, dat de moeder, in Sara, verstorven was. Met die feiten voor oogen heeft hij geloofd, dat God machtig was te doen wat Hij beloofd had. Dat is geloof.

En dat geloof leefde ook In Sara. Ze mag dan, evenals ook Abraham, eerst gelachen hebben in ongeloof, maar de Schrift vertelt ook van haar geloof. "Door het geloof heeft ook Sara zelf kracht ontvangen om zaad te geven, en boven den tijd haars ouderdoms heeft zij gebaard, overmits zij Hem getrouw heeft geacht, die het beloofd had" (Hebr. 11:11). Zoo is Izaäk geboren door de belofte, terwijl Ismaël geboren is in overeenstemming met het vleesch. En dat nu allegoriseert, zegt Paulus. Deze zijn twee verbonden.

Het is openbaar, dat in den ouden tijd, toen er nog geen boekdrukkunst was, de mannen die afschriften van de Schrift maakten, moeite hebben gehad met deze allegorie, want ze wijken op drie belangrijke punten van elkaar af. En dat is ook geen wonder, want uit de geschriften van Augustinus, Athanasius en andere kerkvaders, die in den tijd van de drie oudste bekende handschriften leefden, blijkt duidelijk, dat men toen reeds het evangelie van Paulus niet meer wist te onderscheiden van dat der besnijdenis. Daardoor lieten men er niet op, waar Paulus het heeft over Israël en waar over de heidenen, en daardoor konden ze er licht toe komen, een uitdrukking anders te schrijven dan er stond in het afschrift, waarvan zij overschreven. We mogen dankbaar zijn, dat de drie handschriften samen ons toch duidelijk laten zien, wat Paulus heeft geschreven.

Deze zijn de twee verbonden, zegt de Statenvertaling. Het Alexandrijnsche en het Vatikaansche handschrift hebben hier: twee

verbonden, zonder het woordje de. Het Sinaitische had eerst: de twee verbonden, maar een corrector, die zooals te zien is, alles nauwkeurig heeft nagegaan, heeft het woord de geschrapt.

Het maakt groot verschil, of we lezen: twee verbonden of: de twee verbonden. Als er moet staan: de twee verbonden, dan denken we onwillekeurig aan de twee verbonden, die in Jer. 31: 31-34 en in Hebr. 8:8-12 in één adem worden genoemd: het oude verbond met Israël bij Sinai, en het nieuwe verbond met Israël in Christus, dat van kracht zal zijn gedurende de duizendjarige Christusregeering. Moet er staan: twee verbonden, zonder het aanwijzende de, dan kunnen we nagaan of er ook aan andere verbonden moet worden gedacht. En waar nu de drie oude handschriften in hun oorspronkelijken vorm de weglaten en ook de nieuwe uitgaven van de Grieksche Schriften het niet hebben, daar is het wel zoo goed als zeker, dat er moet staan: Deze zijn twee verbonden. Te meer omdat de tekst wel naar Sinai wijst, maar niet naar het nieuwe verbond met Israël. De tekst van den Galatenbrief wijst naar het verbond met Abraham, dat ouder is dan de wet. Het is als in hoofdstuk 3:17. "Het verbond, dat te voren door God bevestigd is op Christus, wordt door de wet, die na vierhonderd en dertig jaren gekomen is, niet krachteloos gemaakt, om de belofte niet te doen".

We hebben in de twee vrouwen van Abraham de typen van het verbond van Sinai en van het verbond met Abraham.

Het eene verbond is dat van den berg Sinai, en dat verbond brengt kinderen voort, die slaven zijn. Hagar was slavine; toen ze Sara ontvluchtte, werd ze door den engel des Heeren teruggezonden. Haar zoon is een slaaf, al is het waar, dat Abraham later aan moeder en zoon de vrijheid heeft gegeven. Het verbond der wet bracht Israël in een toestand, die in niets verschilde van den toestand van een slaaf, zegt Paulus in 4:1. De wet eischt gehoorzaamheid en dreigde met den vloek.

Hagar is Sinai, een berg in Arabië, zoo gaat Paulus voort, en komt overeen met Jerusalem, dat nu is, want dat Jerusalem is met haar kinderen in de slavernij van de wet.

Tot zoover gaat de eene helft van de allegorie, die duidelijk wordt uitgesproken. Nu zouden we gaarne de andere helft ongeveer zoo lezen: maar Sara is dat en dat, en komt overeen met dat en dat. Maar zoo eenvoudig is het ons niet gegeven. Paulus zegt alleen: Jerusalem bovenaan is vrij, welke onze moeder is.

Met onze moeder is natuurlijk Sara bedoeld, want de tegenstelling is tusschen de dienstbare en de vrije. Is Hagar de dienstbare, dan is Sara de vrije. En die vrije vergelijkt Paulus, met het Jerusalem bovenaan.

Men vertaalt gewoonlijk: Jerusalem, dat boven is, en die vertaling is niet verkeerd. Maar dan moeten we op onze hoede zijn. Van een hemelsch Jerusalem wordt gesproken in Hebr. 12. Gij geloovige Joden zijt niet gekomen tot Sinai, maar tot het hemelsche Jerusalem en de vele duizenden der engelen, tot de algemeene vergadering en de gemeente der eerstgeborenen, tot God den Rechter en tot den Middelaar des nieuwen verbonds. Uit deze uitdrukkingen blijkt, dat daar gesproken wordt over dingen, die de Hebreëen alleen nog maar door het geloof deelachtig zijn, die eerst in de toekomst openbaar worden. In. Openb. 21:2 en 10 aanschouwt Johannes het nieuwe, heilige Jerusalem, dat uit den hemel nederdaalt, dat hemelsch van aard is, maar zijn plaats op aarde heeft, zooals verder in Openb. 21:11 tot 27 beschreven wordt. Het hemelsche Jerusalem bestaat op dit oogenblik alleen in de gedachten van God en in het geloof van de Zijnen. Dat het een stad is, die tegenwoordig ergens daarboven bestaat, zegt de Schrift niet, of het moest zijn hier in Gal. 4:26. Maar indien hier gesproken wordt van een Jerusalem, dat nu boven is, dan gaat de allegorie van Hagar en Sara verloren.

Ik geloof, dat wij het ons anders moeten denken. Jerusalem in Palestina wordt door den apostel genoemd Jerusalem, dat nu is. Wanneer hij dat in tegenstelling had willen brengen met het Jerusalem, dat boven is, dan had hij het eerste het aardsche Jerusalem moeten noemen, of het Jerusalem, dat beneden is. Maar hij spreekt van een Jerusalem, dat nu is, en de tegenstelling daarvan is een Jerusalem in de toekomst of in het verleden. Maar het gaat hier niet over een toekomstig verbond, dat vergeleken zou kunnen worden met een toekomstig Jerusalem, maar over het verbond met Abraham, dat ouder is dan dat van Sinai en dat dus vergeleken kan worden met een Jerusalem in het verleden. En dat geschiedt in den tekst inderdaad. Het woord *anoo*, dat hier door boven vertaald is, beteekent boven in tegenstelling met beneden, wanneer het gaat over de plaats. Maar het wordt ook gebruikt voor den tijd, en beteekent dan bovenaan op de lijst van de gebeurtenissen. Van den grondlegger van een geslacht zegt men in het Grieksch, dat hij *anoo* is in zijn geslacht, bovenaan, vooraan. De beweging, die als het de plaats betreft, van beneden naar boven is, wordt, waar het den tijd betreft, een beweging van hier naar een tijdpoint, dat verder terug ligt. Men kan dus ook vertalen: Jerusalem vooraan, of het vroegere Jerusalem. En de Schrift spreekt inderdaad van zulk een Jerusalem in verband met Abraham in Hebr. 11:9 en 10.

Abraham wilde in geen huis wonen; hij woonde in tenten, want hij verwachtte de stad, die fundamenten heeft, welker Kunstenaar en Bouwmeester God is. Abraham had reeds het oog op het nieuwe

Jerusalem, dat op de nieuwe aarde zal zijn, toen aan het oude Jerusalem als woonplaats der Israëlieten nog niet gedacht werd. Het Jerusalem, dat door het geloof aanschouwd wordt, is ouder dan het Jerusalem, dat met de oogen wordt gezien. Dat is onze moeder. Onze moeder kan hier in tegenstelling met Hagar geen andere zijn dan Sara. Sara, Izaäks moeder, typeert dat nieuwe Jerusalem, dat Abraham zag, gelijk Hagar, Ismaëls moeder, het Palestijnsche Jerusalem typeert.

Jerusalem is onze moeder. De lezing van deze woorden loopt in de oude handschriften nog al sterk uiteen. In het oorspronkelijke Sinaietische staat alleen: Jerusalem onze moeder. Het Vatikaansche schrijft: welke onze moeder is. Het Alexandrijnsche heeft: welke ons aller moeder is, en zoo is het ook door een latere hand veranderd in het Sinaietische. Welke lezing is nu de juiste? Typeert dat Jerusalem alleen onze moeder, wat in den mond van Paulus dan zou moeten beteekenen: de moeder van ons, Israëlieten? Of heeft Paulus geschreven: ons aller moeder, en bedoelt hij dus, dat Sara de moeder der geloovigen is, zoowel uit de heidenen als uit Israël?

Deze zelfde vraag doet zich op in vers 28. Staat daar met Alexandrinus, zooals het ook in de Statenvertaling staat: Wij, broeders zijn als Izaäk kinderen der belofte, wat dan van geloovige Joden zou gelden? Of moeten we met Vaticanus en Sinaieticus lezen: Gij, broeders, zijt kinderen der belofte, gij die uit de heidenen zijt?

Het zijn moeilijke vragen. Het nieuwe Jerusalem uit Openb. 21 en Hebr. 12 is een zuiver joodsche stad. Op de poorten staan de namen van de twaalf stammen Israëls; in de fondamente de namen van de twaalf apostelen des Lams, zoodat er voor Paulus en die met hem zijn geen plaats is in het nieuwe Jerusalem. Zij begeeren daar ook geen plaats, want zij hebben een plaats ontvangen onder de hemellingen, zooals de Efezerbrief vertelt. Wanneer hier in Gal. 4:26 gesproken wordt over het nieuwe Jerusalem van Openb. 21, dan moeten we niet lezen: ons aller moeder, maar: onze moeder, en ook niet in vers 28: Gij zijt kinderen der belofte, maar wij, geloovige Joden zijn dat.

Ik geloof, dat we hier moeten lezen: Gij zijt kinderen der belofte. Het gaat in dezen brief over de geloovigen uit de heidenen, dat zij niet tot de bedeeling van Sinai behooren. Zij behooren tot de bedeeling der belofte, zij zijn kinderen der belofte. Zij worden door Izaäk getypeerd, niet door Ismaël. Paulus spreekt er niet over, dat de geloovigen uit Israël zonen der vrije zijn en niet zonen der dienstmaagd, maar de gelovigen uit de heidenen waren in gevaar, dat ze slaven der wet werden, slaven van Sinai en dus zonen van Hagar. Neen, zegt Paulus tot hen. Gij zijt vrij, gij zijt zonen van de vrije; niet Hagar, maar Sara is uw moeder: Gij zijt kinderen der belofte.

En daarom is het ook zeer waarschijnlijk, dat we moeten lezen: ons aller moeder, en niet: onze moeder. Het Jerusalem, waarvan Sara de type is, dat is het Jerusalem, waarnaar Abraham uitzag. En Abrahams uitzicht gaat verder dan naar het Joodsche nieuwe Jerusalem van Openb. 21. Abraham is de vader der gelovigen. Hij is volgens Rom. 4:11-13 de vader van allen, die gelooven, in de voorhuid zijnde, en de vader van allen uit de besnijdenis, die wandelen in de voetstappen van zijn geloof. Abraham is een erfgenaam der wereld, voor hij een erfgenaam van Kanaän is. Abraham is door het geloof ons aller vader, en Sara, die met hem gelooft heeft, is door datzelfde geloof ons aller moeder. Zoo typeert Sara het Jerusalem, waarnaar Abraham uitzag; zoo typeert ze de aanneming tot zonen door het geloof in Christus, zoowel van heidenen als van Joden.

Sara, de onvruchtbare, krijgt vele kinderen, ook in den tijd, dat Israël ter zijde is gesteld. Israël is gedurende deze bedeling onvruchtbaar, maar dat is voor een tijd; de smaad van haar weduwschap wordt van haar weggenomen, als de bruiloft des Lams komt. Dan zal zij vele kinderen hebben. In den tijd, dat Israël getrouwd was, heeft ze Jehovah niet vele kinderen voortgebracht, want zij was een overspelige vrouw. De eenzame heeft veel meer kinderen. De Galatiërs en ook wij behooren tot de vele kinderen der eenzame.

Zinnebeeldige taal, maar voor den Bijbellezer doorzichtig genoeg. Wij moeten leeren verstaan, dat wij tot de bedeeing der belofte behooren en niet tot de bedeeing der wet.

En nu verder typeert de geschiedenis van Ismaël en Izaäk den toestand, waarin de Galatiërs verkeerden. Toen vervolgde de naar het vleesch geborene den zoon der belofte. De zoon der slavin wilde in Abrahams huis de eerste blijven, de erfgenaam worden. Maar de Schrift zegt: Werp de dienstmaagd uit en haar zoon. Het zijn in Genesis woorden van Sara (Gen.21:10). Dat woord was kwaad in de oogen van Abraham, maar God bevestigde Sara's woord en zeide: In Izaäk zal u het zaad genoemd worden. Want niet de kinderen des vleesches zijn kinderen Gods, maar de kinderen der belofte worden voor het zaad gerekend (Rom. 9:7,8).

Ismaël vervolgde Izaäk, zoo geschiedt ook nu, zegt Paulus. Zij, die uit de werken der wet gerechtvaardigd willen worden, zijn vijandig tegen wie in de vrijheid staan. De valsche broeders uit de farizeërs stonden Paulus tegen, overal waar zij konden. De geloovige Joden, die allen ijveraars waren voor de wet, riepen van Paulus: Weg van de aarde met zulk een. En wanneer de Galatiërs in de leer van Paulus blijven, dan zullen ook zij vervolgd worden, want het vleesch staat den geest tegen.

Maar de zoon der dienstmaagd erft niet met den zoon der vrije. Paulus zegt niet, dat zijn tegenstanders verloren zullen gaan, maar ze zullen niet mee erven. Zijn ze knechten, dan krijgen ze het loon van den knecht, maar de erfenis is voor den zoon.

Daarom, broeders, wij zijn niet kinderen der dienstmaagd, maar der vrije; niet van Hagar, maar van Sara. Wij behooren niet tot het Jerusalem, dat nu is, en in de slavernij van de wet verkeert, wij behooren tot de stad, waarnaar Abraham uitzag, het vrije.

Het is noodig, bij deze allegorie op te merken, dat er ook een gehoorzamen van de wet bestaat, dat geheel naar den wil van God is. Christus heeft de wet van Mozes in alle deelen gehouden, zoodat Hij tot Zijn vijanden kon zeggen: Wie van u overtuigt mij van zonde? Zacharias en Elisabeth wandelden in alle geboden en rechten des Heeren, onberispelijk. De geloovigen van den ouden dag worden steeds rechtvaardigen genoemd. Ze hadden de wet lief. Een lofzang op de wet als de 119de Psalm is volstrekt niet in strijd met wat Paulus tot de Galatiërs zegt. Een geloovige Israëliet, ook in de Joodsche brieven van het z.g. Nieuwe Testament wordt beoordeeld naar zijn werken. Wanneer de schrijver van den brief aan de Hebreëen zijn lezers in hoofdstuk zes ernstig heeft gewaarschuwd, dan vervolgt hij "Geliefden, wij verzekeren ons aangaande u betere dingen. Want God is niet onrechtvaardig, dat Hij uw werk zou vergeten". De wet is aan geloovig Israël gegeven als levensregel. Wie de wet gehoorzaamt, zijn loon zal zijn in de hemelen (Luk. 6:35). Het evangelie der besnijdenis handhaaft de wet, niet ter rechtvaardiging, maar ter heiliging.

Maar het evangelie der voorhuid, dat aan Paulus toebetrouwd is, maakt den slaaf der zonde, den slaaf der afgoden, den slaaf ook der wet, tot een volwassen zoon van God, omdat hem de gerechtigheid van Christus toegerekend wordt. En zulk een zoon is vrij. Hij wordt niet onder een wet gesteld, ook niet onder de wet, die God aan Israël gaf; van hem wordt verwacht, dat hij den wil van zijn Vader kent en doet. De wet kan heerlijke dienstknechten van God kweken; de genade maakt den zondaar tot een vrijen zoon.

* * * * *

Wet of geloof

Galaten 5:1-12.

Tot vrijheid maakt Christus ons vrij. Staat dan vast en wordt niet opnieuw onderworpen onder een juk van slavernij. Ziet, ik Paulus zeg u, dat zoo gij besnijdt, Christus u niet baten zal. En ik betuig opnieuw ieder mensch, die besneden wordt, dat hij een schuldenaar is, de geheele wet te doen. Gij hebt Christus buiten werking gesteld, al wie in de wet gerechtvaardigd worden; van de genade valt gij uit. Want wij wachten in den geest, uit het geloof de hoop van de rechtvaardigheid. Want in Christus Jezus is noch besnijdenis tot iets bij machte, noch voorhuid, maar geloof, door liefde werkende. Gij liept wel; wie hindert u, overtuigd te worden tot de waarheid? Dit overtuigen is niet uit Hem, die u roept. Een weinig zuurdeesem zuurt het geheele deeg. Ik heb vertrouwen op u in den Heer, dat gij niet anders zult bedoelen; wie u echter verontrust, zal het vonnis dragen, wie hij ook zij. Ik echter, broeders, indien ik nog besnijdenis predik, wat word ik nog vervolgd! Dan is de ergernis van het kruis van Christus buiten werking gesteld. Zij behoorden zich af te houden, die u onrustig maken.

"Tot vrijheid maakt Christus ons vrij. Staat dan vast". De Statenvertaling voegt deze gedeelten samen tot één zin: "Staat dan in de vrijheid, tot welke ons Christus vrijgemaakt heeft", waarbij alleen kan worden opgemerkt, dat de voltooidde vorm: heeft vrijgemaakt, beter kan worden vertaald door den onvoltooiden vorm: maakt vrij. In het Grieksch staat hier een vorm van het werkwoord, waardoor alleen het feit aangeduid wordt, zonder dat aan den tijd wordt gedacht. Wij duiden dat in onze taal aan door den tegenwoordigen tijd: Christus maakt vrij. Dat is zoo in het verleden, het heden en in de toekomst.

Het is eigenaardig, hoe verschillend deze eenvoudige zin door de vertalers weergegeven wordt. De Leidsche vertaling schrijft: "Christus maakt ons volkomen vrij". Van Tichelen: "Om vrij te blijven zijn wij door Christus vrijgemaakt". Tekst en Uitleg: "Tot vrijheid heeft Christus ons vrijgemaakt". Voorhoeve: "In de vrijheid heeft Christus ons gesteld, ons vrijgemaakt hebbende". De lezer ziet, dat er bij zijn, die gedachten toevoegen of weglaten. De eenvoudige vertaling is: "Tot vrijheid maakt Christus ons vrij". Van Tichelen heeft de gedachte goed weergegeven, al vertaalde hij niet letterlijk. Christus maakt ons vrij tot vrijheid. Dat is geen pleonasme; daarmee wordt niet twee maal hetzelfde gezegd. Neen, Christus maakt ons vrij, opdat we vrij zouden zijn; niet opdat we, nadat Hij ons vrijgemaakt heeft, opnieuw onder de slavernij van een ander zouden komen.

Dat was het immers, waardoor de Galatiërs werden bedreigd: dat ze, door Christus vrijgemaakt, nu onder de slavernij van de wet zouden komen. Paulus ontziet zich niet, Gods wet een juk der slavernij te noemen. Petrus doet dat trouwens ook. "Nu dan, wat verzoekt gij God om een juk op den hals der discipelen te leggen, dat noch onze vaders, noch wij

hebben kunnen dragen?" (Hand. 15:10). De wet is een juk der slavernij voor den Jood, wanneer hij ze wil gebruiken tot zijn rechtvaardiging. Zij is het dubbel voor den heiden, aan wien ze niet is gegeven. Wanneer de Jood de wet gebruikt, zooals God ze hem heeft gegeven, als een pedagoog, een jeugtleider, die in den dienst van den Vader de zwakke schreden van het kind leidt, dan is ze geen juk; dan kan men zelfs leeren, dien jeugtleider lief te hebben. Maar voor de Galatiërs bestaat die jeugtleider niet eens.

"Ziet, **ik** Paulus zeg u". De klemtoon ligt hier sterk op ik. Paulus stelt zich met al zijn apostolisch gezag tegenover de valsche broeders, die de Galatiërs onder het juk van de wet willen brengen. Ik Paulus zeg u, dat zoo gij besnijdt, Christus u niet baten zal. Dan hebt gij aan Christus niets meer.

Het is wel sterk. De besnijdenis is door God aan Israël gegeven, en een heiden kon door besnijdenis in Israël worden ingelijfd (Exod.12, Num.9). Dat is zoo en dat blijft zoo. Maar Paulus lijft de geloovigen uit de heidenen ook niet bij Israël in. Hij maakt ze in Christus tot een nieuw lichaam, de gemeente, waarin niet is Jood en Griek. Wanneer de Galatiërs de besnijdenis aannemen, dan zeggen ze daarmee, dat ze niet behooren tot het lichaam van Christus; dan doen ze, alsof Christus niet bestaat.

Daar komt nog iets bij. De Farizeesche broeders leeren hun: "Indien gij niet besneden wordt naar de wijze van Mozes, kunt gij niet gered worden". Maar de Galatiërs moeten het weten, dat de wet één is. Men kan niet kiezen, welke geboden men wel, en welke men niet zal houden. "Wie de geheele wet zal houden en in één zal struikelen, die is schuldig geworden aan allen", zegt Jakobus tot Israël (2:10). Paulus zegt het evenzoo. Wanneer de Galatiërs de besnijdenis aannemen, maken ze zich tot Israëlieten, en dan zijn ze schuldig, de geheele wet te doen. Laten ze toch bedenken, dat rechtvaardiging uit de wet niet kan samengaan met genade.

Wet en genade kunnen wel samengaan. Ze gaan samen in de prediking van Christus (Matth. 5:17 -20), ze gaan samen in de prediking van de twaalf en in hun brieven aan Israël. Maar dat Israël de wet houdt is iets anders, dan dat Israël door het houden van de wet gerechtvaardigd zou worden. Kon de wet ons rechtvaardigen, dan heeft Christus geen beteekenis meer. Ge stelt Christus buiten werking.

Christus is u ijdel geworden, zegt de Statenvertaling, ijdel in de beteekenis van ledig, zonder inhoud. Hij beteekent niets meer voor u. Los zijt ge geworden van Christus, zegt Tekst en Uitleg. Gij zijt verwijderd van Christus, zegt Van Tichelen. Gij zijt van elken zegen, die in Christus is, beroofd, zegt Voorhoeve. Geheel losgemaakt van Christus zijt gij, zegt de Leidsche Vertaling.

Het Grieksche woord *katargeo*, dat hier gebruikt wordt, is niet gemakkelijk in het Nederlandsch weer te geven. Geheel ontwerpen, zou de letterlijke vertaling zijn, maar dat blijft onverstaanbaar. Geheel buiten werking stellen, is de bedoeling. Onze Statenvertaling geeft het wel twintig maal weer door: te niet doen. Rom.3:31 luidt daar: "Doen wij dan de wet te niet door het geloof?" We moeten daarbij niet denken aan het vernietigen van de wet, want de wet blijft wel bestaan, maar ze wordt voor den geloovige buiten werking gesteld. Hier in Gal. 5 wordt door hen, die in de wet hun rechtvaardiging zoeken, Christus buiten werking gesteld; ze doen, alsof ze wel buiten het werk van Christus kunnen. Van de genade vallen zij uit.

Laten we Paulus hier toch niet iets anders laten zeggen dan hij zegt. Hij zegt volstrekt niet, dat de Galatiërs, wanneer ze zich laten besnijden, voor eeuwig verloren zullen gaan. Maar zij vallen uit van de genade. Wanneer Paulus zijn evangelie wil kenschetsen, dan gebruikt hij het woord genade. De gemeente, het lichaam van Christus, leeft uitsluitend door genade. Dat heeft Paulus duidelijk gemaakt in den Romeinenbrief; dat herhaalt hij in Galaten. Wanneer nu iemand zijn heil zoekt in de werken der wet, dan behoort hij niet meer tot de sfeer der genade en hij komt terecht in een andere sfeer. Hij komt bij Israël en heeft zijn lot met Israël. Houdt hij dan de wet, dan is hij een rechtvaardige en zal hij in de toekomstige eeuw de aarde erfelijk bezitten (Ps.37). Dat is ook een genade, maar het is niet de genade, waarvan Paulus spreekt. En houdt zoo iemand de wet niet, dan komt hij onder den vloek van de wet, en ontvangt hij de rechtvaardigheid, die Christus verworven heeft, pas aan het einde der eeuwen (1 Kor.15:20-28).

Gij valt uit van de genade. Wat heeft dit ernstige woord van Paulus ons te zeggen? Er is wel niemand onder ons, die er aan denkt, zich te laten besnijden, en oppervlakkig beschouwd, zouden wij alles, wat in den Galatenbrief van de besnijdenis wordt gezegd, wel kunnen overslaan. De Christenheid is echter niet zoo vrij van de besnijdenis, als ze wel schijnt. Ze heeft het uitwendige teken niet van Israël overgenomen, maar wel volgens haar eigen zeggen, de beteekende zaak. Het formulier van den kinderdoop zegt: "God heeft voormaals bevolen de kinderen te besnijden, hetwelk een zegel des verbonds en der gerechtigheid des geloofs is. Dewijl dan nu de doop in de plaats der besnijdenis gekomen is, zoo zal men de kinderen doopen". De Heidelbergsche Catechismus zegt in vraag 74: "De kinderen worden door den doop in de Christelijke kerk ingelijfd, gelijk in het oude verbond of testament door de besnijdenis geschied is, voor dewelke in het nieuwe verbond de doop ingezet is". De Geloofsbelijdenis zegt in art. 24, dat "God, afgedaan hebbende de besnijdenis, in de plaats

daarvan het sacrament des doops heeft verordend. Kinderen in Israël werden besneden op dezelfde beloften, die onze kinderen gedaan zijn. Wat de besnijdenis deed aan het Joodsche volk, dat doet de doop aan onze kinderen, hetwelk de oorzaak is, dat de heilige Paulus den doop noemt de besnijdenis van Christus."

Wie den eenigen tekst naleest, waarin de woorden: besnijdenis van Christus voorkomen, Kol. 2:11, ziet terstond, dat daar niet gesproken wordt over den waterdoop. "Gij zijt besneden met een besnijdenis, die *zonder handen* geschiedt, in het uittrekken van het lichaam des vleesches door de besnijdenis van Christus, zijnde met Hem begraven in den doop, in welken gij ook met Hem opgewekt zijt door het geloof der werking Gods, die Hem uit de dooden opgewekt heeft." Onze doop heeft dus plaats gehad, toen Christus begraven werd en weder opstond; onze besnijdenis heeft plaats gehad, toen Christus stierf en het lichaam des vleesches aflegde, niet het lichaam der zonden des vleesches; dat staat er niet in het Grieksch. Geestelijk zijn wij met Hem besneden en met Hem gedoopt; met Hem gestorven en begraven en opgestaan. Dat geschiedt "zonder handen". Ik gebruik dit woord uit Kol. 2 alleen, om te laten zien, op hoe zwakke gronden de leer berust, dat de doop in de plaats der besnijdenis gekomen is, zooals de belijdenisschriften beweren. Maar indien het waar is, dat de doop alleen in vorm, maar niet in wezen van de besnijdenis verschilt, dan heeft de Christenheid in haar doop de besnijdenis, waartegen Paulus in den Galatenbrief zoo sterk waarschuwt.

Doch al wil men niet erkennen, dat de Christenheid de besnijdenis heeft, dit is wel zeker, dat ze de wet heeft ingevoerd; niet de geheele wet, maar de tien woorden, "die God ons scherp doet prediken", zooals de Catechismus in vraag 115 zegt, en daarbij heeft ze sterk den nadruk gelegd op het sabbatsgebod. En de Christenheid vergeet, dat ze door zich onder dit deel van Gods wet te plaatsen, schuldig is de geheele wet te doen.

Het is in de kerken der hervorming niet zoo ver gekomen, dat men door de wet gerechtvaardigd wil worden, en men stelt volstrekt niet Christus buiten werking. Gode zij dank! In de belijdenis wordt het duidelijk uitgesproken, dat wij de vergeving der zonden en de gerechtigheid in Christus zoeken. Maar in de praktijk heeft dit stellen onder de wet ten gevolge, dat de genade niet verstaan wordt. Men is niet uitgevallen uit de genade, maar men verstaat de genade niet, waaronder men leeft. Waar men bij zich zelf nog maar een klein beginsel vindt van de gehoorzaamheid aan de wet, daar heeft men over het algemeen ook maar een klein beginsel van het bewustzijn, dat we vrede bij God hebben door onzen Heer Jezus Christus. Het blijft meer een hopen dan een blij bezitten. Het evangelie van Paulus luidt: We zijn gerechtvaardigd uit het geloof, en

in dat geloof hebben we vrede. De geloovige beoordeelt zijn vrede niet naar zijn gehoorzaamheid aan de wet. Goede werken zijn bij hem, zoals we straks zullen zien, de vrucht, maar louter genade is de wortel en die genade draagt de vrucht.

De gerechtigheid van Christus wordt ons toegerekend. Wij zijn gerechtvaardigd om niet, gratis, te geef, zoals er letterlijk staat in Rom. 3:24. Wij zijn echter nog geen rechtvaardigen. Rechtvaardiging bezitten we, maar rechtvaardigheid verwachten we nog. De hoop der rechtvaardigheid wachten we in den geest, uit het geloof. We rekenen er op en kunnen dus getroost wachten. Dat maakt ons zoo gelukkig. We zien in ons zelf zooveel zonde, maar we weten, dat we als zondaren gerechtvaardigd zijn. We bemerken, dat de zonde nog in ons woont, maar dat rooft ons onzen vrede niet, omdat God ons zegt, dat ze in ons wonen zal tot we verlost worden van dit lichaam des doods. Maar God leert ons het er voor houden, dat wij der zonde dood zijn en daardoor worden we ons bewust, dat we niet meer in de zonde leven. Daartoe is geen wet noodig: daartoe is alleen noodig het geloof. Het geloof, dat door de liefde werkt. Besnijdenis kan niets doen om ons tot zonen Gods te maken; onbesneden te zijn heeft evenmin eenige waarde. Het gaat geheel buiten het lichaam om, buiten alle ceremoniën en gebruiken, ook al zijn ze in een andere bedeeing door God ingesteld. In onze bedeeing is alleen het geloof tot iets bij machte, want het geloof werkt in de bewustheid van Gods liefde, in Christus geopenbaard, en van de wederliefde, die daardoor in onze harten gewekt is.

"Gij liept wel. Wie hindert u tot de waarheid overtuigd te worden? Deze overtuiging is niet uit hem, die u roept". De Statenvertaling heeft hier: "der waarheid gehoorzaam te zijn? Dit gevoelen is niet uit hem, die u roept", en alle vertalingen, die ik kon nazien, hebben in het zevende vers: gehoorzaam zijn, waarbij het vreemd aandoet, dat het woord gevoelen in het achtste vers van hetzelfde stamwoord komt. Moet in het zevende vers gehoorzamen staan, dan in het achtste vers gehoorzaamheid.

Maar dat moet er niet staan. Peithoo beteekent niet gehoorzamen, en beteekent ook niet prediken, zooals de Statenvertaling in Gal. 1:10 vertaalt, en peismonè beteekent ook niet gevoelen. Het woord peismonè komt maar eenmaal voor, maar peithoo zes en vijftig maal, en de beteekenis is dus wel na te gaan. Onze Statenvertaling heeft het door twaalf verschillende woorden weergegeven, wat natuurlijk niet goed is: een woord heeft geen twaalf verschillende beteekenissen. Het vaakst, twintig maal, hebben de vertalers de woorden vertrouwen of betrouwen gebruikt, bovendien negen maal verzekerd zijn. Voorts vier maal bewegen, twee maal vermanen, twee maal aanraden, drie maal overreden,

een maal prediken, twee maal tevreden stellen, vijf maal gelooven, drie maal gehoor geven, vier maal gehoorzaam zijn, een maal zich laten gezeggen. Deze lijst kan ons de beteekenis doen verstaan. Wanneer iemand ons zoo bepraat, dat wij toegeven of dat wij erkennen, dat wat hij wil, goed is, dan kunnen we zeggen, dat hij ons beweegt en aanraadt en overreedt en tevreden stelt, zooals twaalf maal vertaald is. Wanneer we ons zoo hebben laten bepraten, dan vertrouwen we, we zijn verzekerd, we gelooven, we geven gehoor, we laten ons gezeggen. Van de twaalf woorden, die de Statenvertaling gebruikt, geven tien dus wel ongeveer de gedachte weer, maar prediken deugt niet, en gehoorzaam zijn ook niet. Gehoorzamen doen we aan een bevel, en aan een bevel valt hier niet te denken. In alle andere gevallen is er sprake van overtuigd worden door hetgeen een ander zegt. Overtuigen en overtuigd worden; wanneer we concordant willen vertalen, gebruiken we deze twee woorden, naardat het Grieksch den bedrijvenden of den lijdenden vorm heeft. We lezen dus vers acht en negen: "Wie hindert u, tot de waarheid overtuigd te worden? Deze overtuiging, of beter nog: dit overtuigen is niet uit hem, die u roept".

De Galatiërs liepen wel, en daarbij denken we aan den wedloop, dien ze (hoofdst. 3:3) in den geest begonnen waren, maar nu kostte het moeite hen weer te overtuigen, zoodat ze tot de waarheid terugkeerden. Vermanen, aanraden, bepraten, overreden, alles deed Paulus om hen te overtuigen naar de waarheid toe. Maar er was een macht, die hen hinderde. Een ander had hen vermaand, bepraat, overreed, een ander had hen overtuigd, maar dat overtuigen was niet uit hem, die de Galatiërs geroepen had. Of Paulus bij: hem, die u roept aan zich zelf heeft gedacht of aan Christus, valt niet uit te maken; in elk geval kwam de roeping van Christus, ook als Paulus riep.

Een weinig zuurdeesem verzuurt het geheele deeg; een spreekwoord, dat Paulus ook in 1 Kor. 5:6 gebruikt. Wanneer het geheele deeg zuur geworden is, kan men het wegwerpen. Zuurdeesem is in de Schrift altijd beeld van het voortwoekerende kwaad (Ex. 12; Matth. 16; Luk. 12), en daarom moet ook de gelijkenis van het zuurdeesem in Matth. 13 en Luk. 13 niet gelezen worden als een beeld van het goede, dat door het koninkrijk Gods in de wereld wordt gebracht, naar van het kwade, dat door de menschen in het koninkrijk Gods wordt gebracht. Totdat het geheel gezuurd en dus verdorven was.

Gelijk het zuurdeeg zijn verdervend werk doet in het deeg, zoo doet de verkeerde leer van de farizeërs haar verdervend werk in de gemeente der Galatiërs. Paulus geeft de schuld aan de valsche broeders. Hij heeft in Christus nog vertrouwen in de Galatiërs, dat ze bij beter nadenken zullen terugkomen van hun dwaling. Zij bedoelen niet anders

dan Paulus. Zij bedoelen niet anders dan door genade behouden te worden zonder de werken der wet. Zij worden verontrust, in verwarring gebracht, door één persoon vooral, naar het schijnt, een vooraanstaande misschien; "hij zal zijn oordeel dragen, wie hij ook zij".

Die persoon schijnt van Paulus rondgestrooid te hebben, dat hij zelf de besnijdenis predikte. Die beschuldiging kon tegen Paulus ingebracht worden. Hij had te Lystra Timotheüs besneden (Hand. 16:3), den zoon van een Joodsche vrouw; hij leerde den Joden niet, dat ze hun kinderen niet zouden besnijden (Hand. 21). Hij oordeelde, dat in de gemeente de besnedenen besneden moesten blijven en de onbesnedenen onbesneden (1 Kor. 7:18). Maar dat was geheel iets anders dan wat deze leeraars wilden. Zij wilden de geloovigen uit de heidenen besnijden, en daar kwam Paulus tegen op met al de kracht, die in hem was: dat men de geloovigen uit de natiën onder de wet wilde stellen. Met de geloovigen uit de Joden was het iets anders; die waren onder de wet.

Een eigenaardig bewijs heeft Paulus, dat hij niet de besnijdenis predikt: hij wordt vervolgd. Wanneer iemand predikt, dat de mensch ook nog iets kan doen tot zijn redding, dan wordt hij niet vervolgd; de wereld wil wel hooren, dat ze zich verbeteren moet en verbeteren kan. Maar wanneer iemand predikt dat onze rechtvaardiging, onze heiliging alleen in het kruis van Christus is, dan oordeelt hij alles, wat uit den mensch is, dan ergert hij de wereld en hij wordt vervolgd. Het kruis van Christus en de besnijdenis van heidensche geloovigen sluiten elkaar uit.

Laten daarom zij, die door hun prediking van besnijdenis de geloovige Galatiërs in beroering brengen, zich niet alleen besnijden, laten ze zich geheel afhouden. Het is bijna, alsof Paulus met de besnijdenis spot, gelijk hij ook in Fil. 3:2 de besnijdenis een versnijding, een verminking noemt. Neen, hij spot niet met de besnijdenis, maar met de valsche broeders.

Hier eindigt het tweede gedeelte van den Galatenbrief. Hoofdstuk 1 en 2 gaf ons de tegenstelling Paulus-Petrus. Hoofdstuk 3:1 tot 5:12 de tegenstelling wet-belofte of wet-genade. Paulus heeft het duidelijk uiteengezet; nu is het de zaak van de Galatiërs, naar wien ze willen luisteren, naar Paulus of naar de broeders uit de sekte der farizeërs, die geloovig zijn geworden.

En eveneens is het onze zaak, of wij willen luisteren naar het evangelie van onvoorwaardelijke genade, dat Paulus ons predikt, of naar het evangelie, dat wet en genade vermengt, en dat in het geheel geen evangelie is.

* * * * *

Dienen door de liefde

Galaten 5:13-15.

Want gij werdt tot vrijheid geroepen, broeders; alleen geen vrijheid tot aanleiding voor het vleesch, maar dient elkander door de liefde. Want al de wet wordt in één woord volledig gemaakt, in dit: Gij zult uw naaste liefhebben als u zelf. Indien gij echter elkander bijt en opeet, ziet toe, dat gij niet door elkander verteerd wordt.

Gij werdt tot vrijheid geroepen. De apostel legt den klemtoon op gij. De geloovigen van Israël zijn niet tot vrijheid geroepen; ze blijven, ook als ze geloovig geworden zijn, onder de wet, die hun dan wel niet meer tot jeugdleider is, maar wel tot leefregel. De wet is voor Israël een eeuwige inzetting; ze heeft gezag, zolang de eeuwen duren, maar ze zal straks in de harten van Israël ingeschreven zijn, en dus een deel van hun leven vormen. De valsche broeders uit de farizeërs begrepen ook dat niet; hoewel ze Christus hebben erkend als den Messias, willen ze toch nog door de wet gerechtvaardigd worden, en daarmee stellen ze zich opnieuw onder den vloek.

Niet alzo de Galatiërs. Zij zijn tot vrijheid geroepen. Tot vrijheid maakt Christus ons vrij. Wij, geloovigen uit de heidenen, hebben de wet niet gekend, toen we nog niet geloofden, dan alleen in zoo verre een afgedwaald Christendom ons reeds in onze jeugd onder de wet heeft gesteld, waaronder God nooit de heidenen plaatste. En toen we geloovig zijn geworden, heeft God ons onder geenerlei wet gesteld. Wij hebben geen wet op steenen tafelen, maar ook niet op vleeschen tafelen des harten. Tot vrijheid zijn we vrijgemaakt, tot vrijheid zijn we geroepen.

Maar wanneer we ons willen verblijden over onze vrijheid, dan staat ons vleesch gereed om daar gebruik van te maken en de vrijheid te maken tot losbandigheid. Ben ik vrij van de wet, dan kan ik doen en laten wat ik wil; dan ben ik van mijn daden aan niemand verantwoording schuldig. Zoo redeneert het vleesch. Het wil in de vrijheid aanleiding nemen, om zijn lusten bot te vieren. Wanneer Paulus het troostrijke woord heeft geschreven: "Waar de zonde meerder geworden is, is de genade veel meer overvloedig geweest", daar zegt het vleesch, "Laten we dan in de zonde blijven, opdat de genade te meerder worde" (Rom. 6:1). Want het vleesch kan niet anders dan zondigen. Het onderwerpt zich der wet Gods niet, want het kan ook niet, en die in het vleesch zijn, kunnen Gode niet behagen" (Rom.8:7,8).

Paulus stelt het ons volstrekt niet voor, alsof het vleesch opgeknapt zou kunnen worden. Dat is de godsdienst van den mensch; hij tracht zich zelf zoo te verbeteren, dat God er ten slotte genoeg mee nemen kan. Paulus daarentegen verzekert ons, dat in ons vleesch geen goed woont; dat de mensch, zooals hij van Adam geboren

is, de natuurlijke mensch, de oude mensch, niet anders kan dan zondigen, en dat hij dus ook uit de leer, dat wij tot vrijheid geroepen zijn, terstond aanleiding neemt, om nu ook maar volop te zondigen, door geen banden beteugeld.

Maar dat is niet de vrijheid, waartoe we geroepen zijn. Onze vrijheid is deze: Dient elkander door de liefde; wordt door de liefde, die gij tot elkander hebt, elkanders slaven. Paulus zelf heeft, daar hij van allen vrij was, zich zelf allen dienstbaar gemaakt (1 Kor. 9:19), en wij mogen ook daarin hem, ons voorbeeld, navolgen. Onze vrijheid is geen losbandigheid; onze vrijheid is vrijwillige onderwerping aan den naaste in alles, waarmee we hem van dienst kunnen zijn.

"Dient elkander door de liefde, want al de wet wordt in één woord volledig gemaakt, in dit: Gij zult uw naaste liefhebben als u zelf." De wet op zich zelf is niet volledig. Wanneer een Israëliet gedaan had, al wat hem bevolen was, dan moest hij nog zeggen: Ik ben een onnutte dienstknecht, want ik heb slechts gedaan wat ik schuldig was te doen (Luk. 17:10). Men kan aan de wet gehoorzaam zijn uit vrees voor straf, uit angst, ook wel uit eerezucht en hoogmoed; in het beste geval uit plichtsgevoel. Maar daarmee heeft een mensch ten slotte alleen nog maar zich zelf gediend, en de wet heeft hem niets beter gemaakt. De wet wordt volledig gemaakt door de liefde. Wie de wet over de verhouding tot den naaste - daarover gaat het hier - vervult uit liefde tot den naaste, heeft pas gedaan, wat de wet wil. De liefde is de volledigmaking van de wet, zooals Paulus zegt in Rom. 13:10. Het vleesch zou uit de vrijheid aanleiding willen nemen om zooveel mogelijk zich zelf te dienen; de geest neemt uit de vrijheid aanleiding, niet om de wet der tien woorden te houden of eenige andere wet, die God aan Israël gegeven heeft, maar om zoo veel mogelijk lief te hebben en den naaste door de liefde te dienen.

Dat is wat anders dan elkander bijten en verslinden. Het lijkt er wel naar, dat de wetsprediking in de gemeenten van Galatië tot verdeeldheid heeft geleid; dat er als in Korinthe strijd was, felle strijd. Dat was geen wandelen in liefde. in liefde acht de een den ander uitnemender dan zich zelf; in liefde wil ieder gaarne het meest den naaste dienen en zich zelf verloochenen.

Neen, niet zijn vrijheid verloochenen. Paulus zegt niet, dat de geloovigen om des vredes wil maar aan de valsche broeders moeten toegeven. Als het om zulke dingen gaat, dan neemt Paulus ook geen uur den schijn van onderwerping aan. De waarheid van het evangelie moet bij hen voortduren. Maar in alle zaken, waar het niet gaat om de waarheid van het evangelie; in alle zaken, waar het gaat om eigen gemak, eigen

voordeel, eigen eer, laten we daar toch onze vrijheid, die wij in Christus hebben, gebruiken om elkander te dienen door de liefde.

Dan hebben we geen wet noodig. De wet kon dienen om den mensch op te voeden, tot hij een volwassene in Christus werd, maar wat de wet doen kan, kan de liefde beter. Het is grooter, het goede te doen omdat we liefhebben, dan het goede te doen omdat de wet het gebiedt. Daarom diene de gelovige in het dagelijksch leven den naaste zooveel in zijn vermogen is. Waar onze vrijheid ons tot hoogmoed brengt, daar volgt strijd, daar worden we van elkander verteerd. Het beste gebruik, dat we van onze vrijheid kunnen maken, is: zooveel mogelijk te dienen.

* * * * *

Geest contra vleesch

Galaten 5:16-26.

En ik zeg: Wandelt in den geest, en dan zult gij de begeerte van het vlees geenszins volbrengen. Want de geest begeert tegen het vleesch en het vleesch tegen den geest, en deze weerstaan elkander, opdat gij niet doet wat gij wilt. Indien gij echter door den geest geleid wordt, zijt gij niet meer onder een wet.

De werken nu van het vleesch zijn openbaar, welke zijn echtbreuk, hoererij, onreinheid, losbandigheid, afgoderij, tooverij, vijandschappen, twist, jaloerschheid, toorn, twistgierigheid, tweedracht, scheurmakerij, afgunst, moorden, dronkenschappen, brasserijen en dergelijke. Van deze zeg ik u te voren, zooals ik ook tevoren zeide, dat wie zoo iets bedrijven, het koninkrijk Gods niet zullen beërven.

De vrucht van den geest echter is: liefde, blijdschap, vrede, geduld, vriendelijkheid, goedigheid, trouw, zachtmoedigheid, zelfbeheersching. Tegen zoo iets is geen wet. Maar die van Christus Jezus zijn, kruisigen het vleesch met de hartstochten en begeerten.

Indien wij in den geest leven, laten we ook in den geest de eerste beginselen houden. Laten we geen inbeelding hebben, elkander uitdagend, elkander benijdend.

De brief aan de Galatiërs bevat drie groote tegenstellingen. In de eerste plaats stelt zij in hoofdstuk 1 en 2 Paulus en Petrus tegenover elkander, het apostelschap van de voorhuid en dat van de besnijdenis. De tweede tegenstelling is die tussen wet en belofte, wet en genade (hfdst. 3 - 5:12), de tegenstelling tusschen het geloof van Israël en dat van de gemeente. De derde tegenstelling is die tusschen vleesch en geest, en betreft den wandel (hfdst. 5:13-6:10).

We hebben vooreerst na te gaan, wat Paulus bedoelt met vleesch en met geest. Het woord vleesch in de letterlijke beteekenis gebruikt hij een enkele maal, waar hij bijv. in 1 Kor. 15 spreekt over het vleesch van visschen en vogelen. Ook gebruikt hij het in den zin van familieverwantschap: mijn maagschap naar het vleesch. Vier maal gebruikt de Schrift de uitdrukking vleesch en bloed om den mensch aan te duiden (Matth. 16:17; Gal.1:16; Ef. 6:12; ook in 1 Kor.15:51, waar vleesch en bloed het koninkrijk Gods niet kunnen beërven: de mensch, zooals hij van nature is). Twee maal stelt Paulus het vleesch tegenover de belofte. In Rom. 9:8 zijn niet de kinderen des vleesches kinderen Gods, maar de kinderen der belofte en in Gal.4 : 20 is Ismaël naar het vleesch geboren en Izaäk door de belofte.

Maar de groote tegenstelling tegen vleesch is geest en dat in het bijzonder bij Paulus. En wanneer we vragen, in welken zin hij de woorden van deze tegenstelling gebruikt, dan vinden we, dat hij met vleesch den mensch bedoelt in zijn geaardheid, zooals hij sedert Adam is, naar zijn verstand en genegenheden, naar zijn wil en de roerselen van zijn hart, den natuurlijken mensch dus, terwijl hij met geest denzelfden mensch bedoelt,

maar dan zoals hij is in Christus. Hij noemt deze twee ook den ouden en den nieuwen mensch, den natuurlijken, eigenlijk zielschen mensch, en den geestelijken mensch.

In Matth. 26:41 en Mark. 14:38, "de geest is wel gewillig maar het vleesch is zwak", beteekent vleesch meer de uitwendige mensch in tegenstelling met den inwendigen; het lichaam met zijn zenuwen en spieren in tegenstelling met den wil. In 1 Petr. 4:6 schijnt ook bij vleesch aan het lichaam gedacht te moeten worden: "geoordeeld naar den mensch in het vleesch, maar levend naar God in den geest". Alleen Johannes gebruikt vleesch twee maal in denzelfden zin als Paulus. "Wat uit vleesch geboren is, is vleesch, en wat uit den Geest geboren is, is geest" (Joh. 3:6). "De Geest is het, die levend maakt, het vleesch is niets nut" (Joh. 6:63).

Het is ten slotte bij Paulus, dat we de tegenstelling vleesch en geest scherp uitgesproken vinden. En dan wel bijna uitsluitend in Romeinen en Galaten, en wel in het bijzonder in Rom. 8 en in Gal. 5. In Rom. 8:3-13 vinden we elf maal het woord vleesch en zeven maal het woord geest; in Gal. 5:13-25 zes maal vleesch en zeven maal geest.

Ik geloof, dat we, om goed te weten, wat Paulus met vleesch en geest bedoelt, Rom. 8 moeten lezen. In vers 5 spreekt hij over menschen, die naar het vleesch zijn en bedenken wat des vleesch is, en over menschen, die naar den geest zijn en bedenken wat des geestes is. En dan zegt hij in vers 9 tot de geloovige Romeinen: "Gijlieden zijt niet in het vleesch, maar in den geest, zoo althans de Geest van God in u woont. Maar zoo iemand den Geest van Christus niet heeft, die komt Christus niet toe". Een mensch is in den geest, wanneer de Geest van God, de Geest van Christus in hem woont. Wij zijn met den Heiligen Geest verzegeld toen we geloofd hebben (Ef. 1:13) en nu de Geest (met een hoofdletter) van God, de Geest van Christus in ons woont, zijn wij geestelijke menschen geworden, zijn wij in den geest. Toen wij nog niet geloofden, woonde die Geest nog niet in ons en waren wij menschen in het vleesch. Een mensch in het vleesch kan wel een goed mensch zijn, een mensch van voorbeeldigen levenswandel, maar zijn leven is het natuurlijke Adamsleven, dat, hoe goed het ons ook moge schijnen, voor God geen waarde heeft. De eerste Adam heeft voor God afgedaan; de tweede Adam, Christus, is in zijn plaats gekomen. Zoo lang en voor zoover als wij in den eersten Adam leven, zijn we buiten God; zoodra we ons bewust zijn, dat ons leven in den tweeden Adam is, zijn wij met God in gemeenschap. De Geest van God, de Geest van Christus is in ons en maakt ons Gode aangenaam.

Maar al is het nu zeer zeker waar van den geloovige: "Gij zijt niet in het vleesch, maar in den geest" toch is het evenzeer waar, dat de geloovige

dikwijls leeft, alsof hij in het vleesch is en niet in den geest; alsof hij nog een natuurlijk mensch in in Adam en niet een nieuw mensch in Christus. Want hij is beide tegelijk. Zoolang tot wij verlost worden van dit lichaam des doods, zijn wij zoowel in Adam als in Christus, zijn we zoowel oude als nieuwe menschen; zoowel natuurlijke als geestelijke menschen. En het is de strijd van ons leven, dat deze twee tegenover elkander staan. "Het vleesch begeert tegen den geest en de geest begeert tegen het vleesch en deze weerstaan elkander". Dat vers teekent in enkele woorden den toestand van den geloovige, zoolang hij op aarde is. Wij bereiken nooit het punt, dat we kunnen zeggen, "Nu begeert bij mij het vleesch niet meer tegen den geest", maar door Gods genade blijft het ook altijd zoo, dat de geest tegen het vleesch begeert. Die twee weerstaan elkander. En wie wint den strijd ?

"Wandelt in den geest", zoo klinkt de aansporing van onzen apostel, en daarmee geeft God ons onzen leefregel. Dat is geen nieuwe wet. Ons wordt niet gezegd: Dat moogt ge niet en dat moet gij. Het wijst ons alleen den weg, dien we zullen gaan.

Wandelen in den geest. Niet: wandelen door den Geest (met hoofdletter), zooals de uitgave van het Nederlandsch Bijbelgenootschap hier in Galaten en ook in Romeinen zoo dikwijls heeft. Neen, het Grieksch heeft den derden naamvalsform: wandelt geeste, wat beter vertaald wordt: in den geest, in overeenstemming met den geest, namelijk met het nieuwe leven dat gij ontvangen hebt door het geloof. Zoo vertaalt ook Menge, en de Leidsche vertaling zegt, vrij vertaald, maar met dezelfde bedoeling: "Gedraagt u geestelijk." Wanneer we wandelen in den geest, dan leven we ons leven in de bewustheid, dat we in Christus gered zijn, verlost, behouden; in de bewustheid, dat Zijn Geest in ons hart woont.

En wanneer we zoo leven, dan zullen we geenszins de begeerte van het vleesch volbrengen. De begeerten van den natuurlijke mensch zijn niet louter zinnelijk. Paulus bedoelt volstrekt niet alleen de begeerten van het lichaam. Hij spreekt over de begeerten van den natuurlijke mensch, en hij noemt straks een aantal van die begeerten op.

Het is een bemoedigend woord: wanneer wij in den geest wandelen dan zullen wij de begeerte van het vleesch niet volbrengen. Onze strijd tegen de booze begeerte van ons hart heeft maar één wezen: wandelt in den geest. Maar met dat wapen behalen wij dan ook de overwinning. Die twee weerstaan elkander, en het resultaat is, dat gij niet doet wat gij wilt. Onze wil wordt overwonnen door het nieuwe leven, dat wij van God hebben en wij doen dus niet, wat wij eigenlijk zouden willen.

Dat is het omgekeerde van de klacht, die Paulus in Rom. 7 uitspreekt: "Het goede dat ik wil, doe ik niet, maar het kwade, dat ik niet

wil, dat doe ik" (vers 19), waarop hij onmiddellijk laat volgen: "Nu echter doe ik dat niet meer, maar de zonde, die in mij woont." Hij behandelt daar een ander onderwerp dan hier. In Rom. 7 spreekt hij over de zonde, die nog in ons woont; in Gal. 5 heeft hij het over onzen wandel in Christus.

Eén van tweeën: wij worden geleid door het vleesch of door den geest. Wanneer wij door het vleesch geleid worden, zijn wij onder de wet; hetzij als Jood onder de wet van Sinai, hetzij als heiden onder de ingeschapen wet van Rom. 2. Maar - en hier zijn we weer bij de zaak, waarover het gaat in den Galatenbrief - wanneer wij door den geest geleid worden, door het nieuwe leven, dat we in Christus bezitten, dan zijn we niet onder een wet. Onder wet, schrijft Paulus, zonder lidwoord, zoodat we behooren te vertalen: onder een wet, en niet: onder de wet. Paulus heeft dus niet enkel gedacht aan de wet voor Sinai, maar hij zegt het ons, dat de geloovige onder geen enkele wet is. God stelt ons niet onder een wet; dat we ons dan ook niet door menschen onder een wet laten stellen. In dat gevaar verkeeren immers de Galatiërs, in dat gevaar verkeeren ook wij. Juist de tegenstelling vleesch en geest moet het ons duidelijk maken, dat wij niet onder een wet zijn. De wet is voor vleeschelijke menschen. Geestelijke menschen staan in de vrijheid.

Wij zijn menschen zonder wet, en men zou ons dus wetloozen kunnen noemen. Maar de Schrift bedoelt met anomia, wetloosheid, den toestand, niet van hen, die geen wet hebben, maar die zich aan geen wet storen. Onze Statenvertaling heeft dat woord vertaald door ongerechtigheid in Matth. 7:23; 13:41; 23:28; 24:12; Rom. 4:12; 6:19; 2 Kor. 6:14; 2 Thess. 2:7; Tit. 2:14; Hebr. 1:9; 10:17; 1 Joh. 3:4. In die teksten wordt dus niet gesproken over het doen van daden, die tegen het recht ingaan, maar over leven, alsof er geen wet was, terwijl men toch in werkelijkheid onder een wet stond. Menschen, die zoo doen, noemt de Schrift wetloozen in 2 Thess. 2:8; 1 Tim. 1:9, en hun werk heet wetloos in 2 Petr. 2:8, waar onze vertaling ongerechtige heeft, en in Luk. 22:37 waar de vertaling misdadigers zegt.

Het is bekend genoeg, wat de werken van het vleesch zijn, zegt Paulus in de verzen 19 tot 21, en de lijst, die hij geeft, is niet vleiend voor den mensch. Als we eerlijk zijn, erkennen we wel, dat ze juist is. We kennen ons misschien niet schuldig aan elke zonde, die Paulus noemt, en er zullen er wel bij zijn, die we niet bedreven hebben, maar ons geweten is zich wel bewust, dat veel van het opgenoemde in ons woont, ook al komt het niet altijd naar buiten. Het zijn de werken, niet van den extra boozen, maar van den mensch, omdat de zonde in de wereld ingekomen is en door de zonde de dood, op welken allen zondigden. De lijst is nog niet eens

volledig. En dergelijke, zegt de apostel. Hebzucht en gierigheid en leugen en bedrog bij voorbeeld noemt hij hier niet.

Paulus heeft het bij zijn prediking reeds gezegd, en herhaalt het nu in zijn brief: "Wie zoo iets bedrijven, beërven het koninkrijk Gods niet". Het koninkrijk Gods van rechtvaardigheid en vrede en blijdschap door den Heiligen Geest, waarover Paulus spreekt in Rom. 14:17. De geestelijke zegeningen van het aardsche koninkrijk, dat aan Israël zal worden opgericht, worden immers ook in de gemeente gevonden. Maar wie in het vleesch leven, kunnen Gode niet behagen en hebben aan deze zegeningen geen deel.

"De vrucht des geestes". Paulus spreekt over de werken van het vleesch, en hij kent ten slotte ook wel de vrome werken van het vleesch waar de natuurlijke mensch zich inspannt, om Gode welbehagelijk te leven. Maar hij spreekt niet over de werken van den geest; wat de geest voortbrengt, noemt hij vrucht, en hij vergelijkt den nieuwen, den geestelijken mensch dus met een boom, die vruchten draagt. Laten we ook hier het woord geest niet met een hoofdletter schrijven; het zijn niet de vruchten, die Gods Geest draagt, maar de vruchten van den nieuwen mensch, die in Christus is. Die nieuwe mensch brengt vruchten voort: liefde, blijdschap, vrede, geduld, vriendelijkheid, goedigheid, trouw, zachtmoedigheid, zelfbeheersching.

In plaats van het verouderde woord goedertierenheid heb ik hier vriendelijkheid geschreven; in plaats van geloof trouw, in plaats van matigheid zelfbeheersching. Trouw en geloof is in het Grieksch hetzelfde woord pistis, en ik geloof, dat we hier niet moeten lezen geloof, maar trouw; het gaat immers over menschen, die reeds geloovig zijn. Bij het woord matigheid denken we allicht te veel aan beperking in het gebruik van spijs en drank; de bedoeling is zelfbeheersching in alle opzichten.

Tegen zoo iets is geen wet, zegt de apostel zoo eenvoudig. Waar het nieuwe leven door inwendigen aandrang zulke vruchten draagt, wat heeft de geloovige dan nog met een wet te maken? Laten de Galatiërs het toch verstaan, dat het onderhouden van de wet hen nooit tot de hoogte kan brengen, waar de genade hen brengt. En laten ook wij dit verstaan. Liefde, blijdschap, vrede, en al de schoone dingen van vers 22 worden ons ook niet als een wet voorgesteld: heb lief, wees zachtmoedig; ze worden voorgesteld als vruchten, die groeien, zonder dat men er naar omkijkt. Eén ding is slechts noodig: in den geest te zijn door den Geest van Christus, die in den geloovige woont. Wanneer het in ons leven is: "Ik leef niet meer, maar Christus leeft in mij", dan zullen die vruchten groeien zonder afzonderlijke inspanning. Heel onze inspanning is er op gericht, dat we ons steeds bewust zijn, nieuwe menschen te zijn in Christus. De boom van

ons leven moet zijn wortels hebben in de vette aarde, dan hebben we ons om de vruchten niet te bekommeren.

En het vleesch, de oude mensch, die ook nog in ons woont, die we ook nog zijn? Dien kruisigen we. Het is niet, zoals de Statenvertaling zegt: "Die van Christus zijn hebben het vleesch gekruisigd" maar: "Die van Christus Jezus zijn, kruisigen het vleesch." Het woord kruisigen staat in het Grieksch weer in dien onbepaalden tijdvorm, die alleen de handeling noemt, zonder den tijd aan te duiden, waarin iets gebeurt. Ze kruisigen het vleesch, gisteren en heden en morgen. Altijd. Dat is hun levensmanier. In Kol. 3:5 zegt Paulus: "Doodt dan uw leden, die op de aarde zijn"; hier zegt hij het nog sterker: voor het vleesch met zijn hartstochten en begeerten de kruisdood, de gerechtelijke, de verachtelijke dood, waaraan niets meer is, waarop de mensch zich nog zou kunnen verheffen.

Maar dat is toch tenslotte ook wel duidelijk. We leven in den geest, in overeenstemming met het nieuwe leven, dat we van God hebben, laten we dan ook in den geest de grondbeginselen houden. De vertaling wandelen is hier niet in orde, zegt niet genoeg. Wandelen is in onzen Bijbel geregeld de vertaling van peripateoo, letterlijk rondstappen. Hier staat echter in het Grieksch stoicheoo. Dat woord is in onze Statenvertaling overal ook door wandelen vertaald (Hand. 21:24; Rom. 4:12; Gal. 5:25; 6:16; Pil. 3:16). Maar het moet toch iets anders beteekenen. Om dat te weten, gaan we het woord stoicheion na, dat in 2 Petr. 3:10 en 12 vertaald is door elementen, in Gal. 4:3,9; Kol. 2:8,20 en Hebr. 5:12 door eerste beginselen. Elementen zijn grondbestanddeelen; dat is de eerste beteekenis, en daaruit volgt de tweede beteekenis: grondbeginselen. Beter is het daarom stoicheoo te vertalen door: de grondbeginselen houden, naar de grondbeginselen leven. Bij wandelen kan men nog denken aan leven in willekeurige richting, nu eens zoo en dan weer anders; bij stoicheoo denkt men aan leven in een rechte lijn, volgens vaste principes. We leven in den geest, dat is een feit, welnu, dan moet ook ons leven een leven zijn volgens een vaste lijn, een leven volgens vaste grondbeginselen. We leven er dan niet meer op los, maar we leven welbewust het leven van den nieuwen mensch, en niet meer dat van den ouden.

En dan zullen we ook tegenover elkander de rechte houding vinden. We zullen geen inbeelding hebben - wat hebben we, dat we niet hebben ontvangen? We zullen door onze verwaande houding de menschen niet uitdagen en prikkelen tot tegenstand; we zullen ook den naaste, die meer is of meer schijnt dan wij, niet benijden. Leven in den geest brengt ons immers tot geduld, vriendelijkheid, goedigheid, zachtmoedigheid en zelfbeheersching.

Geest contra vleesch (2)

Galaten 6:1-10.

Broeders, indien ook een mensch overvallen zij door eenige misdaad, brengt gij, de geestelijken, zoo iemand terecht, in den geest van zachtmoedigheid en geef daarbij acht op u zelf, opdat ook gij niet op de proef gesteld wordt. Draagt elkanders moeilijkheden en vervult zoo de wet van Christus. Want indien iemand meent iets te zijn en niets is, dan bedriegt hij zich zelf. Maar ieder beproeve zijn eigen werk, en dan zal hij voor zichzelf alleen den roem hebben en niet voor den ander. Want ieder zal zijn eigen last dragen. Wie onderricht wordt in het woord, hebbe met wie hem onderricht, gemeenschap in alle goede (dingen).

Dwaalt niet; God laat Zich niet bespotten, want wat een mensch zaait, dat zal hij ook oogsten. Want wie in zijn eigen vleesch zaait, zal uit het vleesch verderf oogsten, maar wie in den geest zaait, zal uit den geest eeuwsch leven oogsten. Doch laten we, het goede doende, niet ontmoedigd worden, want te zijner tijd zullen we oogsten, zoo wij niet verslappen. Daar wij dus tijd hebben, werken wij het goede jegens allen, allermeeft echter jegens de gezinsleden van het geloof.

In deze tien verzen geeft Paulus zeven belangrijke opmerkingen betreffende den wandel, die niet met elkander in rechtstreeksch verband staan, zoodat ze één voor één overdacht kunnen worden. Het eenige, dat ze verbindt, is de niet uitgesproken gedachte, dat de vermaningen hen gelden, die in vrijheid staan.

Een mensch wordt overvallen door eenige misdaad, eenige daad van opzettelijk tegen Gods wil ingaan, zonde met opgeheven hand, zooals de wet dat noemt. Zulk een misdaad overvalt hem, verrast hem; hij is niet op zijn hoede geweest. Daarbij schijnt Paulus niet uitsluitend aan een geloovige te denken: hij zegt niet een broeder, maar een mensch. En de vermaning om zoo iemand terecht te brengen, strekt zich dus verder uit dan tot de onderlinge terechtbrenging van de leden der gemeente.

Wie terecht wil brengen, moet een "geestelijke" zijn. Natuurlijk niet juist een ambtsdrager: Paulus denkt er niet aan, de ambtsdragers met uitsluiting van anderen geestelijken te noemen. Neen, het moet geschieden door hen, die zelf in den geest leven en niet naar het vleesch.

Maar die geestelijken moeten dat doen in den geest van zachtmoedigheid. Zij moeten acht geven op zich zelf; bedenken, dat ze zelf even vatbaar zijn om door de misdaad overvallen te worden als hun naaste. Wanneer ze hooghartig zich verheffen boven hem, dien ze terecht zullen brengen, dan is er groot gevaar, dat ook zij de proef niet zullen doorstaan, wanneer zij straks op hun beurt op de proef gesteld worden.

Eigenaardig, dat dit laatste deel: Geef acht op u zelf, enz. in het enkelvoud staat en het begin van het vers in het meervoud. Het is jammer, dat we dat in onze taal bijna niet kunnen weergeven. Het zou moeten

luiden: Brengen jelui hem terecht; Geef daarbij acht op je zelf, opdat ook gij niet op de proef gesteld wordt.

Draagt elkanders lasten. Dat is de rechte gemeenschap, dat we elkanders moeilijkheden dragen. Er zijn zoo velen, die lasten te dragen hebben, zware dingen zooals het grondwoord zegt; de last wordt lichter, wanneer de broeder er ook een deel van draagt. Wie zijn naaste meehelpt dragen, vervult de wet van Christus. Dat is niet de wet, die Christus gegeven heeft, want Christus is voor de gemeente geen Wetgever; het is de wet, die Christus gehoorzaamd heeft. Hij heeft onze krankheden op Zich genomen en onze ziekten gedragen, zoo werd van Hem gezegd, toen Hij op aarde was, en Hij draagt nog altijd onze lasten mee. Dragen wij de lasten van onze naasten mee, dan stellen we ons onder dezelfde wet, waaronder Christus Zich stelde. Dat is een geheel andere wet dan de wet der tien woorden, of dan het geheel der wetten, die door Mozes gegeven zijn; het is de wet der liefde.

Niemand verheffe zich; niemand bedriege zichzelf door zich voor meer te houden dan hij is. Laat ieder zijn eigen werk toetsen aan de wet van Christus en als hij dan nog meent, dat hij roemen kan, welnu, dan roeme hij. Maar ieder zal zijn eigen pak dragen, waaraan een ander niet meedraagt. Zijn eigen pak, dat is wat anders dan zijn eigen lading. Een lastdier wordt beladen, een schip wordt geladen; dat is geen last voor het dier of voor het schip, want daar zijn ze voor. Het woord last in het tweede vers komt van een woord, dat zwaar beteekent; het is iets, dat zwaar drukt, in geen geval armoede, ziekte, leed, verdrukking. Maar het pak, dat iemand draagt, is voor zijn kracht berekend; het is zijn lading, het is de taak, die de Heer hem heeft opgelegd, en die draagt hij zelf; daaraan helpt een ander niet mee. Meent iemand, dat hij zijn pak ferm draagt, dat hij zijn taak goed volbrengt, wel, hij roeme daarin, maar toch, hij zie toe, dat hij zich niet vergist. Daarom moet ieder zijn eigen werk toetsen aan den waren toetssteen.

Het zesde vers bevat een vermaning, die we hier nu juist niet zouden verwachten. De katechumeen moet den katecheet betalen. Wie onderwezen wordt in het woord, hebbe gemeenschap in alle goede dingen met wie hem onderricht. Het is hetzelfde beginsel, dat Paulus ook uitspreekt in 1 Kor.9. Wie het evangelie verkondigt, moet van het evangelie leven; dat heeft de Heer verordend, ook voor Zijn discipelen, toen Hij ze uitzond in het land van Israël. Een arbeider is zijn loon, zijn voedsel waardig (Matth.10:10, Luk.10:7). Paulus zelf begeerde dat loon niet; het was zijn loon, dat hij het evangelie van Christus kosteloos stelde, en met zijn eigen handen voor zijn levensonderhoud zorgde. Maar dat

vraagt Paulus niet van de anderen. De regel is, dat de dorschende os niet gemuilband wordt, dat wie onderwezen wordt, daarvoor betaalt.

En dan komt Paulus met de natuurwet, die ook een wet des geestes is, dat de oogst is naar het zaad en naar den grond. Naar het zaad: wat een mensch zaait, dat zal hij ook oogsten. Maar evenzeer naar den grond. De geloovige kan zaaien naar het vleesch; dan is het vleesch de akker, waarin hij zaait; dan doet hij het goede, dat hij verricht, in het vleesch. Dan doet hij het als natuurlijk mensch, die het goede wil doen, en daarmee voldoening voor zichzelf wil bereiken, roem en eer bij de menschen, en - wat hem het meest waard is, roem en eer bij God. Zijn oogst zal verderf zijn. Zijn goede werken dragen geen vrucht, omdat ze niet op een goeden grond gezaaid zijn; zulke werken hebben voor God geen waarde. Wie daarentegen in den geest zaait, doet zijn goede werken als een vernieuwde mensch, als een mensch in Christus, als een mensch, die niet meer zelf leeft, maar Christus leeft in hem. Het zijn tenslotte zijn eigen werken niet meer; het zijn de werken, die Christus door hem doet. En zulke werken dragen vrucht. Wie in den geest zaait, oogst uit den geest eeuwsch leven; het leven der toekomstige eeuw zal hem de vruchten doen zien. Maar over die vrucht zal hij niet roemen, want roemen is vleeschelijk, en hij heeft niet in het vleesch gezaaid.

Laten we niet ontmoedigd worden in het doen van het goede. Een geloovige zou wel eens moedeloos willen worden, wanneer hij bij zijn zaaien in den geest geen vrucht ziet. Maar het is goed, dat God de vergelijking van het zaad heeft gekozen. Een zaaier ziet niet spoedig vrucht. Wat kan het zaad lang in den grond liggen, eer het ontkiemt, en wat moet het lang groeien, eer de sikkel er in kan worden gezonden. Laten we doen, zooals de Heer het ons zegt in Mark.4: het zaad in de aarde werpen en dan slapen en opstaan, nacht en dag. Het zaad zal intusschen uitspruiten en lang worden, dat we zelf niet weten hoe. Laten we dus blijven zaaien. Wanneer wij met volharding blijven zaaien, komt te zijner tijd de oogst.

Het goede werken jegens allen, waar we den tijd en de gelegenheid hebben, maar toch allermeeft jegens de gezinsleden van het geloof. Men zou kunnen vragen of het goed is, dat onderscheid te maken; of daar niet een beetje zelfzucht onder schuilt. Laten we echter bedenken, dat de gezinsleden van het geloof, in tijden van verdrukking en vervolging wel het eerst de hulp en den steun van de andere gezinsleden noodig hebben. Er zijn ook tijden, waarin geloovigen om het geweten voor God zwaarigheden moeten verdragen en ten onrechte lijden. Dan is het voor de broeders de gelegenheid om te doen, wat de apostel hier vermaant: het goede werken jegens allen, allermeeft jegens hen, die met ons tot het

huisgezin van het geloof behooren. Daar wij tijd hebben. Nu hebben wij de gelegenheid. Het kan ook zoo worden, dat we geen gelegenheid hebben.

* * * * *

Verschillende predikers

Galaten 6:11-18.

Ziet, hoe forsche letters ik u met mijn hand schrijf. Zoo velen een schoon gelaat willen toonen in het vleesch, die noodzaken u besneden te worden, alleen opdat zij om het kruis van Christus niet vervolgd zouden worden. Want ook zij, die besneden worden, houden de wet niet, maar zij willen, dat gij besneden wordt, opdat zij in dat vleesch van u zouden roemen. Maar voor mij zij er geen roemen, tenzij in het kruis van onzen Heer Jezus Christus, door Wien de wereld mij gekruisigd is en ik der wereld. Want in Christus Jezus is noch besnijdenis iets, noch voorhuid, maar een nieuwe schepping. En zoovelen zich naar dezen regel aan de grondbeginselen houden, vrede zij over hen en barmhartigheid, en over het Israël van God. Voorts, niemand bezorge mij moeite, want ik draag de merkteekenen van den Heer Jezus Christus in mijn lichaam. De genade van onzen Heer Jezus Christus zij met uw geest, broeders. Amen.

De toestand van de geloovigen in Galatië gaat Paulus wel zeer sterk ter harte. Zelden vinden we in zijn brieven zulk een aandrang, zulk een bewogenheid.

"Ziet, hoe forsche letters ik u eigenhandig schrijf". Paulus was gewoon zijn brieven te dikteeren, en dan voegde hij er zelf wel eenige woorden aan toe ter onderteekening, om te doen zien, dat een brief echt van hem was. Zeer duidelijk is dat aan het slot van den tweeden brief aan de Thessalonicensen, waar het noodig was, omdat ze misleid waren door een brief onder den naam van Paulus, terwijl hij niet van Paulus was. Maar den brief aan de Galatiërs schrijft Paulus zelf. En dat viel hem niet gemakkelijk. Hij schrijft groote letters, en dat versterkt het vermoeden, dat hij slecht van gezicht was.

En nu hij aan het einde van zijn brief is, gaan zijn gedachten nog weer naar de verleiders. Zij willen een schoon gelaat toonen naar het vleesch; ze willen roemen in dat vleesch van u. Hun streven om de besnijdenis voor de geloovigen uit de natiën in te voeren heeft niets geestelijks, het is alles vleesch; dat wil zeggen: het is de godsdienst van den ouden, den natuurlijke nensch. Met het geloof in den Heer Jezus Christus heeft het niets te maken. Integendeel, het gaat om eer bij de menschen. En het gaat erom te ontkomen aan vervolging. Een Jood gold bij de godsdienstige

heidenen voor een godsdienstig mensch. Maar een onbesneden geloovige heiden gold voor een atheïst; de oude goden had hij verlaten en nieuwe had hij naar het scheen niet teruggekregen. Liet hij zich besnijden, dan kon hij gelden voor een Jood, en dan was alles in orde, dan werden ze niet vervolgd. En de predikers der besnijdenis wilden ook gaarne zich beroemen, dat ze weer zooveel menschen hadden toegebracht tot geloovig Israël.

Om voortaan de wet te onderhouden? Neen, zegt Paulus, ze houden zelf de wet niet. Was het daarom te doen, dan was er nog iets bij, dat geprezen kon worden. Nu is het alleen roemen in het vleesch. Maar aan dat roemen doet Paulus niet mee. Zijn eenige roem is het kruis van Christus, dat den Jood een ergernis is en den Griek een dwaasheid. Dat kruis heeft voor Paulus alles veranderd. Door dat kruis van Christus is de wereld hem gekruisigd. De wereld bestaat voor hem niet meer. En hij is der wereld gekruisigd. Hij bestaat voor de wereld niet meer. Hij en de wereld hebben niets meer met elkander te maken. Hij zoekt haar niet en vreest haar niet.

Hij is in Christus Jezus, en voor wie in Christus Jezus is, heeft besnijdenis geen waarde, omdat ze van dit aardsche leven is, en de zegeningen van de geloovigen zijn onder de hemelingen. Maar onbesneden te zijn, heeft evenmin eenige waarde, want dat behoort evenzeer tot de aardsche schepping, en de geloovigen zijn een nieuwe schepping.

Laten we opmerken, dat Paulus niet als Petrus de geloovigen weder geborenen noemt; hij noemt ze een nieuwe schepping (zie ook 2 Kor.5:11). Wedergeboren, dan zou het nog dezelfde mensch zijn, die opnieuw begon. Een nieuwe schepping, dan is er van het oude niets overgebleven.

Dat zijn de grondbeginselen van Paulus' evangelie, en zoo velen als er naar den regel, dien Paulus aanwijst, zich aan die grondbeginselen houden, over hen roept hij vrede en barmhartigheid uit.

En over het Israël van God. Dat eene woordje "en" is door de uitleggers van de Schrift menigmaal over het hoofd gezien. Ze vertellen u, dat de gemeente van Christus het Israël Gods is; dat het oude Israël afgedaan heeft en dat nu de geloovigen een

geestelijk Israël zijn. Paulus zegt het anders. Hij zegt hier, dat er naast de geloovigen, die zich aan de grondbeginselen houden, ook nog een Israël Gods is. Hij zegt in Rom. 4:11 en 12, dat Abraham de vader is van de geloovigen, die in de voorhuid zijn, en de vader der besnijdenis, van hen namelijk, die niet alleen uit de besnijdenis zijn, maar die ook wandelen in de voetstappen des geloofs van den onbesneden Abraham. Zulk een Israël van God bestond er in de dagen van Paulus onder de leiding van Petrus en de anderen van de twaalf; zulk een Israël van God zal er in de toekomst zijn, zegt Paulus, wanneer geheel Israël behouden wordt, gelijk geschreven is (Rom.11:26).

En van de farizeërs, die geloovig zijn geworden, en die nu tot een aanstoot zijn voor de geloovigen uit de natiën, van hen vraagt Paulus, dat ze hen met rust zullen laten, niet omdat hij den strijd vreest - hij neemt tegenover hen zelfs geen uur den schijn van onderwerping aan - maar omdat hij de slaaf van Christus is. Hij draagt de merkteekenen van den Heer Jezus Christus in zijn lichaam. Zoo zegt het Sinaïetische handschrift; het Alexandrijnsche en het Vatikaansche zeggen: de merkteekenen van Jezus.

Niet dat Paulus zich getatoueed had met den naam van den Heer; die afgodische gewoonte was in de wet verboden (Lev.19:28; 21:5; Deut.14:1) en Paulus was een Jood, die naar de wet leefde. En het was ook niet, dat Paulus door veel te denken aan de wonden van den Heer diezelfde wonden in zijn handen en voeten en in zijn zijde had gekregen, zooals de Roomschen ons vertellen van hun heiligen Franciscus van Assisi en anderen. Van zulke dwaasheden weet de Schrift niets. Maar in de dagen van Paulus werd de slaaf wel gebrandmerkt met den naam van zijn meester, en zoo zegt Paulus, heb ik, de slaaf van mijn Meester Christus, Zijn merkteekenen in mijn lichaam. Paulus is dikwijls gegeeseld, eenmaal zelfs gesteenigd en daarvan heeft hij de litteekens overgehouden. Dat zijn de merkteekenen, zegt hij, dat ik een slaaf van Christus ben.

En daarmee eindigt Paulus zijn brief. Zonder een afzonderlijken groet aan iemand of van iemand. De groeten ontbreken ook in den Efezerbrief, maar aan de oude handschriften

is het te zien, dat de Efezerbrief een rondzendbrief is, aan verschillende gemeenten geschreven, en daarin kon dus niets plaatselijks staan. In den Galatenbrief ontbreekt het persoonlijke, omdat de geheele brief één doorlopende bestraffing en vermaning is. Paulus prijst hen niet aan het begin, en hij zendt geen afzonderlijke groeten aan het einde. Hij heeft hun alleen wat te zeggen in de warmte van zijn hart. En van die warmte getuigt ook de zegenwensch in hoofdstuk 1:3 van hem en allen die met hem zijn, en getuigt ook de zegenwensch aan het einde, waarbij hij niet kan nalaten, hen nog eens broeders te noemen.

Een belangrijke brief is de brief aan de Galatiërs. Ook voor ons. We leeren er uit, hoe groot het gevaar is, dat wij het evangelie der genade van onzen Heer Jezus Christus verwateren, al doen wij het met de beste bedoelingen.

Er is een evangelie der besnijdenis, dat de verlossing in Christus predikt en tegelijk de wet handhaaft als Gods leefregel voor Israël. Maar Paulus' evangelie der voorhuid dat zich tot de heidenen richt, spreekt alleen van genade, die den goddelooze rechtvaardigt en den vijand verzoent, zoo maar, om niet, te geef. Dat evangelie brengt niet onder de wet, ook niet onder een nieuwe wet; dat evangelie maakt den zondaar tot een volwassen zoon, die den wil des Vaders behoort te kennen en te doen, omdat hij een zoon is.

In onze dagen wordt dikwijls de Bergrede gepredikt als hoogste vorm van Christendom, en men vergist zich: de Bergrede is hoogste vorm van Jodendom; zij is door den "Dienaar der besnijdenis" (Rom.15:18) gesproken tot het volk, waaraan Hij geopenbaard is, Israël (Joh. 1:31). Wie ons thans de Bergrede predikt als "eisch van het evangelie", doet in beginsel precies hetzelfde, als wat de farizeërs, die geloovig waren geworden, deden in de dagen van Paulus.

Brengt het evangelie van Paulus dan mee, dat het niet schelen kan, hoe de geloovige leeft? In geen deele. De geloovige, die leeft in het bewustzijn: "Christus leeft in mij", zal misschien hetzelfde doen als wie zich met hart en ziel inspant om de Bergrede te gehoorzamen, maar hij zal het anders doen, gedreven door andere beweegredenen. Een duidelijk voorbeeld daarvan

hebben we in het schenken van vergiffenis aan den naaste. In de Bergrede luidt het: Vergeef uw schuldenaars en dan zal God ook u uw schulden vergeven. In Paulus' evangelie is het: God heeft u vergeven, vergeef gij nu ook uw naaste, wat hij u heeft misdaan. Wie uit dat bewustzijn leeft, dat God hem vergeven heeft, dat God hem rechtvaardigt en verzoent uit louter genade, heeft een veel sterker beweegreden om vergevensgezind te zijn, dan wie vergiffenis schenkt in de hoop, daardoor ook zelf vergiffenis te verkrijgen.

Paulus' evangelie is het evangelie van absolute genade, van rechtvaardiging uit genade alleen zonder de werken der wet. Wie daaraan iets toevoegt en spreken gaat van de eischen van het evangelie, toont, dat hij Paulus niet heeft verstaan. De valsche broeders van de Galatiërs waren broeders, want ze geloofden in Christus, overgeleverd om onze zonden en opgewekt om onze rechtvaardiging, maar ze waren verkeerde leeraars, omdat ze een dwaalleer brachten; deze dwaalleer, dat de geloovige zelf door wetsbetrachting nog iets aan zijn verlossing toedoet. Daarmee kwamen ze buiten het terrein van de genade te staan. Want wet en genade kunnen in deze bedeeling niet samengaan.

Dat is in het kort het onderwijs van den Galatenbrief. En aan dat onderwijs hebben wij in onze dagen meer dan ooit behoefte.

* * * * *